

ΓΕΩΡΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ
ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΟΥ ΠΕΖΙΚΟΥ

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ Π. Π. ΚΑΡΔΥ
ΔΙΝΕ ΚΑΝΟΝ ΔΙΔΑΚΤΕΩΝ
ΔΙΠΡΟΒΟΛΗ ΚΑΙ ΕΞΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΕΝ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΣ 27-7-49

Το βιβλίο
ΚΑΡΔΥ

Ἐμμανουήλ

Παπᾶς

Ὁ ἥρως τῶν Σερρῶν

Δρᾶμα σὲ τρεῖς πράξεις

ΕΝ ΤΡΙΠΟΛΕΙ
ΤΥΠΟΙΣ ΕΦΗΜ. "ΑΡΚΑΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ."
1940

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣ

ΓΕΩΡΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

**Στοὺς Μακεδονομάχους ποὺ διὰ μέσου
τῶν αἰώνων διατήρησαν μὲ τὸ αἷμά των
τὴν ἑλληνικότητα τῆς Μακεδονίας.**

Γ. Π.

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α

Ἐμ. Παπᾶς		Ὁπλαρχηγός
Φαίδρα		Γυναῖκα του
Εὐπραξία		Μητέρα του
Ζαμπέκος		Πλούσιος τσέλιγκας
Εὐδοξία		Κόρη του
Χατζηπέτρος		Πρωτοπαλλήκαρο
Ἀδάμης	{	
Γούλας		
Χάμψας		Καπεταναῖοι
Τσιαντήρας		
Γιάνκος	{	
Οἰκονόμου		Παλληκάρια
Ἀγγλος		
Ἡγούμενος		
Παπαφλέσσας		
Κώτσιος		

Τὸ ἔργο μου αὐτὸ ἔγραψα, ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ μελέτης τὴν ὁποίαν ἔκαμα τῆς ἱστορίας τοῦ ἥρωος τῶν Μακεδόνων Ἑμμ. Παπᾶ κατὰ τὴν εἰς Σέρρας ὑπηρεσίαν μου, καὶ ἥτις δρᾶσις μ' ἐνέπνευσεν τόσον, ὅσον μ' ἐμπνέουν ἐξ ἴσου ἡ τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ Καραϊσκάκη, Ἀργηγῶν τῆς Ἐθνικῆς μας ἐθνεργεσίας εἰς τὰς περιοχὰς τῆς Ρούμελης καὶ τοῦ Μωρηᾶ.

Θεωρῶ τὸν ἑαυτὸν μου εὐτυχῇ διότι ἠξιώθην νὰ γράψω τὸ παρὸν ἔργον ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀποτίων φόρον τιμῆς πρὸς τὸν ἐθνικὸν ἥρωα τῆς Μακεδονίας, ὅστις ἐθυσίασε ζωὴν καὶ πλοῦτον, ἀφ' ἑτέρου διότι νομίζω ὅτι οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ θὰ ἱκανοποιηθῶσιν δεόντως ἐκ τῆς ἐξάρσεως τοῦ ἔργου ὅπερ ἀποτελεῖ δι' αὐτοὺς ἐθνικὴν κληρονομίαν καὶ δι' ἣν δεδικαιολογημένως ὑπερηφανεύονται, διατηρήσαντες διὰ μέσου σκοτεινῶν αἰώνων καὶ φοβερῶν καταιγίδων τὴν Ἑλληνικότητα τῆς Μακεδονίας.

Γ. Π.

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ

Ἀπάνω ἐκεῖ σιὰ βουνὰ τῆς Μακεδονίας μιὰ μορφὴ ἐνὸς ἀθανάτου ἥρωος, ἐδὼ καὶ ἑκατὸ χρόνια, συνήνωσε τὴν φωνή του μὲ τὴν φωνὴ τῶν ἡρώων τῆς Ρούμελης καὶ τοῦ Μωρηᾶ: «Ἐλευθερία ἢ θάνατος» ἐβροντοφώνησε κι' ἀπὸ τὴν μιὰ ἄκρῃ τῆς σκλαβωμένης μέχρι τότε πατρίδος ὡς τὴν ἄλλῃ, ὁ ἀντίλαλος ἔφερε τὸ σύνθημα. Ὁ ῥαγιᾶς θαμπωμένος μπρὸς σιὸ ὑπέροχο θέαμα τῆς ἀναστασεως τοῦ ἔθνους, μὲ τὸ ντουφέκι σιὸ χέρι εἶναι σιὲς διαταγὲς τοῦ ἀρχηγοῦ του.

Ὁ Ἑμμ. Παπᾶς ἀρχηγὸς τῶν Μακεδόνων!!

Ἀφθαστος σὲ ἡρωϊσμὸ καὶ πατριωτισμὸ κατώρθωσε θυσιάζοντας τὸν ἑαυτὸ του σιὸ ἄναμα τῆς ἐπαναστάσεως σιὸ βουνὸ τῆς Κασσάνδρας, ὥστε νὰ ἐπικρατήσῃ, τελικὰ, αὐτὴ σιὴ κάτω Ἑλλάδα καὶ νὰ γίνῃ ἡ πρώτη ἐλεύθερη γωνιά.

Ἦταν τῆς μοίρας γραπτὸ νὰ παραδώσῃ τὸ πνεῦμα, χωρὶς νὰ ἰδῇ τὴ Μακεδονία του ἐλεύθερη.

Ἐκεῖνο ποὺ δὲν κατώρθωσε ζώντας νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ κατώρθωσε νεκρός. Ἡ Ἀνατολικὴ κυρίως Μακεδονία ὀφείλει τὴν ἐλευθερία της σήμερα σιὸν ἡρωϊσμὸν τῶν ἀπογόνων του ἀλλὰ καὶ σιὴν ἡρωϊκὴ φυσιογνωμία αὐτοῦ, ποὺ ἔπαιξε σπουδαῖο ρόλο σιὸ συνέδριο τοῦ Βουκουρεστίου γιὰ τὴν τελικὴ ἔνωση τῆς Ἀν. Μακεδονίας μὲ τὴ μητέρα Ἑλλάδα.

Ἡ ἀπαράμιλλη αὐτὴ δρᾶσι τοῦ ἥρωος Ἑμμ. Παπᾶ, εἶναι ἀλήθεια πὼς δὲν κατέχει τὴ θέσι ποὺ τῆς πρέπει σιὴν ἱστορία μας. Ὅμως, χάρις σιὴν ἀξιοθαύμαστη προσπάθεια τοῦ συγγραφέως, αὐτὴ ἀποκαλύπτεται μὲ ὅλη της τὴ μεγαλοπρέπεια, σὲ τρόπο τέτοιο, ὥστε κᾶθε Ἑλληνικὴ ψυχὴ νὰ συνταράζεται ἀπὸ εὐγενή ἐνθουσιασμό καὶ πατριωτισμό.

Μὲ τὸ ἔργο αὐτὸ ὁ συγγραφεὺς μᾶς φέρει σιὴν ἐποχὴ ἐκείνη ποὺ τόσα καὶ τόσα παραδείγματα μεγαλοψυχίας καὶ πατριωτισμοῦ ἔχει νὰ μᾶς δείξῃ.

Εἶναι ἀληθινὰ ἓνα ἔργο ἀπ' ἐκεῖνα ποὺ ἐκπληροῦν ὅλους τοὺς ὅρους τῆς θεατρικῆς τέχνης. Δὲν ἐξαντλεῖται σὲ μιὰ συνηθισμένη ἀπλὴ δημιουργία ποὺ προέρχεται ἀπὸ ἓνα ἱστορικὸ γεγονὸς καὶ οὔτε ἀποτελεῖ τὸ ἐμπορικὸ κατασκευάσμα τῶν συγχρονισμένων ἔργων.

Ὁ συγγραφεὺς κινεῖ τοὺς ἡρώας του μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ δείξῃ τὸν πατριωτισμόν, τὰ αἰσθήματα καὶ τὸ ρωμαντισμὸ τῆς ἐποχῆς σὲ καθένα ποὺ θὰ διαβάσῃ ἢ θὰ ἰδῇ τὸ ἔργο σιὴ σκηνή. Κατώρθωσε μὲ μεγάλη τέχνη νὰ περιγυράσῃ τὴν ψυχικὴ δύναμι τῶν ἡρώων τῆς Μακεδονίας σιὸ ξεκίνημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπα.

ναστιάσεως, χωρὶς, τὸ παραμικρὸ παραγέμισμα καὶ ἄδεξιότητα τῆς
θεατρικῆς τέχνης.

Μιὰ ἐπισταμένη ἐμβάθυνσι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὥς τὸ τέλος τοῦ ἔρ-
γου δείχνει, πὼς ὁ συγγραφεὺς ἀπέδωσε μὲ μεγάλη ζωντάνια τὴν
δραῖσι τῶν προσώπων, πὺν νομίζει κανεὶς ὅτι ζεῖ σιὴν ἐποχὴ ἐ-
κείνη.

Καὶ ἔτσι χάρις σιὸν συγγραφέα Ταγματάρχην Παρασκευόπουλον
Γεώργιον ἀναμφισβήτητα ἔχομε ἓνα ἔργο συγχρονισμένο, ἀπάνω
σὲ μιὰ ὑπόθεσι ἐνὸς λαοῦ πὺν ἀγωνίστηκε γιὰ τὴν ἐλευθερία του
καὶ τὴν ἀνεξαρτησία του.

Γ. Γαλάνης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΕΡΡΩΝ

Ἐν Σέρροις τῇ 28 Μαρτίου 1938

Ἀριθ. Πρωτ. 380.

Πρὸς

τὸν Κύριον Γεώργιον Παρασκευόπουλον.

Ταγματάρχην Πεζικοῦ

19ον Σύνταγμα Πεζικοῦ

Ἐνταῦθα

Κύριε Ταγματάρχα,

Διὰ τῆς παρούσης ἐκφράζομεν ὑμῖν τὰ θερμότατα συγχαρητήρια
ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἐξαιρετικῇ ἐπιτυχίᾳ, τὴν ὅποیان ἐσημείωσε καὶ κατὰ
τὰς δύο αὐτοῦ παραστάσεις τὸ ὑφ' ὑμῶν γραφὲν δραματικὸν ἔρ-
γον «Ἐμμανουὴλ Παπαῖς» ἀναγόμενον εἰς τὴν ἐποποιίαν τῆς ἡ-
ρωϊκῆς δράσεως κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ ἥρωος
τῶν Σερρῶν Ἐμμανουὴλ Παπαῖ. Ἰδιαιτέρως διὰ ταύτης ἐξαίρο-
μεν τὴν βαθυτάτην ὑφ' ὑμῶν κατανόησιν τῶν ὑψίστων πρακτικῶν
ἀληθειῶν τῆς ἀμώμου ἡμῶν Θρησκείας καὶ τὴν ἐξαισίαν τούτων
διατύπωσιν ἐν τῷ ὥς ἂν ἐξαιρετικῇ ὑμῶν ἔργῳ ὥς καὶ τὴν εἰ-
λικρινῇ ἀναγνώρισιν τῆς σπουδαίας συμβολῆς τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου
εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἡμῶν ἀγῶνα, καὶ μετὰ μεγάλης ἱκανο-
ποιήσεως διαπιστοῦμεν ὅτι τοιοῦτοι, οἷος Ὑμεῖς, ἀνώτεροι ἀξιο-
ματικοὶ τιμῶσι τὴν πατρίδα ἡμῶν.

Εὐχέτης διάπυρος

† Ὁ Σερρῶν Κωνσταντῖνος

ΠΡΑΞΗ ΠΡΩΤΗ

Σ Κ Η Ν Η

(Ἡ σκηνὴ παριστάνει λόφους δασωμένους στὸ φόντο. Πρὸς τὰ δεξιὰ μιὰ βρύση ἐξοχικὴ. Πρὸς τ' ἀριστερὰ στὸ δάθος εἶναι τὸ λημέρι τῶν κλεφτῶν χωρὶς νὰ φαίνεται. Εἶναι Μαρτιάτικο ἀπόγευμα τοῦ 1821 στὶς Σέρρες).

ΠΑΠΑΣ. (Μέχρι 40 χρονῶν, ρωμαλέος, ντυμένος μὲ ροῦχα τῆς ἐποχῆς, ἄρματωμένος, εἶναι ξαπλωμένος στὸ ἀριστερὸ μέρος τῆς σκηνῆς χωρὶς νὰ βλέπει τὸν Οἰκονόμου καὶ ἀσχολεῖται μὲ τ' ἄρματα του. Μιλᾷ ἀπλᾶ καὶ σὲ κάθε ἔκφραση δείχνει τὴν ἐσωτερικὴ του δύναμη ποὺ φανερώνει δραστηριότητα, τολμηρότητα καὶ σκέψη).

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ. (Ὡς 30 χρονῶν, στεγνὸς στὸ πρόσωπο, φιλύππος, εἶναι ὀρθίος στὸ δεξιὸ μέρος τῆς σκηνῆς καὶ κοιτάζει ἀφηρημένα. Κάθε τόσο δηματίζει).

ΠΑΠΑΣ...Ὅπως σοῦ ἔλεγα...(γυρίζει καὶ βλέπει ὅτι ὁ Οἰκονόμου δὲν προσέχει ἀλλὰ κοιτάζει ἀφηρημένα πρὸς τὰ ἔξω). Ἔ, ἔ.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ. Στὶς προσταγές σου καπετάνιε!

ΠΑΠΑΣ. (Σηκώνεται καθιστός). Ποῦ ἔχεις τὸ νοῦ σου;

ΟΙΚΟΝ. Σκέφτουμαι καπετάνιε....

ΠΑΠΑΣ. Ρίχτο στὰ ἔξω μωρέ...

ΟΙΚΟΝ. Καμιὰ εἶδησι δὲν ἔχουμε.

ΠΑΠΑΣ. Ἀ! αὐτὸ σὲ στενοχωρεῖ; Νὰ μὴ σ' ἀνησυχῇ, γρήγορα θάρθῃ καὶ αὐτή.

ΟΙΚΟΝ. Πέρασαν τώρα τόσα χρόνια ποὺ ζοῦμε μ' αὐτὴν τὴν ἐλπίδα.

ΠΑΠΑΣ. Ἔ, ἄστα πιά αὐτά. Τί σοῦ ἔλεγε ἡ καπετάνισσα ποῦχες πάει κάτω;

ΟΙΚΟΝ. Ἔλεγε πὼς θάρθῃ στὸ λημέρι. Πότε ὅμως δὲν ξέρω.

ΧΑΤΖΗΠΕΤΡΟΣ. (Νέος, ὡς 30 χρονῶν, ἄρματωμένος, ζωηρός. Μπαίνει σιγὰ καὶ στέκεται παράμερα περιμένοντας νὰ τελειώσῃ ἡ συζήτηση).

ΠΑΠΑΣ (Σηκώνεται ὀρθίος καὶ δηματίζει νευρικά)

ΟΙΚΟΝ. (Κοιτάζει πάλι ἀφηρημένος γιὰ ν' ἀποφύγῃ τὴ συζή-

τηση.)

ΠΑΠΑΣ (σταματώντας) Δεν σου είπα τίποτ' άλλο;

ΟΙΚΟΝ. Όχι Καπετάνιε.

ΠΑΠΑΣ (δηματιζεί πάλι) Καλά (σταματάει) άκου δώ. Πήγαινε φώναξε ναρθούν τὰ παλληκάρια.

ΟΙΚΟΝ. (Φεύγει τρέχοντας άπ' τ' άριστερά).

Χ)ΠΕΤΡΟΣ. (Πλησιάζει τόν παπα ρίχνοντας ματιές στον Οικονόμου που φεύγει έμπιστευτικά). Πήρες καμμιά είδηση Άρχηγέ;

ΠΑΠΑΣ. Άπό ποϋ;

Χ)ΠΕΤΡΟΣ. Άπό τή Νιγρίτα.

ΠΑΠΑΣ. Μίλα ξάστερα.

Χ)ΠΕΤΡΟΣ. Ό Καπετάν Τσιαντήρας χθές ήτανε στάς Σέρρας

ΠΑΠΑΣ. (Μέ ένδιαφέρον) Καί ποιός τώπε έσένα;

Χ)ΠΕΤΡΟΣ. Τόν είδανε δικοί μας νά θγαίνει άπ' τοϋ Γερου Ζαμπέκου τδ σπíti προχθές τδ δράδυ.

ΠΑΠΑΣ. (Κάνει δόλτες νευρικά. Σταματάει. Σκέφτεται). Τί δά-ζει ό νοϋς σου έσένα;

Χ)ΠΕΤΡΟΣ. Δεν ξέρω καλά, μά ...πρέπει νά πάρουμε μιá άπόφαση.

ΠΑΠΑΣ. (Διαταχτικά) Άκου Χατζηπέτρο: πρέπει νά φύγεις γιά τās Σέρρας... καί πρόσεχε... τδ νοϋ σου... μέ τδ νί καί μέ τδ σίγμα τὰ θέλω. Τίποτα δέ θά σοϋ ξεφύγει.

Χ)ΠΕΤΡΟΣ. ξέρω Άργηγέ...

(Μπαίνουν τὰ παλληκάρια άπό τ' άριστερά δλα άρματωμένα. Ό Οικονόμου ίσταται πάλι στο ίδιο μέρος που ήταν πριν δρθιος).

ΠΑΠΑΣ. (Τά κοιτάζει δλα περήφανα. Στο Χατζηπέτρο) Χατζηπέτρο... στη δουλειά σου σϋ... (δ Χ)πέτρος φεύγει άπό τὰ δεξιά.) Σās φώναξα δώ πέρα γιά νά σās πώ τήν άποφασή μου. (Τά παλληκάρια άκοϋνε προσεχτικά). Άν δέν έρθει καί τοϋτ' τδ μήνα τδ μήνυμα θ' άρχίσουμε μόνοι μας.

ΟΛΟΙ (αϋθόρμητα) Ναι Άρχηγέ

ΠΑΠΑΣ (συνεχίζει στον ίδιο τόνο) Ναι... μά... έχουμε έν' άλλο νά κάνουμε πρώτα, (περήφανα) πρέπει νά κάνουμε δλους νά πάρουν τήν ίδια άπόφαση μέ μās. Μονάχα έτσι θά μπορέσουμε νά πετύχουμε κείνο που θέλουμε. (Δϋο παλληκάρια Γιάνκος — Κώτσιος κρυφοκουδεντιάζουν). Τί θέλουν νά είποϋν' αϋτά; άν έχετε τίποτα νά είπήτε μιλήστε καθαρά.

ΓΙΑΝΚΟΣ. Ἀρχηγέ, ἐγὼ νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθεια.... δὲν ἔχω ἐμπιστοσύνη σ' ὅλους.

ΚΩΤΣΙΟΣ. Πάψε σὺ, μὲ τό κολοκυθένιο σου κεφάλι ποῦναι γεμάτο ἄερα.

ΓΙΑΝΚΟΣ. (Θυμωμένος) Ἐσὺ νὰ πᾶψεις. Ἐγὼ ξέρω τι λέω.

ΠΑΠΑΣ (προσταχτικά) Πάψτε δὲν εἶναι καιρὸς γιὰ καυγάδες (στὸ Γιάνκο). Σὲ ποιὸν δὲν ἔχεις ἐμπιστοσύνη σὺ Γιάνκο;

ΓΙΑΝΚΟΣ. Νά. Τί γίνονται οἱ ἄλλοι Καπεταναῖοι; γιατί δὲ μᾶς στέλνουν εἰδήσεις σὰν πρῶτα;

ΠΑΠΑΣ. Τί θές νὰ εἰπῆς;

ΓΙΑΝΚΟΣ. Θέλω νὰ εἰπῶ πῶς καθένας τους κοιτάζει νὰ πάρῃ δικότου δρόμο.

ΠΑΠΑΣ. Μπᾶ! οὔτε κἂν νὰ δίνετε σημασία σὲ τέτοια. Ἐγὼ ἔχω χαράξει ἕναν ἱερὸ δρόμο καὶ θὰ τὸν ἐκολουθήσουμε ὅλοι μέχρι θανάτου. Καὶ ἂν κανεὶς θελήσει νὰ φέρει ἀντίδραση θὰ καταλάβει στὸ τέλος πῶς πρέπει νὰ κάνει ἐκεῖνο ποὺ θελοῦμ' ἐμεῖς. Γι' αὐτὸ νᾶστε βέδαιοι. (διεκκοπή) Μὰ τὸ Θεὸ δὲ θάφῃσω κανέναν νὰ ξεφύγει. (ὁ Οἰκονόμου ποὺ εἶναι ὀρθὸς στὸ δάθος βλέπη κάποιον νᾶρχεται πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ κάνει κινήσεις ποὺ δείχνουν πῶς κοιτάζει ὁ Παπᾶς, τὸν προσέχει). Τί τρέχει Οἰκονόμου;

ΟΙΚΟΝ. Κάποιος δικός μας φαίνεται νᾶρχεται.

ΠΑΠΑΣ. Γιὰ ἰδὲς (ὁ Οἰκονόμου δγαίνει ἀπὸ τ' ἀριστερά—ὁ παπᾶς συνεχίζει) Καὶ ἂν κανεὶς τολμήσει... θὰ τὸ πληρώσει μὲ τὴ ζωὴ του. Ἔτσι ἔχω μάθει νὰ διοικῶ καὶ μὴ σᾶς παραξενεύουν τὰ λόγια μου. Θᾶρθαι καιρὸς ποὺ θὰ καταλάβετε τὸ γιατί (τοὺς κοιτάζει ὅλους χαρούμενος. Μπαίνει ὁ Καπετὰν Ἀδάμης ἀπὸ τὸ Γευγελῆ καὶ πίσω του ὁ Οἰκονόμου).

ΑΔΑΜΗΣ. (Ὦς 35 χρονῶν, βλοσυρὸς, ἀπότομος, ἄρματωμένος, προχωρεῖ θαρραλέα πρὸς τὸν παπᾶ).

ΠΑΠΑΣ. (δίνοντας τὸ χέρι) ὦ... καλῶς... τὸν Ἀδάμη.

ΑΔΑΜΗΣ. (Πιάνοντας ζωηρὰ τὸ χέρι τοῦ Παπᾶ) Καλῶς σὲ ὄρθῃ κα Καπετὰν Μανώλη (στὰ καλληκάρια) Γεῖά σας παιδιά.

ΟΛΟΙ. Καλῶς τὸν καπετὰν Ἀδάμη.

ΠΑΠ. Μὰ τὸ! Σταυρό, δὲ σὲ πρόσμενα.

ΑΔΑΜ. Νὰ σοῦ εἰπῶ Καπετὰν Μανώλη (ῥίχνει μιὰ δισταχτικὴ ματιὰ στὰ παλληκάρια) κι' ἐγὼ δὲν τῶριχα ἀπόφαση γιὰ νᾶρθω.

ΠΑΠ. (Κάνει νόημα καὶ τὰ παλληκάρια φεύγουν ἕνα—ἕνα ἀπὸ

τ' ἀριστερὰ στὸ τελευταίον παλληκάρι) "Εἰ... Γιάνκο... ἐτοιμάστε κάτι νὰ φᾶμε στὸ λημέρι καὶ φθάνουμε (τὰ παλ. φεύγουν).

ΑΔΑΜ. Ἦρθα Καπετάν—Μανώλη νὰ σοῦ εἰπῶ πὼς μᾶς κάλεσαν ὅλους στὰς Σέρρας Ὁ τσιαντήρης πῆγε. Ξέρεις τίποτα γι' αὐτό;

ΠΑΠ. Κάτι μοῦρθε στ' αὐτιά μὰ ὅχι ἀπ' τὸν ἴδιο. Δὲν ἦρθε νὰ ζητήσῃ τὴ γνώμη μου. Ἐχω ὅμως ἐγὼ ἄνθρώπους νὰ μοῦ φέρουνε εἰδήσεις. Ἔστειλα καὶ τὸ Χατζηπέτρο γι' αὐτό.

ΑΔΑΜ. Τί τάχα νὰ μᾶς Θέλουνε;

ΠΑΠ. (Γελῶντας σαρκαστικά) Δὲν τὸ καταλαβαίνεις; Εἶναι καιρὸς τώρα ποὺ μᾶς παρακολουθοῦνε Μὰ... ὁ Καπετάν Μανώλης δὲν πέφτει σὲ παγίδα. Ὅλα αὐτὰ τὰ ζωντόβολα ἐδῶ πέρα ποὺ θέλουν νὰ κάνουνε τοὺς μεγάλους καὶ ὁ καθένας σκέφτεται μὲ τὸ δικό του τρόπο, χωρὶς νὰ ρίχνει μιὰ μπιτὰ γύρω του... χωρὶς νὰ καταλαβαίνει τί τοῦ γίνεται... Ἀ... σὲ δεδαιώνω πὼς ἂν κανεὶς τολμήσῃ... Ἐγὼ ὁ ἴδιος θὰ τὸν ξεσχίσω σὰ λύκος.

ΑΔΑΜΗΣ. (Τὸν παρακολουθοῦσε προσεχτικά). Ἐχω τὴ γνώμη καπετάν Μανώλη πὼς πρέπει νὰ τοὺς φέρουμε στὰ λογικά τους.

ΠΑΠΑΣ. Ἐννοια σου, καὶ τᾶχω κανονίσει τὰ πράγματα. Ἐχω στείλει τὸ Χάμψκ, τὸ Θανάση Λάμπρο καὶ τὸ Γούλα. Δὲν ξεφεύγει κανεὶς ἀπ' τὰ χέρια μου. Δὲν θὰ φτάσουμε σὲ τέτοιο κίνδυνο. (Διακοπή). Ἐνα πρᾶμμα μονάχα σκέφτουμι. Πὼς αὐτὰ τὰ παληόσκυλα μᾶς στένουνε παγίδες, κι' ἀκόμα ἐμᾶς δὲ μᾶς ἦρθε τὸ μήνυμα.

ΑΔΑΜΗΣ (ἀπότομα) ἔ, τότε τί καρτεροῦμε; ν' ἀρχίσουμε μόνοι μας.

ΠΑΠΑΣ ἔχεις δίκηο. Μάχουμε τόσα ἄλλα νὰ κανονίσουμε πρῶτα. Χωρὶς νὰ τελειώσουν αὐτὰ δὲ μποροῦμε νὰ κάνουμε οὔτ' ἓνα βῆμα. Μὰ... ἂν μέσ' στὸ μῆνα δὲ μᾶς ἔρθῃ τὸ μήνυμα... Δὲ μοῦ λές ἔχεις...πολλὰ παλληκάρια.

ΑΔΑΜΗΣ. Ὅσα θέλω μπορῶ νᾶχω καπετάν Μανώλη. Κάθε μέρα ἔρχονται ἀπ' τὸ Γευγελῆ καὶ ἀπὸ ἄλλα χωριὰ γύρω καὶ εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ τὰ διώχνω γιὰ νὰ μὴ φαινώμαστε πολλοί...μὰ...δὲν κρατιοῦνται τὰ παιδιὰ...Μονάχα κάτι ἀρχοντάδες.... μᾶς λέν τρελλοὺς. Μὰ τὸ Θεὸ ἂν δὲν εἶχαν τὸ ἴδιο αἷμα...

ΠΑΠΑΣ (κουνώντας τὸ κεφάλι μὲ πόνο). Τὰ ξέρω ὅλα.

ΑΔΑΜΗΣ. Μάχουμ' ἀνάγκη κι' ἀπὸ δαύτους Μανώλη, μᾶς

λείπει τὸ χρήμα. Δὲ φτάνει τὸ δικό σου. Εἶναι τόσοσ κόσμος.

ΠΑΠΑΣ. (Ἀποφασιστικά). Θέλοντας καὶ μὴ τὸ χρήμα θὰ μᾶς τὸ δώσουνε (τὸν σπρώχνει ἀπὸ τὸν ὦμο ἐλαφρά).

ΗΓΟΥΜ. (Ὡ; 45 χρονῶν γεροντάκι μπαίνει φέρων σακκίδιον γεμάτο τρόφιμα). Ὁ Θεὸς μὲςί σας, Καπεταναῖοι.

ΠΑΠΑΣ. Μὲ τὴν εὐχή σου ἄγιε ἡγούμενε. (Τρέχει καὶ τοῦ φιλεῖ τὸ χέρι). Ἀπ' ἐδῶ ὁ Καπετὰν Ἀδάμης.

ΗΓΟΥΜ. Καλὸ νᾶχης παιδί μου.

ΑΔΑΜΗΣ. (Τρέχει καὶ φιλεῖ τὸ χέρι τοῦ ἡγουμένου) Καλῶς ἦρθες, Ἄγιε ἡγούμενε.

ΠΑΠΑΣ. Πῶς ἦταν κι' αὐτὸ νᾶρθης μονάχος;

ΗΓΟΥΜ. Εἶχα καὶρὸ Καπετὰν—Μανώλη νὰ σὲ ἰδῶ καὶ σὲ πόνεσα.

ΠΑΠΑΣ. (Ὑστερα ἀπὸ σκέψη) ἔχεις δίκιο. Αὐτὲς τίς μέρες θάρ' θω γιὰ νὰ λάβουμε ἀπόφασι.

ΗΓΟΥΜ. (Μ' ἀγωνία) Τ' ἀποφασίσατε; εἶναι ὅλα ἔτοιμα;

ΠΑΠΑΣ. Ἐσὺ μένεις ἀκόμα νὰ μᾶς εἰπῇς ἐὰν εἶσαι ἔτοιμος:

ΗΓΟΥΜ. Ἐγὼ πάντοτε ἔτοιμος εἶμαι, (δείχνει ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ ῥάσο μιὰ κουμπούρα) καὶ τὸ μοναστήρι στὴ διάθεσί σας τῶχ.

ΠΑΠΑΣ. Αὐτὰ τὰ ξέρω. Ἐκεῖνο ποῦ θέλω ἀπὸ σένα εἶναι ἄλλο.

ΗΓΟΥΜ. Σὰν τί;

ΠΑΠΑΣ. Μπαρούτι καὶ κλεφτόπουλα.

ΗΓΟΥΜ. Κι' ἀπ' αὐτὰ ἔχω στὴ διάθεσί σας ὅσα θέλετε.

ΠΑΠΑΣ. (Τὸν χαϊδεύει στοὺς ὦμους). Μπράβο! Ἄγιε ἡγούμενε, εἶσαι ὑπέροχος πατριώτης. Δούλευε γιὰ τὴ σκλάβια μας πατρίδα καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη της θὰ εἶναι γιὰ μᾶς ἡ μόνη ἀμοιβή. (Πρὸς τὸν Ἀδάμη). Ὅπως βλέπεις καπετὰν—Ἀδάμη καὶ ἡ θρησκεία στὴ φωνὴ τῆς πατρίδος τρέχει καὶ θὰ προχωρήσουν ἀδελφωμένες γιὰ τὸ μεγάλο σκοπὸ.

ΑΔΑΜΗΣ. Αὐτὸ μᾶς ὑπόσχεται ἀπόλυτα τὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ μας.

ΗΓΟΥΜ. Δὲν κρατιῶνται τὰ παιδιά, καπετὰν—Μανώλη, θέτουν μιὰ ὄρα προτίτερα ν' ἀρχίσῃ τὸ ντουφέκι.

ΠΑΠΑΣ. Θ' ἀρχίσουμε καὶ πολλὸ γρήγορα. Πᾶμε τώρα στὸ λημέρι νὰ φᾶμε κάτι.

ΕΥΔΟΕΙΑ. (Κορίτσι χαριτωμένο ὥ; 23 χρονῶν, πολὺ ὡμορφο,

ντυμένο ἀρχοντικά με πλεξίδες τῆ μαλλιά. Μπαίνει ἀπὸ τὸ δάθος δίπλα ἀπὸ τὴ δρύση μ' ἓνα σκκοῦλι στὸν ὦμο. Περπατᾷ δειλά καὶ κοιτάζει γύρω της με φόβο μὴν τὴν πῆρε κανένα μάτι. Προχωρεῖ στὰ δεξιὰ τῆς σκηνῆς, ἀφήνει κάτω τὸ σκκοῦλι, ψάχνει δεξιὰ κι' ἀριστερά, παίρνει δυὸ πέτρες, τὶς βάζει σὲν γιὰ νὰ ψῆσει φαῖ, βγάζει ἀπὸ τὸ σκκοῦλι μιὰ τέτσηρη, τὴ γεμίζει ἀπὸ τὴ δρύση νερὸ, καὶ τὴν βάζει ἀπάνω στὶς πέτρες. Μιζεύει μερικὰ ξύλα, τὰ βάζει ἀπὸ κάτω, βγάζει ἀπὸ τὸ σκκοῦλι ἓνα μαντήλι με τραχανᾶ καὶ τὸ ἀφήνει κάτω, βγάζει ὕστερα ἀπὸ τὴν τσέπη της ἴσκα καὶ πριόβολο καὶ προσπαθεῖ ν' ἀνάψει φωτιά. Μακριὰ στὸ δάθος ἀκούγονται κουδουνίσματα προβάτων, ξεφνιαίνεται. Πηγαίνει στὸ φόντο καὶ βάζει τὸ χέρι στὰ μάτια γιὰ νὰ διακρίνει καλλίτερα. Ξεφνιαίνεται σὲν νὰ εἶδε κάτι, φεύγει ἀπὸ τὴ θέσι της, βρίσκει σὲ ἀμνηχανία, αποφασιστικά βγαίνει ἀπὸ τὸ δάθος ἀριστερά γιὰ νὰ κρυφτεῖ καὶ νὰ παρακολουθήσει. Εὐθὺς μπαίνει ἀπὸ τὰ δεξιὰ ὁ Χατζηπέτρος λίγο ταραγμένος. Τὰ κουδουνίσματα τῶν προβάτων ὁλοένα πλησιάζουν ὁ Χατζηπέτρος βλέπει τὴν τέτσηρη στὴν φωτιά, βλέπει τὸ μαντήλι με τὸν τραχανᾶ, προχωρεῖ δῶθε κειθε ψάχνοντας. Ὁ ἤχος τῶν κουδουνιῶν ἀρχίζει ν' ἀπομακρύνεται στὸ ἀντίθετο μέρος. Ἡ Εὐδοξία βγαίνει σιγὰ—σιγὰ ὅταν αὐτὸς δὲν τὴ βλέπει, τρέχει καὶ τὸν ἀγκαλιάζει) Θάνο...

Χ)ΠΕΤΡΟΣ (γυρίζει, τὴν ἀγκαλιάζει με πάθος). Σὲ εἶδα καὶ σὲ πῆρα ξοπίσω. Κατέβαινα κάτω νὰ σ' ἀνταμώσω.

ΕΥΔΟΞΙΑ (με τρυφερὸ χαμόγελο.) Σ' εὐχαριστῶ...

Χ)ΤΡΟΣ (σὲν νὰ τοῦ ἦρθε μιὰ σκέψη τὴν ἀφήνει ἀπότομα ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά του) ξέρεις πολὺ καλὰ, πῶς εἶχα τέτοια ἐκτίμηση σὲ σένα, ποῦνημουνα δέδαιος πῶς θὰ φερνόσουνα πιστά. Πῶς θὰ μοῦ τᾶλεγες ὅλα. Ξέρω πῶς στὸ σπίτι σου κάτι συμβούλια γίνονται τὸν τελευταῖο καιρό. Κι' ὅμως ποτὲ δὲν μοῦκανες κουδέντα γι' αὐτά. Γι' αὐτὸ δὲν μπορῶ νὰ σὲ καταλάβω. Λὲς πῶς μ' ἀγαπᾷς, λὲς πῶς θὰ τὰ θυσιάσῃς ὅλα γιὰ μένα...ἀπ' ὅλα αὐτά δὲ βλέπω τίποτα.

ΕΥΔΟΞΙΑ. Γιατὶ μοῦ τὸ λὲς αὐτό;

Χ)ΤΡΟΣ. Γιατὶ ἐδῶ ζοῦμε μεσ' στὴ φωτιά, κι' ἐσὺ χάνεσαι με πολυλογίες, με αἰσθήματα. Καὶ τὸ σπουδαιότερο μοῦ τὸ κρύβεις. Γιατὶ ὅλ' αὐτά; μήπως ὑπάρχει τίποτα ποὺ δὲν πρέπει νὰ ξέρω ἐγώ; ἢ μήπως στὸ ἔχει ἀπαγορέψει ὁ ἀρχηγός; Κι' ὅμως βλέπεις,

έρχόμενα στην πόλη να μάθω νέα, κι' αυτά τα νέα θα πρέπει να μου τάξεις πει έδω και πολλές μέρες γιατί ξέρω πώς τα ξέρεις. Μά σεις οι γυναίκες όταν είσαστ' έρωτευμένες δεν ξέρετε τίποτα άλλο από άγκαλιάσματα. Αυτά για μένα...κατάλαβε το...δεν έχουν αξία από τη γυναίκα που αγαπώ, μια και αυτή δεν έχει έμπιστοσύνη σε μένα.

ΕΥΔΟΞΙΑ. Μά τ' είν' αυτά; Έσύ για μένα είσαι ένας άντρας που αγαπώ. Όσο για τ' άλλα...δεν άφορούν την ιδιωτική μας ζωή.

Χ)ΤΡΟΣ (έντονα). αυτό που κάνεις είναι μία τρέλλα, ναι, πρέπει να ξέρης πως μία τέτοια τρέλλα που μπορεί να σου στοιχίσει άκριδιά.

ΕΥΔΟΞΙΑ. Θέλεις να μάθης πράγματα που έγω θα στάλεγα μ' δλη μου την καρδιά μά...έπρεπε να καταλάβεις το γιατί...δεν ρέθηκα πια άπ' αυτή τη ζωή που κάνεις. Γι' αυτό μέχρι σήμερα προσπαθούσα να σ' άποτραβήξω από δώ. Άλλα...δλέπω πώς είναι άδύνατο. Και πώς ούτε καν ενδιαφέρεσαι για μένα. Όσο για τις πληροφορίες θα στις πει ο άρχηγός. Είναι τελευταία φορά αυτή που με δλέπεις έδω πάνω.

Χ)ΤΡΟΣ. Καλά, κάνε όπως θέλεις.

ΕΥΔΟΞ. Πώς; δε σε νοιάζει;

Χ)ΤΡΟΣ. Άφού το παίρνεις άπόφαση και προτιμάς να φύγει παρά να χεις έμπιστοσύνη σε μένα...δεν υπάρχει κανείς λόγος να χεις έδω.

ΕΥΔΟΞ. Τόξερ' αυτό πώς μια μέρα θα μου τόλεγες.

Χ)ΠΕΤΡΟΣ. Τι είπες;

ΕΥΔΟΞ. Ήξερα πώς μια μέρα θα μ' έδιωχνες.

Χ)ΤΡΟΣ. Δεν είναι πώς θέλω να σε διώξω έγώ.

ΕΥΔΟΞ. Άλλα ποιός;

Χ)ΠΕΤΡΟΣ. Έσύ ή ίδια. Όσο για μένα...αν μπορούσες να μαντέψεις τι κρύβουν αυτά τα στήθια, αν μπορούσες να καταλάβεις, σίγουρα θα με λυπόσουν. Είναι όμως τόσα πράγματα που δεν μπορώ να σου εξηγήσω.

ΕΥΔΟΞ. Κι' όμως θα πρέπει να τα ξέρω κι' έγώ.

Χ)ΤΡΟΣ. Μην επιμένεις.

ΕΥΔΟΞ. Φοβάμαι θάνο. Δεν ξέρω. Φοβάμαι. Κι' εσύ κάτι μου κρύβεις (διεκκοπή). Δεν θέλα να φύγεις θάνο.

Χ)ΤΡΟΣ. ('Αποφασιστικά). Δεν μπορείς να περιμένεις σαν τις γυναίκες των μεγάλων ηρώων; Ναι, θα φύγω. Θα πάω όπου διατάξει ο αρχηγός. Δεν αντέχω πια σ' αυτή τη σκλαβιά. Θέλω να νοιώσω την ελευθεριά.

ΕΥΔΟΞ. 'Η ελευθεριά είμ' εγώ.

Χ)ΤΡΟΣ. Είσαι τρελλή, γιαυτό δεν σε ξεσινερίζουμαι.

ΕΥΔΟΞ. 'Ισως (Τὸν πλησιάζει). Ναι είμι τρελλή...και θάθελα νάσουν και σὺ τρελλὸς σάν και μένανε...τότε μονάχα θά καταλάβαινες.

Χ)ΤΡΟΣ (πλησιάζει] κι' αυτός). Ναι...σε καταλαβαίνω. Μά...σκέψου. 'Ετσι ποῦ ζοῦμε πρέπει νὰ τὰ θυσιάζει κανείς ὅλα (τὴν ἀγκαλιάζει). Δὲ μπορείς νὰ φανταστείς τί εὐτυχία νοιώθω σάν βρίσκουμαι κοντά σου.

ΕΥΔΟΞ. 'Εγὼ δὲν ξέρω μὲ λόγια νὰ σοῦ πῶ τὴν εὐτυχία. 'Ενα πρᾶμμα μονάχα ξέρω πῶς ἂν ἤθελες τὴν εὐτυχία θὰ τὴν ἐννοιώθες καλλίτερα κοντά μου. Καὶ τώρα μάλιστα. Γιατί ἴσως μετὰ θὰ εἶναι ἀργὰ πιά. Ναι Θάνο. Πᾶμε νὰ φύγουμε. Θὰ ζοῦμε ἔτσι μικρὰ, εὐτυχισμένοι, χωρὶς αὐτὲς τίς ταραχὲς ποὺ μᾶς δέρνουν μέρα νύχτα.

Χ)ΤΡΟΣ. (Σκέπτεται. 'Αποφασιστικά). Αὐτὸ πρὸς ζητᾶς εἶναι ἀδύνατο. Θᾶρθαι μιά μέρα ποὺ θὰ ἐνωθοῦμε. Ναι. Μὰ προτοῦ νὰ γίνεῖ αὐτὸ θέλω νάμικστε ὅλοι ἐλεύθεροι. Δεν πρέπει νὰ σκέπτεται κανείς μονάχα τὸ τομάρι του. 'Εχω κι' ἐγὼ ἀδέρφια...ἀδερφές.... 'Εχουν κι' αὐτὲς τὸ ἴδιο δικαίωμα στὴ ζωὴ. Κι' ὅμως ἀντέχουνε στὴ μπόρα. Καὶ θάθελα και σὺ νάσαι σάν κι' αὐτοῦς. Θᾶμουνα περήφανος γι' αὐτό.

ΕΥΔΟΞ. (Δὲ δίνει καμμιά ἀπάντηση. Τὴ στιγμὴ αὐτὴ μπαίνει ὁ Παπᾶς μὲ τὸν 'Αδάμη και στὸ ἄκουσμά του χωρίζονται ἀπότομα).

ΠΑΠ. 'Ε...Χατζηπέτρο. Πρόσεχε! Τὰ μπράτσα τῆς γυναίκας εἶναι σάν τίς ἀλυσσίδες τῆς ἄγκυρας. (Πλησιάζει και τὸν κτυπάει ἐλαφρὰ στὸν ὤμο).

ΕΥΔΟΞ. 'Αρχηγέ, τὰ μπράτσα τῆς γυναίκας μποροῦν νὰ κρατήσουν κι' ἓνα ντουφέκι.

ΠΑΠ. Τὸ ξέρω αὐτό. Μὰ πολλὲς φορὲς κανείς δὲν ξέρει τί μπορεῖ νὰ γίνεῖ....(κοιτάζει τὸν 'Αδάμη ποὺ ἐπιδεδαιώνεῖ μὲ κίνηση τοῦ κεφαλιοῦ).

Χ)ΤΡΟΣ. (Ρίχνοντας λοξὲς ματιὲς στὸν 'Αδάμη). Δεν ὑπάρχει

τέτοις φόβος ἀρχηγέ.

ΠΑΠ. (Στὸν Ἀδάμη). Ἔ..ὅπως τάπαμε Ἀδάμη. Θὰ σοῦ στείλω εἰδήσεις.

ΑΔΑΜ. (Δίνοντας τὸ χέρι). Καλὰ. Καλὴ ἀντάμωση κι' ὁ Θεὸς βοηθὸς (φεύγοντας). Γεῖά σας παιδιά.

ΕΥΔΟΞ.—ΧΙΤΡΟΣ. Στὸ καλὸ. (Ὁ Ἀδάμης δγαίνει καὶ ὁ Παπᾶς τὸν συνοδεύει μέχρι τὸ δάθος καὶ ξαναγυρίζει),

ΠΑΠ. (Ρίχνει μιὰ ματιὰ γύρω, βλέπει τὴν τέτσηρη καὶ τὸ μαντήλι μὲ τὸν τραχανᾶ. Γελαστός). Κάτι βλέπω ἐδῶ Εὐδοξία. Τὶ καλὰ πράμματα μᾶς ἔφερες;

ΕΥΔΟΞ. Νᾶ, νᾶ φα.ε καὶ μιὰ φορὰ ζεστὸ φαῖ ἀρχηγέ.

ΠΑΠ. Εἰσὶ κερτίσι ὑπέροχο.

ΕΥΔΟΞ. (Τὸν εὐχαριστεῖ μὲ μιὰ ματιὰ. Πηγαίνει καὶ προσπαθεῖ ν' ἀνάψῃ τὴ φωτιά μὲ τὸν πριόβολο καὶ τὴν Ἴσκα).

ΠΑΠ. (Στὸ Χατζηπέτρο, κτυπῶντάς τον στὸν ὦμο καὶ κοιτάζοντας λοξὰ τὴν Εὐδοξία). Εἶναι γυναῖκα μὲ τὰ οὐλα της. [Ὁ Χατζηπέτρος δὲν ἀπαντάει. Εἶναι λίγο ταραγμένος]. Λοιπὸν...σὲ σένα τώρα.

ΧΙΠΕΤΡΟΣ. Δὲν πρόρτασα νᾶ πάω Ἀρχηγέ, γιὰτὶ ἀπὸ κεῖ ποῦ πήγαινα νᾶ μάθω (Σιγὰ δείχνει τὴν Εὐδοξίαν) εἶναι τώρα ἐδῶ.

ΠΑΠ. Καλὰ. Ἄσιντε πήγινε τώρα στὰ παλληκάρια γιὰτὶ ἔχουν πιάσει κάποιον ξένο. Ἐσὺ κάτι Γαλλικὰ ἔχει ποῦ ξέρεις... γιὰ ἰδὲς τὶ διάβολο λέςι καὶ τὶ μοῦτρο εἶναι γιὰτὶ δὲν μποροῦν νᾶ τὸν καταλάβουν τὰ παιδιά.

ΧΙΤΡΟΣ. [Φεύγει λίγο στενοχωρημένος ἀπὸ τ' ἀριστερά].

ΠΑΠΑΣ. [Βηματίζει σκεπτικά. Κοιτάζει δεξιὰ κι' ἀριστερὰ στὴν Εὐδοξία]. Ἔ...ποιά εἰν' τὰ νέα; [ἡ Εὐδοξία σηκώνεται ἀπὸ τὴ φωτιά].

ΕΥΔΟΞ. Πολλὰ ἀρχηγέ.

ΠΑΠ. Δὲν πιστεύω νᾶ σοῦ ξέφυγε καμμιά κουδέντα;

ΕΥΔΟΞ. Τέτοιο πρᾶμμα δὲν περίμενα νᾶ τὸ δάλης σ'ὸ μυαλό σου Ἀρχηγέ. Τὸ καθήκον εἶναι καθήκον...καὶ ὅσο γιὰ τ' ἄλλα...

ΠΑΠ. Μπράβο Εὐδοξία. (Ἡ Εὐδοξία παίρνει τὸ σακκουλί δγάζει ἀπὸ μέσα μία—μία 4 σακκουλίτσες χρήματα καὶ τὰ δίνει στὸν Παπᾶ. Δίνοντας τὸ πρῶτο).

ΕΥΔΟΞ. Εἶναι ἀπὸ τὸ Χατζηλάζαρο καὶ μοῦσιπε ὅσα λεπτὰ κι' ἂν χρειαστοῦμε θὰ τᾶχουμε. [Δίνοντας τὸ ἄλλο]. Τᾶστειλε ὁ

γυιός του Μαστροπέτρου από τη Βιέννη κι' έγραψε πώ; γρήγορα θά στείλει κι' άλλα. (Δίνοντας τὸ άλλο). Έτσιτα έδω τ'άδωσε ή καπετάνισσα και μοῦειπε πώ; θ'άρθῃ απάνω και νά μὴν κατεβεί; έσὸ στο σπῆτι.

ΠΑΠ. (Μὲ ἀπορία). Νά μὴν κατεβῶ στο σπῆτι; τί νά συμβαίνει;

ΕΥΔΟΞ. Έτσι μοῦειπε. (Δίνοντας τὸ άλλο). Τούτα έδω τ'άκλεψα ἐγὼ ἀπὸ τὸν πατέρα μου. Ψές τὸ βράδυ βρήκα εὐκαιρία πεῦ. εἶχαν μαζευτεῖ μερικὲς ἀπὸ τοὺς ἀρχοντάδες στο σπῆτι μας μὲ τὸν καπετάν Τσιαντήρα σὲ συμβούλιο.

ΠΑΠ. Τί;

ΕΥΔΟΞ. Ἀσχημα τὰ πράμματα Ἀρχηγέ [σταμπαίνει σάν νά διστάζει].

ΠΑΠ. Λέγε, μὴ σὲ φοβίζουν τὰ κακὰ μαντάτα.

ΕΥΔΟΞ. Δὲν ξέρω, ἀλλὰ μοῦ φαίνεται πώ; ὅλοι εἶναι ἐναντίον σου... Μπήκα μὲ τρόπο στο δωμάτιο ποὺ ἤθουνα τὴν ἄλλη φορὰ κρυμμένος. Ἐλεγαν πώ; αὐτὸ ποὺ θέλεις νά κάνεις εἶναι τρέλλα, πὼς θά πάρεις στο λαιμό σου πολλοὺς ἄλλους, πὼς κιντυνεύουν νά βροῦν τὸ μπελᾶ τους κι' αὐτοί. Ἀποφάσισαν στο τέλος νά σοῦ στήσουν παγίδα και νά σὲ πιάσῃ ὁ καπετάν Τσιαντήρας.

ΠΑΠ. [Γελάει σαρκαστικά], Αὐτό εἶπε ὁ Τσιαντήρας;

ΕΥΔΟΞ. Ναί.

ΠΑΠ. Ἡ Καπετάνισσα τὰ ξέρει αὐτά;

ΕΥΔΟΞ. Δὲν ξέρω, ἀλλὰ...ἀπὸ ποῦ θά τὰ μάθαινε; ἐγὼ δὲν εἶπα σὲ κανέναν τίποτα.

ΠΑΠ. Εἶναι γυναῖκα διάβολος ἐκαίνῃ. Για νά θέλει ν'άρθῃ έδω πάνω...κάτι ξέρει.

ΕΥΔΟΞ. Δὲν πιστεύω.

ΠΑΠ. Δὲν τὴν ξέρεις ἐσύ.

ΕΥΔΟΞ. Μπορεῖ. (Ξανακούγεται ὁ ἦχος τῶν κουδουνιῶν ὁλοένα πλησιάζοντας. Ἡ Εὐδοξία βλέπει μὲ τρόπο πρὸς τὰ ἔξω και φαίνεται ταραγμένη).

Π. Τί ἔχεις;

ΕΥΔ. (Προσπαθεῖ νά κρύψει τὴν ταραχὴ της μὲ πονηρὴ ἀφέλεια). Μπᾶ. Τίποτα.

Π. [Τὴν κοιτάζει μὲ ἐρευνητικὸ βλέμμα]. Κάτι σοῦ συμβαίνει ἐσένα. Καὶ πρώτη φορὰ απάνω σ' αὐτὲς τίς πλαγιὲς κοπάδι. Κανείς δὲν τολμάει ν'άρθῃ έδω πάνω. [Ὁ ἦχος πλησιάζει περισσότερο]

ρο. 'Η Εὐδοξία τὰ χάνει δὲν ξέρει τι νὰ εἰπῇ.] Μὰ τι ἔχεις; μίλα.

ΕΥΔ. 'Ο πατέρας μου εἶναι Ἀρχηγέ. Πῆγε σήμερα στά πρό-
δατα. Ἐπίτηδες φαίνεται ιὸ κανε γιά νά μὲ πάρη ξοπίσω. [Μόνη].
Θεέ μου...τι θέλει ἐδῶ πάνω; σίγουρα μὲ εἶδε...αὐτὸς ποτὲ δὲν ἔ-
δβαινε στὸ δουνό.

Π. Μὴ φοβᾶσαι (κάνει μιά αἰνιγματικὴ χειρονομία) κι' ἔπειτα
εἶναι μιά τύχη αὐτὸ γιά μᾶς (ἀπὸ τ' ἀριστερά μπαίνει ὁ Χατζη-
πέτρος).

Χ)ΠΕΤΡ. Ἀρχηγέ.

Π. (Τὸν διακόπτει) ἦρθες ἐπάνω στὴν ὥρα.

Χ)ΠΕΤ. (Συνεχίζει) ὁ ξένος εἶν' ἐγγλέζος.

Π. Καὶ πῶς βρέθηκε ἐδῶ;

Χ)ΠΕΤ. Εἶναι ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἀπ' τὰ πολλά λεφτά δὲν ξέ-
ρουν τι νὰ κάνουν καὶ γυρίζουν τὸν κόσμο ψάχνοντας τοὺς τοί-
χους καὶ τὶς πέτρες.

Π. Πάει καλὰ. Θὰ τὸν δῶ ὕστερα. Ἄκου δῶ τώρα. Πάρε δυὸ
παλληκάρια καὶ ψάξε ἐδῶ κάτω κάποιον θά βρεῖς μὲ πρόδατα. Πές
του πῶς τὸν θέλει ὁ Καπετάν Μανώλης.

ΕΥΔ. (Μὲ τρόμο) ὄχι!

Π. Πάψε σύ. (Στὸ Χατζηπέτρο) ἐμπρός. Κι' ἂν δὲ θελήσῃ νᾶρ-
θει...δέστε τον. ('Ο Χ)πέτρος κάνει νὰ φύγῃ). Στάσου. Στείλε μου
πρῶτα ἐδῶ τὸ Γιάνκο. ('Ο Χα]πέτρος κάνει πάλι νὰ δγῇ). Ἄκου-
σε...δός μου τὸ σύνθημα ὅταν θὰ φτάσῃς ἐδῶ κοντά. ('Ο Χ]τρος
φεύγει).

ΕΥΔ. Μ' αὐτὸ ποὺ κάνεις ἀρχηγέ θὰ μοῦ κάνεις μεγάλο κακό.

Π. Σοῦ εἶπα νὰ μὴ φοβᾶσαι. Ὅλα θὰ διορθωθοῦν.

ΕΥΔ. Ναὶ μὰ...δὲν πρέπει νὰ μάθῃ πῶς ἐγώ...

Π. Καὶ ποιὸς σοῦ εἶπε πῶς θὰ τὸ μάθῃ;

ΕΥΔ. ('Ερευνητικά). Καὶ τι θὰ τοῦ εἰπῇς τώρα ποὺ θᾶρθῃ;

Π. Πῶς πρέπει ν' ἀλλάξῃς ἰδέα.

ΕΥΔ. Καὶ ἂν δὲ θελήσῃ;

Π. Θὰ θελήσῃ.

ΕΥΔ. Δὲν τὸν ξέρεις τι πεισματάρης εἶναι.

Π. Θὰ τὸ ἰδοῦμε.

ΕΥΔ. Δὲν πιστεύω νὰ τοῦ κάνεις κακὸ ἀρχηγέ;

Π. (ἀποφεύγει ν' ἀπαντήσῃ).

ΕΥΔ. Δὲν ἀπαντᾷς; σκέψου πῶς εἶναι πατέρας μου.

Π. Μήπως είμαι κανένας τύραννος;

ΕΥΔ. Δέν θέλω νά εἰπῶ αὐτό μά...ἐπειδή...

Π. Τί ἐπειδή;

ΕΥΔ. Νά, πῶς νά σιὸ εἰπῶ, φοβᾶμαι. (Μπαίνει ὁ Γιάγκος τρέχοντας πού τὸν ἔστειλε ὁ Χ]πέτρος).

ΓΙΑΝ. Ἀρχηγέ.

Π. Περίμενε. (Κάνει βόλτες σιτὴ σκηνή Ἀκούγεται τὸ χαρκτηριστικὸ σύνθημα. Πίου—πίου—πίου). Πάρε τὸ κορίτσι καὶ τραβάτε σιὸ λημέρι.

ΓΙΑΝ. (σιτὴν Εὐδοξία). Πᾶμε.

ΕΥΔ. Πρόσεχε, μὴν τοῦ κάνεις κακό !

Π. (Τὴν πλησιάζει καὶ τὴ χαϊδεύει σιὸ μάγουλο). Ἐννοια σου...πήγαινε τώρα..(σιὸ Γιάγκο). Γιάγκο πάρε καὶ τοὺς τετζερῆδες ἐκεῖ [παίρνουν τὴν τέτζερη, τὸ σακκοῦλι καὶ τὸ μυντήλι μὲ τὸν τραχανᾶ καὶ φεύγουν ἀπὸ τ' ἀριστερά. Ὁ Παπᾶς βηματίζει. Ἀπὸ τὰ δεξιὰ μπαίνουν ὁ Χ]πέτρος μὲ τὸ Ζαμπέκο, Γερο—Τσέλιγκα ὡς 60 χρονῶν μὲ ζωηρὴ ἐμφάνισι καὶ ντύσιμο ἀρχοντικόν. Ὁ Παπᾶς γνέφει σιὰ παλληκάρια νά φύγουν. Βγαίνουν ἀπὸ τ' ἀριστερά).

ΖΑΜΠΕΚΟΣ. Βλέπεις κηπετιάν—Μυνώλη, σὲ βρήκα ψάχνον-
τας.

Π. (χαμογελῶντας). Πιστεύω νά σ' εὐχαριστεῖ αὐτό.

ΖΑΜΠ. Ἔτσι φαίνεται (ρίχνει ἐρευνητικὲς ματι εἰς γύρω). Βλέ-
πω πῶς τὰ περνᾶτε καλὰ ἐδῶ.

Π. Σὰν κλέφτες.

ΖΑΜΠ. Ὅχι δά. Δὲ θέλω νά εἰπῶ αὐτό.

Π. (ἀλλάζοντας τόνο). Ποιὸς ἀέρας σ' ἔρριξε ἐδῶ πάνω Ζαμ-
πέκο;

ΖΑΜΠ. Θέλησα νά ἰδῶ τί κάνουν τὰ παλληκάρια τῶν Σερρῶν. Εἶναι τόσοσ καιρὸς πού δὲ σὲ βλέπω. Φαίνεται πῶ; δὲ μᾶς λογα-
ριάζεις πιά.

Π. Δέν εἶν' ἔτσι. Ἄν δὲν κατέβηκα σιτὶς Σέρρες δὲ θέλει νά εἰπῇ πῶς δὲ σᾶς λογαριάζω. Κι' αὐτὸ τὸ ξέρεις καλὰ. Φυλάγου-
με μονάχα ἀπ' τὰ μάτια τῶν κατακτητῶν, γιὰτὶ...ὅπως τὸ ξέρεις
ἔφτασ' ἡ ὥρα κι' ἀπάνω σ' αὐτὸ θέλω νά κουβεντιάσουμε. Κά-
θησε. (Πρὸς τὰ δεξιὰ βρίσκουν δυὸ πέτρες καὶ κάθονται. Σιὸ Χη-
τζηπέτρο.) Κάθησε κι' ἐσύ. (Σιὸ Ζαμπέκο). Εἶναι τὸ πρωτοπαλλή-
καρό μου, θὰ τὸν ἔχεις ἀκουστά!

ΖΑΜΠ. (Τὸν κοιτάζει ὕπουλα). Μοῦ φαίνεται πῶς τὸν ξέρω. Καὶ γι' αὐτόνε μὲ τῇ σειρά θὰ τὰ μιλήσουμε...(κάθεται κι' ὁ Χατζηπέτρος).

Π. Δὲν εἶναι ὅπως τὰ φαντάζεσαι. Θὰ τὰ μάθεις. Γιά πές μου τώρα μιά καὶ ἡ τύχη σ' ἔρριξε ἐδῶ πάνω, Τὶ ἀπόφαση ἔχετε πάρει; πῶς πρέπει νὰ δράσουμε; γιατί μέρα μὲ τὴν ἡμέρα περιμένουμε εἰδήσεις. Ὁ Παπαφλέσσας θὰ περάσῃ ἀπὸ δῶ καὶ πρέπει νὰ ξέρω...ἢ θᾶθελας νὰ στοὺν στείλω ἐκεῖ κάτω;

ΖΑΜΠΕΚΟΣ. Ὅχι αὐτὸ ὅχι! Ὁ Παπαφλέσσας θὰ τὰ ναυονίσει μαζί σου. Ὅσο γιὰ μένα...σοῦ λέω ξάστερα καπετὰν Μανώλη πῶς δὲν εἶν' εὐκολο πρᾶμμα αὐτὸ ποὺ σκέφτεστε. Δὲ μπορούμε νὰ ἐπιτεθοῦμε μιά χοῦφτα ἀνθρώποι σ' ἕναν ὄγκο ποὺ κυβερνάει τὴ μιστὴ εὐρώπη. Γι' αὐτὸ γιὰ μένα καὶ γιὰ ὄλους, αὐτὸ ποὺ θέλεις νὰ κάνης εἶναι πρᾶμμα ὅχι ἀνθρώπου λογικοῦ. Τὶ θὰ γίνουν τὰ γυναικόπαιδα; Θέλεις νὰ πέσουν στὸ λεπίδι;

ΠΑΠ. Πῶς θὰ πέσουν στὸ λεπίδι; ὅλοι θὰ πολεμήσουν. Καὶ οἱ γυναῖκες. Οἱ γυναῖκες τῆς Μακεδονίας ξέρουν νὰ πολεμᾶνε. Ὡς γιὰ τὰ πιὸ μικρά...θὰ τὰ μαζέψουμε πάνω στὰ μοναστήρια.

ΖΑΜΠ. Μὲ λόγια..ὅλα εἶναι καλὰ αὐτὰ ποὺ λές... μὰ στὴν πράξη;...

Π. (σηκώνεται νευρισμένος). Τὶ λόγια... καὶ λόγια... δὲ βλέπετε ποὺ ἔχουμε φτάσει; Δὲν ἔχετε αἷμα στὶς φλέβες σας; Δὲ νοιώθετε μέσα σας πατριωτισμό;

ΖΑΜ. Μὴ νευρίζεις καπετὰν Μανώλη. Ἄν ἐμεῖς δὲν τὸ θέλουμε αὐτὸ δὲν εἶναι πῶς δὲν εἴμαστε Ἕλληνες καὶ δὲ θέλουμε τὴ λευτεριά μας. Εἶναι πῶς δὲν εἶναι καιρὸς ἀκόμα γιὰ τέτοιο ξεσηκωμα. Κι' ἂν μερικοί... φέρνουν ἀντίδραση... εἶναι γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Π. Τὶ λές μωρέ; Αὐτὰ εἶναι κουροφέξαλα! Καὶ πότε θᾶρθαι καιρός; σᾶν θὰ μᾶς ρουφήξουν ὅλο τὸ αἷμα; μιά σταλιά μᾶς ἔμεινε... δὲν τὸ βλέπετε; (ἀλλάζει τόνο). Γι' αὐτὸ ἀπὸ σένα θέλω νὰ ξεκαθαριστῇ αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ναι ἢ ὅχι. Ἐγὼ δὲ συνειθίζω νὰ παρακαλῶ.

ΖΑΜ. Καλά... Τὰ μπαρούτια, τὰ ντουφέκια εἶν' ἀρκετά;

Π. Γι' αὐτὸ σὲ θέλουμε. Γιά νὰ φροντίσεις ν' ἀρθοῦν κι' ἄλλα. Κάτω ἐκεῖ στὴ Νιγρίτα στὸ χτήμα σου, εἶναι γεμάτο μπαρούτια καὶ ντουφέκια. Τὸ ξέρω αὐτό. Καὶ σπάζω τὸ κεφάλι μου. Δὲν

μπορώ να καταλάβω. 'Αφού από τη μιὰ μεριὰ ὀργανώνετε ἀπὸ τὴν ἄλλη φέρνετε ἀντίδραση. (σκέφτεται) Μπα; καὶ... δὲ μὲ θέλετε γιὰ καπετάνιο; 'Αν εἶν' ἓνα τέτοιο πράμμα... τὸ θέλετε ἢ δὲν τὸ θέλετε... δὲ θὰ σὰς περάσει Ζαμπέκο, γιατί πρέπει νὰ ἐλευθερωθοῦμε.

ZAM. Μὴ δάξεις τέτοια πράγματα στὸ νοῦ σου Μανώλη... 'Αν τὸ νομίζεις ἔτσι (σηκώνεται) σοῦ δίνω τὸ λόγο μου πὼς εἶμαι κι' ἐγὼ μὲ σένα. (σηκώνεται κι' ὁ Χατζηπέτρος).

Π. 'Εγὼ δὲ νομίζω, βλέπω καὶ καταλαβαίνω. Τὶ ἤρθε; τάχα νὰ κάνεις ἐδῶ πάνω; Τὶ κάνετε ἐκεῖ κάτω στὸ Συμβούλιο; Τὶ κάνουντε ὅλοι κάθε μέρα; Μὴν νομίζεις πὼς δὲν τὰ μαθαίνω. 'Αν λέτε πὼς ὁ Παπᾶς... μένει καὶ πάνω στὸ βουνὸ σὰν κανέναν Κατσιοκλέφτη... Κάνετε μεγάλο λάθος. 'Ἡ ψυχὴ μου εἶναι ἀνάμεσα σὲ κεῖνα τὰ γυναικόπαιδα ἐκεῖ κάτω πρὸς μέρα νύχτα λένε... πότε θὰ γλυτώσουμε... δέβαια... ἐσεῖς αὐτὸ τὸ ζυγὸ δὲν τὸν καταλαβαίνετε... δὲν τὸν νοιώθετε!

ZAM. (νευριασμένος) Πάψε Καπετάν Μανώλη, ποῖος εἶν' ἐκεῖνος ποῦ δὲν τὸν νοιώθει τὸ ζυγὸ;

Π. 'Ε, τότε τί μοῦ τσαμπουνᾶς, πὼς δὲν εἶν' καιρὸς ἀκόμα; 'Α, μωρέ... δὲν ἀντέχουμε πιά... ἂν τὸ ἀναβάλουμε... μιὰ ἢ ἀναβολὴ δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ μᾶς. Σὲ λίγο θὰ ξεσπάσει σ' ὅλη τὴν 'Ελλάδα. Γιὰ τελευταία φορὰ στὸ λέω. Θὰ πᾶς ἐκεῖ κάτω καὶ θὰ τοὺς πεῖς ὅτι ὁ Παπᾶς τὸ πῆρε ἀπόφαση. Καὶ ἂν δὲ θελήσετε ἀκόμα νὰ τὸν βοηθήσετε, μόνος του θὰ δράσῃ. Θᾶθελα ὅμως καὶ σένα Ζαμπέκο. Γιατί σὲ σένα καταλαβαίνω κάτι τὸ μεγάλο, σὲ σένα ὑπάρχει ὁ σεβασμὸς κι' ὅτι κι' ἂν τοὺς πεῖς θὰ σ' ἀκούσουν. 'Ενῶ ἐμένανε μὲ λέν ἀντάρτη (διακοπή)... στὸ Χατζηπέτρο πρὸς ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα παρακολουθεῖς μὲ μεγάλη προσοχή) Χατζηπέτρο, πάρτο ἀπόφαση. Θὰ πολεμήσουμε μόνοι μας.

X)ΤΡΟΣ Καὶ θὰ τὰ δγάλουμε πέρα ἀρχηγέ (κοιτάζει ἐρωτηματικὰ τὸ Ζαμπέκο).

Π. (συνεχίζει) θὰ γυρίσεις σ' ὅλα τὰ χωριά καὶ θὰ εἶπεις στὰ παιδιὰ νᾶν' ἔτοιμα. 'Ωρα σὲ ὦρα μπορεῖ νὰ τὰ καλέσω.

X)ΤΡΟΣ (συκώνεται ζωηρά). 'Ολα θὰ γίνουν ὅπως τὰ θέλεις (ξεκινάει νὰ φύγει).

ZAM. Γιὰ σταθῆτε... γιὰ σταθῆτε... Τὶ πᾶτε νὰ κάνετε; (ὁ X)πέτρος σταματᾷ στὸ Παπᾶ) ξέρεις πὼς ἐκεῖ κάτω τοὺς περ-

σότερους τούς έχουν κλείσει στη φυλακή; Ξέρεις πώς κι' αὐτοὶ ἔχουν λάβῃ τὰ μέτρα τους;

Π. Ἀκριδῶς γι' αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ πάρεις ἀπόφαση. Καὶ εἶμαι βέβαιος, πῶς μόλις φτάσεις στὰς Σέρρας θ' ἀλλάξεις ἰδέα, γιὰ τὰ ἴδια θὰ πάθεις καὶ σὺ σὰν τοὺς ἄλλους. Ἄν σ' ἔχουν ἀφίσει ἀπόξω ἔχουν τὸ σκοπὸ τους. Δὲν καταλαβαίνεις; δὲ μιλάς; Δὲ νοιώθεις μέσα σου τίποτα; Δὲ βλέπεις τὸν κίνδυνο ποὺ ὁλοένα πλησιάζει; Ἄ, μὰ τὸ Θεό! ἀπὸ τί εἰστε φτιασμένοι; Δὲν ἔχετε αἷμα στὶς φλέβες σας; Ἐδῶ εἶναι γυναῖκες καὶ τὰ θυσιάζουν ὅλα... καὶ σεῖς...

ZAM. (νευριασμένα) ἐγὼ ἐκεῖνο πεῦηταν νὰ εἰπῶ τῶς-εἶπα. Δὲν ἔχω ἄλλο τίποτα νὰ προστέσω, σκέψου μονάχα καλὰ!

Π. Λοιπὸν ἐσκέφτηκα. Καὶ σοῦ λέω νὰ κάνεις ἐκεῖνο ποὺ σεῦ-εἶπα (ὁ Ζαμπέκος δὲν ἀπαντάει, στὸ Χατζηπέτρο). Πᾶμε Χατζηπέτρο! (Ξεκινοῦν νὰ φύγουν).

ZAM. Μιὰ στιγμή (σταματᾷνε) ξέρετε βέβαια πὼς ἦρθα γιὰ... τὴν κόρη μου.

Π. (ψύχραιμα) Γιὰ τὴν κόρη σου; καὶ τί δουλειὰ ἔχει μὲ μᾶς;

ZAM. Ἐγὼ σοῦ λέω πὼς ἡ Εὐδοξία εἶν' ἐδῶ κι' ἦρθα νὰ τὴν πάρω.

Π. Κάνεις λάθος Ζαμπέκο.

ZAM. Πρόσεχε... Τὸ κορίτσι πρέπει νὰ τὸ ἀφῆστε ἐλεύθερο. (στὸ Χατζηπέτρο) καὶ σὺ λεβέντη θὰ μοῦ δώσεις λόγον γι' αὐτό. Αὐτὰ ἔχω νὰ σᾶς εἰπῶ.

X)ΤΡΟΣ Ἐμένα λές;

Π. Πᾶμε X)πέτρο, ἄφησέ τον νὰ λές, (ὀγαίνουν ὁ Ζαμπέκος πάει πρὸς τὸ μέρος ποὺ ἔφυγαν καὶ τοὺς παρακολουθεῖ μὲ τὸ βλέμμα, ἔπειτα γυρίζει μουρμουρίζοντας νευρικά).

ΦΑΙΔΡΑ (Γυναῖκα ὥμορφη, μέχρι 35 χρονῶν, ντυμένη ἀρχοντικά. Μακεδονικὰ μιλάει ζωηρά. Ὁ Ζαμπέκος ἔχει τίς πλάτες γυρισμένες στὸ μέρος ποὺ μπαίνει ἡ Φαῖδρα. Ἡ Φαῖδρα μπαίνοντάς ἀπὸ τ' ἀριστερὰ τὸν νομίζει γιὰ παλληκάρη) Ἔ, λεβέντη...

ZAM. (Γυρίζει βλέπει τὴ Φαῖδρα καὶ ἀποριεῖ) Φαῖδρα;

ΦΑΙΔΡ. (προχωρῶντας) ὁλόκληρη.

ZAM. Καὶ σὺ στὸ δουνό;

ΦΑΙΔΡ. ὅπως βλέπεις...

ZAM. Ναί, ἀλλὰ γιὰτί;

ΦΑΙΔΡ. Τὸ ξέρεις Ζημπέκο. Τώρα πές μου πεῦναι ὁ Καπενάνιος;

ΖΑΜ. Μόλις ἔφυγε γιὰ τὸ λημέρι.

ΦΑΙΔΡ. Μὰ ἐγὼ ἀπὸ κατ' ἔρχουμαι.

ΖΑΜ. Πῶς; δὲν πάει στὸ λημέρι;

ΦΑΙΔΡ. Ὅχι, καὶ τὸν θέλω.

ΖΑΜ. (ἐρευνητικὰ) σὰν ποῦ λές νὰ πῆγε;

ΦΑΙΔΡ. Ξέρω κι' ἐγώ; μίλησες μαζί του;

ΖΑΜ. Ἀλλάξαμε κανὰ δυὸ κουδέντες.

ΦΑΙΔΡ. (σὰν νὰ μὴ τὸν πιστεύει) μόνο δυό;

ΖΑΜ. Καὶ τί; θᾶθελες νὰ λέγαμε κανὰ τσουδάλι;

ΦΑΙΔΡ. Ξέρεις ἐμεῖς οἱ γυναῖκες θέλουμε νὰ λέμε πολλά γι' αὐτό...

ΖΑΜ. Τί θές νὰ εἰπείς; Δὲ σὲ καταλαβαίνω.

ΦΑΙΔΡ. (γελάει νευρικὰ) Δὲ μὲ καταλαβαίνεις, τὸ ξέρω Ζημπέκο.

ΖΑΜ. σὲ βλέπω πολὺ νευρική.

ΦΑΙΔΡ. ἀπεναντίας. Εἰμαι πολὺ χαρούμενη. Ἄν μὲ βλέπεις λίγο ταραγμένη εἶναι πρὸς δὲν βρῆκα τὸν Καπενάνιο, γιατίι ὅπως ξέρεις εἶναι πολὺς καιρὸς πρὸς δὲν βλέπω τὸν ἄνδρα μου.

ΖΑΜ. Καὶ γι' αὐτὸ ἤρθες;

ΦΑΙΔΡΑ Ναι.

ΖΑΜ. (σὰν νὰ μὴν πιστεύει τὰ λόγια τῆς Φαίδρας). Καὶ θὰ μείνεις πολλὰς μέρες μαζί του;

ΦΑΙΔΡ. Ἴσως γιὰ πάντα ἢ καλλίτερα... ἤρθα νὰ τὸν πάρω.

ΖΑΜ. (εὐχαριστημένος) θὰ γυρίσει σιὰς Σέρρας.

ΦΑΙΔΡ. Ἔτσι φαίνεται.

ΖΑΜ. Μπράβο! εἶναι λογικὴ γυναῖκα. Ἀλλά... θὰ τὸ κατορθώσεις;

ΦΑΙΔΡ. Τί δὲν μπορεῖ νὰ κάνει μιὰ γυναῖκα όταν θέλει;

ΖΑΜ. Τὸ ξέρω αὐτό. Καὶ σὺ μάλιστα...

ΦΑΙΔΡ. Βαρέθηκα αὐτὴ τῇ ζωῇ.

ΖΑΜ. Δὲν μπορεῖς νὰ φανταστεῖς; Φαίδρα, πόσο μ' εὐχαριστοῦν τὰ λόγια σου. Ἐσὺ μονάχα εἶσαι ἱκανὴ νὰ πείσεις τὸ Μανώλη.

ΦΑΙΔΡ. (τὸν κοιτάζει λοξὰ) Γι' αὐτὸ θὰ ἤρθες καὶ σὺ δέδωκα;

ΖΑΜ. Ἀκριδῶς.

ΦΑΙΔΡ. Τότε θά συμμαχήσουμε.

ZAM. Σύμφωνοι.

ΦΑΙΔΡ. Ναί, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ τὸ ξέρει αὐτὸ, ἢ καλλίτερα δὲν πρέπει νὰ ὑποψιαστῇ ἓνα τέτοιο πρᾶμμα.

ZAM. Τότε τί πρέπει νὰ κάνουμε;

ΦΑΙΔΡ. Σὲ λίγο θᾶρθῃς ἐδῶ. Τὰ παλληκάρια θὰ τὸν εἰδοποιήσουνε.

ZAM. (ἀποφασιστικὰ) ἐγὼ θὰ φύγω.

ΦΑΙΔΡ. Αὐτὸ θὰ σεῦλεγα κι' ἐγώ.

ZAM. Θὰ πάω λοιπὸν. καὶ θὰ σὲ περιμένω σὺ σπῆτι.

ΦΑΙΔΡ. Θυρῶ.

ZAM. Θυμάσια!

ΦΑΙΔΡ. Λοιπὸν εἶσαι δέδαιος πῶς θὰ τὰ καταφέρω;

ZAM. Δέδαια λέει; Σὲ ξέρω τί διχβολογυναῖκα εἶσαι.

ΦΑΙΔΡ. ὅχι ὅμως πὶδ διάβολος κι' ἀπὸ σένα;

ZAM. (γελώνοντας) πολὺ... πάρα πολὺ (ἀπέξω ἀκούγονται κουδέντες) ἔρχονται. Φεύγω (ξεκινάει) ὅπως εἶπαμε.

ΦΑΙΔΡ. Ἐννοία σου (ὁ Ζαμπέκος ξεκινάει νὰ βγῇ ἀπὸ τὰ δεξιὰ μὰ ἀπὸ τὸ ἴδιο μέρος μπαίνουν ὁ Γιάνκος καὶ ὁ Ἑγγλέζος, νέος ὡς 27 χρονῶν ντυμένος μὲ εὐρωπαϊκὰ ροῦχα τῆς ἐποχῆς 1821, φοράει γυαλιὰ καὶ μιλάει μὲ μεγάλη δυσκολία τὰ Ἑλληνικά).

ΑΓΓΛΟΣ (στὸ Γιάνκο δείχνοντας τὸ Ζαμπέκο ποὺ σταματάει) ἐκείνο τὸ Παπᾶς; (ὁ Ζαμπέκος ξαναγυρίζει καὶ τὸν κοιτάζει δίχως νὰ καταλαβαίνει τί λέει).

ΓΙΑΝΚΟΣ ὅχι οὐρέ.

ΑΓΓΛ. Χουάϊ ὅχι; Οὐρά—Οὐρά, (τὸ οὐρά—οὐρά τὸ λέει δυνατὰ).

ΓΙΑΝ. Τί οὐρά μωρὲ μοῦ λές; (ἡ Φαίδρα γελάει).

ΑΓΓΛ. Ἐγὼ, οὐρά φωνάζει παπᾶς κάπταιν γκρίς.

ΓΙΑΝ. Μωρὲ τὴν ψυχὴ μοῦ βγαλες. Δὲν εἶναι γκρίζος μωρὲ ὁ καπετάνιος, εἶναι μελαχροινὸς (κοιτάζοντας τὴ Φαίδρα) καὶ ὠραῖος (ἡ Φαίδρα γελάει).

ΑΓΓΛ. (ξαναδείχνοντας τὸ Ζαμπέκο καὶ τὴν Φαίδρα) κάπταιν παπᾶς γκυναῖκα;

ΓΙΑΝ. Γκυναῖκα; μωρὲ γυναῖκα θὲς νὰ εἶπεις;

ΑΓΓΛ. Γὲς, Γὲς.

ΓΙΑΝ. Όχι, μωρέ, όχι (δείχνοντας τὸ Ζαμπέκο) ἐκεῖνος δὲν εἶναι ὁ καπετάνιος (στὸ Ζαμπέκο) ξέρεις κυρ. Ζαμπέκο φρατζέζικα; ἐτοῦτος δὴ μεῦθαλαε τὴν ψυχὴ ὅλη τὴν ἡμέρα.

ΖΑΜ. (πρὸ τοῦ; ἀκουγε μὲ περιέργεια). Ποιὸς εἶναι Γιάνκο αὐτός;

ΓΙΑΝ. Δὲν ξέρω οὐτ' ἐγώ. Τὸν φυλάω μονάχα καὶ τὸν κάνω δόλτες. Τί ποτ' ἄλλο δὲν ξέρω.

ΑΓΓΛ. Ἐγὼ Ἀρχαιολόγος.

ΓΙΑΝ. Τί ἀργελες καὶ λόγος μοῦ λές μωρέ;

ΖΑΜ. Δὲν κατάλαβες μωρέ Γιάνκο; Ἀργελέ θέλει.

ΓΙΑΝ. Ἀργελέ θέλεις μωρέ;

ΦΑΙΔΡΑ. Τί ἀργελέδες λέτε καὶ σεις ὁ ἄνθρωπος λέει πῶ; εἶναι ἀρχαιολόγος.

ΑΓΓΛ. Γές, γές, ἀρχαιολόγος—ἀρχαιολόγος.

ΓΙΑΝ. Μωρέ δέ λές καλλίτερα πῶ; σκαλίζεις τὰ ντουδάρια καὶ τίς πέτρες νὰ σέ καταλάβω; μεῦθκασες τῇ χολῇ ὧσπου νὰ μοῦ εἰπεῖ; μὴ κουδέντα σωστή!

ΦΑΙΔΡ. (κοιτάζοντας τὸν Ἀγγλο). Πῶς δρέθηκε ἐδῶ Γιάνκο;

ΓΙΑΝ. Σήμερα τὸ πρωὶ γύριζε ψάχοντας κάτω στὰ δράχια.

ΖΑΜ. Καὶ τί θέλει ἐδῶ πάνω;

ΓΙΑΝ. Θέλει νὰ πολεμήσῃ καθὼς ἔμαθα ἀπὸ τὸ Χατζηπέτρο.

ΦΑΙΔΡ. (κοιτάζοντας τὸν Ἀγγλο) Καὶ ὁ ἀρχηγὸς τί εἶπε;

ΓΙΑΝ. Δὲν ξέρω... ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸν κρατάει...

ΦΑΙΔΡ. (ρίχνει μὴ ματιὰ στὸ Ζαμπέκο καὶ χειρονομεῖ σὰ νὰ θέλῃ νὰ εἰπεῖ: τρελλάθηκε ὁ καπετάνιος), Τώρα πιά...

ΖΑΜ. (εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴ σιάνση τῆς Φαίδρας). Δὲ σιάν λέω ἴγώ;

ΦΑΙΔΡ. ἔχεις δίκιο Ζαμπέκο.

ΖΑΜ. Τί νὰ τὸν κάνεις;

ΦΑΙΔΡ. ἔννοια σου! ὅπως τᾶσιπαμε. (στὸ Γιάνκο) Γιάνκο, ἄφησέ τον καὶ τράβε νὰ δρεῖς τὸν Καπετάνιο. Πές του πῶς τὸν θέλω. Ἄν δὲ γύρισε στὸ λημέρι... ψάξε... κάπου ἐδῶ γύρω θᾶναι.

ΓΙΑΝ. Καλὰ καπετάνισσιν (φεύγει ἀπὸ τὸ δάθος ἀριστερά).

ΦΑΙΔΡ. (στὸν Ἀγγλο πρὸ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα τοῦς κοίτα· ξεῖρευνητικὰ χωρὶς νὰ καταλαβαίνει. Προσπαθεῖ νὰ τὸν κάνῃ νὰ καταλάβει μὲ λόγια καὶ νοήματα ὅτι βρίσκεται σὲ Ἕλληνας πρὸ πρόκειται νὰ ἐπαναστατήσουν). Ἐδῶ... ὅλοι... Ἕλληνες... κατά-

λαβεις;

ΑΓΓΛ. (κάτι καταλαβαίνει) Γές, γές, Παπᾶς...

ΦΑΙΔΡ. (στο Ζαμπέκο γελαστή) σὺ νὰ κατάλαβες μοῦ φαίνεται.

ΖΑΜ. (κι' αὐτὸς προσπαθεῖ νὰ τοῦ δώσει νὰ καταλάβει σὰν τὸ

ΦΑΙΔΡ. Ἐγώ... Παπᾶς... Φαίδρα... Ἕλληνες.

ΑΓΓΛ. Ωραῖτ, γές, παπᾶς... γρίες... αἱ νόσου it

ΦΑΙΔΡ. Ἐδῶ... ἐμεῖς πόλεμος!

ΑΓΓΛ. (σκέφτεται δυνατὰ σηκώνοντας τὰ μάτια ψηλὰ) πόλεμος... πόλεμος...

ΦΑΙΔΡ. Βρὲ δὲν καταλαβαίνει ἔτσι αὐτὸς (χειρονομεῖ) πόλεμος... μπάμ, μπούμ...

ΑΓΓΛ. Γές, γές πόλεμος... γουέαρ, γουέαρ (War) Λόρδος Μπαῖρον War Ἑλλάδα.

ΖΑΜ. (στή Φαίδρα). Τὶ διάβολο ἔπαθ' αὐτός;

ΦΑΙΔΡ. Αὐτὸς τᾶχει τετρακόσια, λέει γιὰ τὸ λόρδο Βύρωνα τὸ φιλέλληνα.

ΖΑΜ. Τ' εἶν' αὐτός;

ΦΑΙΔΡ. Ἄσιντε καὶ μένε Ζαμπέκο... Ὁ Βύρωνας εἶναι Ἄγγλος πλούσιος, λόρδος ὅπως τοὺς λέν' ἐκεῖνοι, ποὺ ὅλα του τὰ λεφτὰ τᾶδωσε γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ θάρθεῖ νὰ πολεμήσῃ κι' ἐκεῖνος γιὰ τὴν ἐλευθεργιά μας.

ΖΑΜ. (ὅλα ὅσα ἀκούει τοῦ φαίνονται περίεργα. Σηκώνει τὶς πλάτες μὲ ἀδιανοήτως) Χμ... δὲ δαρυέσαι... (Ἡ Φαίδρα κάνει πῶς δὲν καταλαβαίνει).

ΦΑΙΔΡ. Ζαμπέκο ὅπως τῶς παμε... εἶναι ὥρα νὰ φύγεις.

ΖΑΜ. (τὴν πλησιάζει καὶ τὴ χαιρετᾷ διὰ χειραψίας). Καλὴ ἀντάμωση. (φεύγει ἀπὸ τὰ δεξιά).

ΦΑΙΔΡ. (στον Ἄγγλο) Λοιπόν;

ΑΓΓΛ. Παπᾶς;

ΠΑΠ. (μπλίνει ἀπὸ τ' ἀριστερὰ) Φαίδρα;

ΦΑΙΔΡ. (προχωρεῖ, τὸν ἀγκαλιάζει) Μανώλη;

ΑΓΓΛ. Ωράτ, παπᾶς.

ΠΑΠ. (στον Ἄγγλο) Ἔ; ἐδῶ εἶναι; τὸν πλησιάζει καὶ τὸν χαιρετᾷ μὲ εὐγένεια.

ΑΓΓΛ. (τὸν κοιτάζει περίεργα) Παπᾶς;

ΠΑΠ. Ναι, ἐγὼ εἶμαι.

ΑΓΓΛ. (χαρούμενος) Ἐγκώ,... μένει... μαζί.

ΠΑΠ. (ἐνθουσιασμένος) Μπράβο, (στη Φαίδρα), Γιατί δὲν περίμενες στὸ λημέρι Φαίδρα;

ΦΑΙΔΡ. Ἦθελα νὰ σὲ ἰδῶ, μὰ ἤθελα νὰ ἰδῶ καὶ τὸ Ζαμπέκο, γιατί μοῦεἰπνε πῶς εἴσαστε μαζί ἐδῶ κάτω.

ΓΙΑΝ. (Μπαίνοντες ἀπὸ τὸ δάθος ἀριστερά) Καπετάνισσα; (βλέποντας τὸν παπᾶ) Ἄ! ἦρθες Καπετάνιε;

ΠΑΠ. (στὸ Γιάνκο) περίμενε Γιάνκο. (στη Φαίδρα) ξέρεις Φαίδρα θᾶχουμε κι' αὐτὸν τὸν ξένο μαζί (κοιτάζει τὸν Ἀγγλο κι' ἐκεῖνος πλησιάζει).

ΑΓΓΛ. Ἐγὼ θέλει... γουέαρ ἐλλάντα! (σκέφτεται) πόλεμος... πόλεμος.

ΦΑΙΔΡ. Εἶναι φιλέλληνας Μανώλη.

ΠΑΠ. Ναί, μοῦ εἶπε ὁ Χατζηπέτρος (στὸν Ἐγγλέζο). Ἀπὸ σήμερα θὰ μέινει μαζί μας. Κατάλαδες;

ΑΓΓΛ. (καταλαβαίνει καὶ δὲν καταλαβαίνει λέει τὸ ναί) Γές!

ΠΑΠ. (τὸν χαιρετάει διὰ χειραψίας), ἐντάξει (στὸ Γιάνκο). Πάρτον Γιάνκο καὶ δείξε του νὰ ρίχνῃ τὸ ντουφέκι. Νὰ τὸν μάθῃς νὰ παίζει καὶ τὸ γιαταγάνι.

ΓΙΑΝ. Ἐννοια σου καὶ θὰ τὸν κάνω ξεφτέρι (τοῦ κάνει νόημα νὰ φύγουν) πᾶμε (ὁ Ἀγγλος δὲν καταλαβαίνει καλὰ — καλὰ τὶ τοῦ γίνεται. Φεύγουν ἀπὸ τ' ἀριστερά).

ΠΑΠ. (πλησιάζοντας τὴ Φαίδρα). Τί χαρὰ πεῦρθες Φαίδρα σὲ ἤθελα.

ΦΑΙΔΡ. Δὲ μὲ περίμενες; ἡ Εὐδοξία δὲ σοῦ ἔφερε μαντάτα;

ΠΑΠ. Ναί καὶ πολλὰ μάλιστα. Ἐκανες καλὰ περὶ ἀνέδηκες.

ΦΑΙΔΡ. Ἦ μποροῦσα πιά Μανώλη. Πέρασαν τώρα τόσα χρόνια... μὰ... σὰν καὶ τούτῃ τῇ χρονιά καὶ μάλιστα σὰν κι' αὐτὲς τὲς τελευταῖες μέρες ποτὲ δὲν περάσαμε. Σκέψου... Σπράξανε πέрсυ τὰ παιδιά μας... Δὲν θᾶθελες δέδαικ νᾶχω κι' ἐγὼ τὸ ἴδιο τέλος. Κάθε μέρα τοὺς πιάνουν ὅλους τοὺς δικούς μας καὶ τοὺς φυλακίζουν. Κι' αὐτοὶ δὲν κάνουν τίποτ' ἄλλο ἀπὸ... Συμβούλια καὶ παραδούλια... Κι' ἀντὶ ν' ἀποφασίσουν ὅλο καὶ ἀναβάλλουν λέγοντας πῶς δὲν εἰν' καιρὸς ἀκόμα κι' ἄλλα τέτοια...

ΠΑΠ. Τὰ ξέρω... ξέρω...

ΦΑΙΔΡ. Ὅλοι εἶναι ἐναντίον σου Μανώλη· γι' αὐτὸ κι' ἐγὼ ἀποφάσισα νᾶρθω. Καὶ θὰ μέινω ἐδῶ.

ΠΑΠ. Σκέψου Φαίδρα πῶς εἶναι δύσκολο γιὰ μιὰ γυναῖκα

και μάλιστα που έχει ζήσει σαν και σένα.

ΦΑΙΔΡ. Κοντάσου θα τὰ συνειθίσω δλα. Ναί Μανώλη. "Ολα. 'Αρκει ν'άχω τήν ἐλευθεργιά μου... ναί με σένα θα τήν ἀποχτήσω.

ΠΑΠ. (πλησιάζοντάς τη περσότερο) Σὲ καταλαβαίνω (συγκινείται). Μείνε Φαίδρα... κι' ἐγὼ (τὴν ἀγκαλιάζει σφιχτὰ) γρήγορα θα ξαναζήσω τὴν παληά μας ζωή.

ΦΑΙΔΡ. Ναί... αὐτὸ θέλω κι' ἐγὼ... τὸ νοιώθω.

ΠΑΠ. Πῶς γρήγορα ἢ ἀργὰ θα ζήσουμε εὐτυχισμένοι.

ΦΑΙΔΡ. 'Ακριβῶς.

ΠΑΠ. "Αν ὁ Θεὸς θελήσει.

ΦΑΙΔΡ. Τὸ ἐλπίζω.

ΠΑΠ. Τώρα δὲν μᾶς μένει ἄλλο παρὰ ν' ἀποφασίσουμε.

ΦΑΙΔΡ. Καί γρήγορα μάλιστα.

ΠΑΠ. "Α ξέχασα νὰ σοῦ εἰπῶ πῶς ἡ Εὐδοξία εἶναι ἐδῶ. Θα μείνη κι' αὐτὴ μαζί μας. ὁ Ζημπέκος... ἦρθ' ἐδῶ σήμερα γιατί ἀνακάλυψε πῶς ἡ κόρη του μᾶς κάνει γνωστὰ τὰ σχέδιά τους καί γι' αὐτὸ δὲ θέλει πιά νὰ φύγει.

ΦΑΙΔΡ. Θαῤμαστε δυὸ γυναῖκες ποὺ θα πολεμοῦν δίπλα σου καί θα περιποιοῦνται τὰ παλληκάρια σου καί θα γιατρεύουν τίς πληγίές τους.

ΠΑΠ. Εἶσαι ὑπέροχη γυναῖκα.

ΦΑΙΔΡ. Γυναῖκα Δικὴ σου.

ΠΑΠ. Ποὺ θα κρατάει ἓνα γιαταγάνι,

ΦΑΙΔΡ. Για νὰ ἐπιβάλει τὴν ἐλευθεργιά.

ΠΑΠ. Καί τὴν εὐτυχία τῶν Μακεδόνων.

ΦΑΙΔΡ. Καί τὴ δική μας.

ΠΑΠ. Ναί Φαίδρα.

ΦΑΙΔΡ. Ναί Μανώλη (τὸν ἀγκαλιάζει φιλιοῦνται μὲ πάθος) φαντάζομαι τὴ χαρὰ τῆς Εὐδοξίας σὰν μάθει πῶς ὑπάρχει κι' ἄλλη γυναῖκα κοντά της (ἀποχωρίζονται), Πάω νὰ τῆς κάνω συντροφιά, (προχωρεῖ πρὸς τ' ἀριστερὰ γιὰ νὰ φύγει. Μπαίνει ἡ Εὐδοξία καί σταματάει).

ΕΥΔΟΞ. Σ' εὐχαριστῶ καπετάνισσα (πλησιάζει τὸν Παπᾶ συγκινημένη) Τ' ἀκουσα δλα... θα μείνω ἐδῶ.

ΠΑΠ. Θαῤσαι με τὴ Φαίδρα.

ΦΑΙΔΡ. (πλησιάζει τὴν ἀγκαλιάζει), αὐτὸ ποὺ κάνεις εἶναι μεγάλη θυσία καί νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθεια δὲν τὸ φανταζόμουναι

(τὴ σπρίγκει μὲ πάθος καὶ τὴ φιλεῖ. Ἡ Εὐδοξία συγκινεῖται ἀρχίζουσιν νὰ ὑγραίνουσιν τὰ μάτια της).

ΕΥΔΟΞ. (στὸν Παπᾶ κατὰλαδώνει πῶς τὴν κοιτάζει μὲ δυσφορίαν). Μὲ συγχωρεῖς, (σκουπίζει λιγάκι τὰ μάτια της) ὁ Πατέρας μου... δὲ θὰ μοῦ τὸ συγχωρέσει ποτὲ αὐτό... κι' ἂν ἀκόμα μὲ εἶδεῖ πεθαμένη..

ΦΑΙΔΡ. (μὲ τόνο παρηγοριᾶς—χαϊδευτικὰ σὰ μιὰ μητέρα) Θὰ σ' ἀγαποῦν ὅλοι οἱ Ἕλληνες καὶ θὰ θαυμάζουν τὴν αὐτοθυσίαν σου Κορίτσι μου. Ὅπως κι' ἐμεῖς. Ἀπὸ σήμερον σὲ θεωρῶ Κόρη μας καὶ θὰ πολεμήσεις σὰν ἕνας ἄντρας δίπλα μου καὶ εἶμαι δεξιὰ πῶς θὰ τὸ καταφέρεις κι' αὐτό. Θάθελα ὅλες οἱ Ἑλληνοποῦλες νὰ εἶχαν τὰ ἴδια αἰσθήματα πρὸς τὴν πατρίδα μας... Μικρή... ἀλλὰ μεγάλη.

ΕΥΔΟΞ. Σ' εὐχαριστῶ καπετάνισσα. Τὰ λόγια σου μὲ συγκινοῦν πολὺ. Καὶ θάβειμαι ἄξια νὰ κάνω τὸ καθήκον μου πρὸς τὴν Πατρίδα μας.

ΠΑΠ. Τέτοια λόγια δὲν τᾶκουσα ἀπὸ τὸ στόμα ἑνὸς ἄντρα μέχρι τώρα (πλησιάζει, τὴν ἀγκαλιάζει καὶ τὴ φιλεῖ. Ἐκ τῶν παρασκηνίων ἀκούγεται σύριγμα. σπεύδει στὸ προσκήνιον καὶ κυτᾷ πρὸς τὰ ἔξω ὁ Παπαφλέσσας!! τρέχουν κοντά του ἡ Φαίδρα καὶ ἡ Εὐδοξία. Ἀπὸ τὸ δάθος μπαίνει ὁ Παπαφλέσσας μὲ τὸν Οἰκονόμου συνοδόν).

ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑΣ (ὥς 40 χρονῶν, ντυμένος μὲ ράσα ἱερέως ἔχει γένεια, φωνὴ καὶ ὄψος ἐπικναστιάτου. Προχωρεῖ στὸν Παπᾶ). Γειά σου Καπετάν Μανώλη.

ΠΑΠ. Καλῶς τὸν Δικαῖο (πηγαίνει τὸν ἀγκαλιάζει) τὰ παλληκάρια μπαίνουν ἕνα ἕνα καὶ παρακολουθοῦν τὴ συζήτησιν. Σὲ περιμένουμε σὰν μεγάλη Λαμπρή, ἀνησυχήσαμεν γιὰ τὴ ἄργησιν.

ΠΑΠΑΦΛΕΣ. Πῶς δὲ σὲ εἰδοποίησαν; εἶναι ἡμέρες τώρα ποὺ σᾶς ἔστειλα εἰδήσεις ἀπὸ τὴ Δράμα.

ΠΑΠ. Δὲν πήραμε τίποτα. Κι' οὕτως καὶ ξέραμε πῶς δρискόσαστε στὴ Δράμα, τόσο κοντά μας.

ΠΑΠΑΦΛΕΣ. Περίεργον ἐγὼ ἐπῆρξα ὁδηγίους κι' ἔφυγα ἀπὸ τὸν Γενάρη καὶ γυρίζω. Ὡς τώρα πῆγα εἰς ὅλους τοὺς Δεσποτάδες καὶ Καπεταναλούς ποὺ εἶναι στὰ παράλια, πῆγα καὶ στὴν πρωτεύουσιν καὶ ἔδωκα τὸ μήνυμά. Εἶδα τὸν Ἐθνάρχην μας τὸν ἅγιον αὐτὸν ἄνθρωπον. Μ' ἐδέχθη μὲ μεγάλη καλωσύνη, καὶ διὰν

τοῦ ἔλεγα πῶς ἀποφασίσθη φέτος νὰ δοῦμε στὸ ντουφέκι, ἔκλαιγε καὶ ὅλο εὐχὲς πρὸς τὸν Θεό μας ἔκανε νὰ μᾶς δοθηθῇ στὸν Ἅγιο σκοπὸ μας.

ΕΜΜ. ΠΑΠ. (Συγκεκινημένος). Ἔ! Μὰ κι' ὁ Θεὸς πρέπει πὶν νὰ λυπηθῇ ἓνα κόσμο ποὺ τόσο τὸν λατρεύει.

ΠΑΠΑΦΛ. (καταλαβαίνει τοὺς λόγους, γιὰτὶ δὲν ἔλαβε ὁ Παπᾶς εἰδήσεις καὶ σεῖς θ' ἄχετε ἀντίδραση; καθ' ὥς φαίνεται).

ΠΑΠ. Ναι, ἀλλὰ γιὰ μένα δὲν ὑπάρχει κανένα ἐμπόδιο. Θὰ προχωρήσουμε. Ἄν δέδαια τὸ ἐγκρίνεις καὶ σύ. Γι' αὐτὸ σὲ προσμένουμε μὲ ἀγωνία. Περιμένουμε τὴς προσταγῆς σου.

ΠΑΠΑΦΛ. μπορεῖτε νὰ δράσετε ἀμέσως.

ΠΑΠ. Εἴμαστ' ἐτοιμοί.

ΠΑΠΑΦΛ. (κοιτάζοντας τὴς δυὸ γυναῖκες) Καί...

ΠΑΠ. (Δείχνοντες τὴ γυναῖκα του). Ἡ γυναῖκα μου καὶ θάρθη νὰ πολεμήσῃ πλάϊ μου (δείχνοντας τὴν Εὐδοξία). Ἡ Εὐδοξία... τὸ ἄστρο τῆς Μακεδονίας.

ΠΑΠΑΦΛ. (Τὴς πλησιάζει, τοὺς σφίγγει τὸ χέρι) θάσαστε ἀξίες τῆς πατρίδας μας ποὺ ἔχει ἀνάγκη. Εἴμαι δέδαιος πῶς ὅλες οἱ ἐλληνοποῦλες τῆς Μακεδονίας θ' ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμά σας καὶ θάμει ὑπερήφανος μιὰ μέρα ἂν ὅλα πᾶν καλὰ νὰ φωνάξω μ' ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς μου γιὰ νὰ τὸ μάθουν σ' ὅλες τὴς γωνιὲς τῆς Ἑλλάδας πῶς καὶ οἱ Μακεδονοποῦλες πολέμησαν δίπλα στὰς ἀντρες τοὺς γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδας μας. Ξέρω καλὰ πῶς καὶ οἱ γυναῖκες τῆς Μακεδονίας ξέρουν νὰ πολεμᾶνε.

ΕΥΔΟΞ. Κληρονομικὸ τῶν προγόνων μας ἀρχηγέ!

ΠΑΠΑΦΛ. (τὴ χαϊδεύει) εἶσαι ὑπέροχο κορίτσι.

ΠΑΠ. (δείχνοντας) τὰ παλληκάρια μου.

ΠΑΠΑΦΛ. (γυρίζει τὰ κοιτάζει περήφανος μὲ τόνο ἔντονο). Παιδιά! Ἡ ὥρα ἔφτασε. Ἔρχομαι ἀπὸ τὴν Ὀδησσό. Πῆρα διαταγὰς ἀπὸ τὸν ἀρχηγό μας τὸν Ὑψηλάντη ποὺ εἶναι Συνταγματάρχης στὸ στρατὸ τοῦ Τσάρου. Οἱ ἀρχηγοί μας στὴν Ὀδησσὸ τ' ἀποφάσισαν νὰ δοῦμε στὸ ντουφέκι τούτ' τὴν ἀνοιξη. Ἐκεῖ πάνω ὁ Ξάνθος, ὁ Σκουφᾶς καὶ ὁ Τσακάλωφ, ἐργάζονται μέρα νύχτα γιὰ τὴν ὁργάνωση τῆς ἐπανάστασεως, ποὺ θὰ φέρει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Αὐτὴ τὴ στιγμή ποὺ σᾶς κουρδεντιάζω τὰ παλληκάρια ἐκεῖ πάνω θάχουν μπεῖ στὸ Ἰάσιο.

ΠΑΠ. Πῶς; αὐτοὶ ἄρχισαν τὸ ντουφέκι κι' ἐμεῖς καθόμαστε

μέ χέρια σταυρωμένα;

ΠΑΠΑΦΛ. Μή διάζεσαι Μανώλη. Δέν ἦρθε ἡ ὥρα ἀκόμα. Γιατί τὸ σχέδιο εἶναι ν' ἀρχίσει ἐκεῖ πρῶτα τὸ ντουφέκι. Ἐτσι ὁ ἐχθρὸς θὰ στείλει ἐκεῖ τὸ στρατό του. Θὰ βροῦμε ἐμεῖς τότε τὴν εὐκαιρία καὶ θὰ μπορέσουμε νὰ ἐπικρατήσουμε.

ΠΑΠ. (δηματίζει σκεπτικῶς) Χμ... Χμ...

ΠΑΠΑΦΛ. Μή σπάξεις τὸ κεφάλι σου. Ἐκεῖνοι ξέρουν καλὰ τὰ στρατηγικὰ σχέδια... Ἀμ' τί νόμισες; Σάν τις ἄλλες φορὲς ποὺ μόλις κάναμε νὰ σηκώσουμε τ' αὐτιά μας κέδανε τὴ μύτη; Εἶναι κανονισμένα τὰ πράγματα τώρα. Ἐσεῖς ἐδῶ, στίς 25 τοῦ Μάρτη, ἀνήμερα τοῦ Βαγγελισμοῦ θὰ ξεσηκωθείτε. Πρῶτη σας δουλειὰ νὰ πιάστε τὴ Χαλκιδική καὶ νὰ κρατήστε τὸ ἐχθρὸ νὰ μὴν περάσει κάτω. Ἀμα τὸ πετύχετε αὐτό... ἡ ἐπανάσταση ἐπεκράτησε!!! Αὐτὸ Μανώλη, τὸ ζητάει ἀπὸ σένα ὁ Ὑψηλάντης. (βγάζει ἀπὸ τὸν κόρφο του ἓνα μεγάλο τυπωμένο χαρτί. Ψάχνει, βρίσκει αὐτὸ ποὺ θέλει νὰ διαβάσει καὶ διαβάζει δυνατά).

«...Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν, ὀρίζω ἀρχηγὸν τὸν Ἑμμ. Παπαῆν, εἰς τὸν ὁποῖον ἅπαντες οἱ ἔχοντες Ἑλληνικὰ αἰσθήματα θὰ ὑπακούουν διὰ τὸ καλὸν τῆς πατρίδος. Οὗτος τὴν πρῶτην τῆς 25ης Μαρτίου θὰ καταλάβῃ αἰφνιδιαστικῶς τὰ στενὰ τῆς Κασσάνδρας μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἐχθρὸν νὰ προχωρήσῃ, οὕτως ὥστε νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ ἐπανάστασις εἰς τὴν κάτω Ἑλλάδα...» (διακόπτει καὶ ψάχνει στὸ τέλος τῆς διαταγῆς. Διαβάζει δυνατά)... Προσκαλῶ ὅλους, ὅσοι εἶναι γνήσιοι Ἕλληνες, νὰ ὑπακούσουν στίς προσταγὰς τοῦ Ἑμμ. Παπαῆ ὡσὰν νὰ διατάζω ἐγὼ ὁ ἴδιος. Ὅποιος ἀδιαφορήσῃ ἢ ἀντιδράσῃ δὲ θὰ τὸν θεωρῶ ἀπὸ τώρα τίμιον Ἕλληνα... (Διπλώνει τὸ χαρτί καὶ δίνωντάς το στὸ Παπαῆ). Εἶναι ἡ διαταγὴ τοῦ Ἀρχηγοῦ μας. Γράφει πῶς, θὰ δράσουνε σὲ κάθε μέρος.

ΠΑΠ. (ἐντονα). Ὁρκίζομαι στὸ Θεό μας καὶ μπροστὰ σ' ὅλους ἐσᾶς, πῶς θὰ πράξω τὸ καθήκον μου. Θ' ἀγωνιστῶ χύνοντας καὶ τὴν τελευταία σταλαγματιὰ τοῦ αἱματός μου γιὰ τὴν ἐλευθερίᾳ τῆς πατρίδος.

ΠΑΠΑΦΛ. Καπετὰν Μανώλη, στὰ χέρια σου κρέμεται ἡ τύχη τῆς πατρίδος.

ΦΑΙΔΡ. Ἐλευθερία ἢ Θάνατος!

ΟΛΟΙ Ζήτω ἡ Ἑλλάς!

ΠΡΑΞΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΣΚΗΝΗ

(Ἡ σκηνὴ παριστάνει τὸ προαύλιο τοῦ Μοναστηριοῦ Προδρόμου Σερρών στὸ δάθος εἰσοδος τῆς ἐκκλησίας. Πρὸς τὰ πλάγια ἀριστερὰ εἰσοδος ποὺ ὁδηγᾷε στὰ κελιά τῶν καλογήρων. Πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ στόμα μεγάλης σπηλιᾶς. Εἶναι νύχτα παραμονῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ 1821. Στις πόρτες τῶν κελιῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας εἶναι ἀπὸ ἓνα φανάρι τῆς ἐποχῆς).

(Ἀπὸ τὰ δεξιὰ μπαίνουν τέσσερα παλληκάρια μεταφέροντας στὸ σπήλαιο μικρὰ δοχεῖα μὲ πολεμοφόδια καὶ χάνονται στὸ δάθος τῆς σπηλιᾶς. Σὲ λίγο μπαίνουν ἄλλα δυὸ μ' ἓνα δοχεῖο καὶ πηγαίνουν πρὸς τὸ Σπήλαιο ἀπ' ὅπου δγαίνουν τ' ἄλλα τέσσερα καὶ φεύγουν ἀπὸ τὸ μέρος ποὺ ἦρθαν. Ἀπὸ τὸ κελὶ δγαίνει ὁ Χάμψας ὡς 40 χρονῶν ἀρμυτωμένος. Προχωρεῖ στὴ μέση τῆς σκηνῆς. Τὰ δυὸ παλληκάρια ξαναδγαίνουν ἀπὸ τὸ Σπήλαιο χωρὶς νὰ προσέξουν τὸ Χάμψα).

ΧΑΜΨΑΣ Ἦ, παιδιά.. (τὰ παλληκάρια σταματοῦν καὶ στρέφουν σ' αὐτόν). Εἶναι ὅλα ἔτοιμα;

ΚΩΤΣΙΟΣ Ναι καπετάνιε.

ΧΑΜ. Πόσα δοχεῖα εἶν' ὅλα;

ΓΙΑΝΚΟΣ. Ἐκατὸ καπετάνιε.

ΧΑΜ. Ἀπὸ τὴ Νιγρίτα τὰ φέρατε;

ΚΩΤΣΙΟΣ Ὁχι. Αὐτὰ εἶναι ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ Γούλα καὶ τὰ δικά σου.

ΧΑΜ. Καλὰ (τὰ παλληκάρια φεύγουν ὁ Χάμψας προχωρεῖ. Νὰ πεῖ στὴν ἐκκλησίαν, ὁ Ἠγούμενος δγαίνει).

ΗΓΟΥΜ. Καλημέρα Χάμψα.

ΧΑΜ. Καλημέρα Πάτερ.

ΗΓΟΥΜ. Τὰ μικρὰ παδιὰ σὲ πόσα μαναστήρια τάχετε διαμοιράσει;

ΧΑΜ. Σὲ ὅλα.

ΗΓΟΥΜ. Τροφὴ θᾶχουν γιὰ πολὺν καιρό;

ΧΑΜ. (σκεπτικὸς) Μονάχα γιὰ δυὸ μῆνες.

ΗΓΟΥΜ. Ὁ Θεὸς δοηθός. Στὴν Καβάλλα στείλατε τρόφιμα;

ΧΑΜ. Γιὰ κεὶ ἐφρόντησε τὸ καπετανάτο τῆς Δράμας.

ΗΓΟΥΜ. Για τροφή μονάχα;

ΧΑΜ. Για δλα. Τὰ τρόφιμα ποὺ ἔχουμ' ἐμεῖς ἐδῶ δὲ μᾶς φτάνουν εὔτε γιὰ τὸν ἐαυτό μας. Καὶ ἂν ὥς τὸ ἀπόγευμα δὲ φτάσουν ἀπὸ τὸ Πράδι θάμαστε ἀναγκασμένοι νὰ καταλάβουμε τὰς Σέρρας προτοῦ ἐπιτεθοῦμε στὰ στενὰ τῆς Κασσάντρας.

ΗΓΟΥΜ. ὁ Ἀρχηγὸς θὰ ξέρει καλλίτερα, γιὰτὶ χιτὲς μοῦλεγε πὼς περιμένει τρόφιμα ἀπὸ τ' Ἅγιο ὄρος.

ΧΑΜ. Τὸ ξέρω... μὰ γιὰτὶ ἀργοῦν;

ΗΓΟΥΜ. Τὸ Ἅγιο ὄρος εἶναι μακρὺ. Μά... καὶ μετὰ τὸν ξεσηκωμὸ μποροῦν νὰ φτάσουν.

ΧΑΜ. Ὁ Γούλας ὅπου καὶ νᾶναι θάρθη καὶ θὰ μάθουμε κι' ἂν αὐτὸς τί τροφὲς ἔχει κανονίσει.

ΗΓΟΥΜ. Ὁ Γούλας θάχει πολλὰ πράγματα κανονίσει. Ὅχι μονάχα τροφές. Τὰ μπαρούτια τᾶφεραν δλα;

ΧΑΜ. Ἡ Σπηλιὰ εἶναι γεμάτη. Ἐχουμε μέχρι τώρα ἐδῶ ἑκατὸ βαρέλια κουρσούμια καὶ μπαρούτια καὶ θαρθοῦν κι' ἄλλα. Μᾶς φτάνουν νὰ κρατήσουμε τρεῖς μῆνες γεμάτους.

ΗΓΟΥΜ. Ἄ... δὲ θὰ ὀχστάξει καὶ περσότερο! Ἐκεῖ κάτω ὁ Κολοκοτρώνης καὶ Καραϊσκάκης θὰ ἐπικρατήσουν γρήγορα καὶ θὰ μᾶς ἔρθουν κατ' ἀπάνω.

ΧΑΜ. Ἄς ἐλπίζουμε...

ΓΟΥΛΑΣ (ὥς 35 χρονῶν, ρωμαλέος, ροδοκόκκινος, ἄρματωμένως. Μπαίνει ἀπὸ τὰ δεξιὰ. Μὲ τραχειὰ φωνή) Καλημέρα (στὸν Ἠγούμενο) Προσκυνῶ Πάτερ.

ΗΓΟΥΜ. Τώρα δὲ μιλούσαμε γιὰ σένα. Ἐμαθες ἂν ἔφτασε ἀπὸ τ' Ἅγιο ὄρος τίποτα;

ΓΟΥΛΑΣ Τίποτ' ἀκόμα.

ΧΑΜΨ. Ξέρεις νέα γιὰ τὸν Τσαντήρα;

ΓΟΥΛ. Τὸ ἀνέλαβε ὁ ἀρχηγὸς ὁ ἴδιος νὰ τὸ κανονίσει τὸ ζήτημα. Καὶ μάλιστα μοῦεῖπε νὰ μὴν κάνω κουδέντο γι' αὐτό.

ΧΑΜ. Ὁ γερω-Ζημπέκος τί λέει; τί κάνει αὐτός;

ΓΟΥΛ. Κι' αὐτὸν τὸν ἀνέλαβε ὁ ἀρχηγός. Τὸ ζήτημα τῶχει πάρει μὲ καρδιά γιὰ χατῆρι τῆς Εὐδοξία...εἰδάλλως.

ΗΓ. Ἀπὸ χιτὲς τὸ πρωτὶ ἔφυγε ἡ Εὐδοξία μὲ τὴ Φαίδρα καὶ δὲ φάνηκαν ἀκόμα...

ΓΟΥΛ. Δὲν ὑπάρχει φόβος πάτερ. Εἶναι τετραπέρατες αὐτές. Εἶμαι δέδαιος πὼς θὰ πολεμήσουμε καλλίτερ' ἀπὸ μᾶς.

ΧΑΜΨ. (Κάνει νόημα στο Γούλα και μπαίνουν μέσα στη Σπηλιά. Από την εκκλησίαν εξέρχεται ένα κλεφτόπουλο ως 10—20 χρόνων χλωμό και φοβισμένο σταυροκοπούμενο).

ΚΛΕΦΤΗΣ. Προσκυνῶ, δέσποτα! (ἀσπάζεται τὸ χέρι τοῦ ἡγουμένου).

ΗΓ. Ἔλα εὐλογημένο μου παιδί, ἔλα. Κάθισε. (Δείχνει τὸ κάμα).

ΚΛΕΦ. (κάθεται). Τί καλὸς ποὺ εἶσαι δέσποτα!

ΗΓ. (Κάθεται κι' αὐτός). Ὁ καλὸς Θεὸς, παιδί μου, ἔδωσε τ' ἀγαθὸ γιὰ ὅλον τὸν κόσμον. Ὅμως, γιὰ ἰδὲς σὲ τί χάλια βρισκόμαστε. Ἐσχισμένοι, ἐλκεῖνοι ζοῦμε μέσ' τὰ βράχια σὰν ἀγρίμια. Γιὰ ἰδὲς αὐτοὺς, τὰ σπίτια τους, τὸ ντύσιμό τους, τὸ καλὸ τους φαγητό. Κι' ἐμεῖς οἱ δυστυχισμένοι, γιατί νὰ ὑποφέρουμε; Τὸ νομίζεις σωστὸ, δίκαιο αὐτὸ παιδί μου;

ΚΛΦ. (δειλά). Δὲν εἶναι σωστὸ μά...

ΗΓ. Τί νὰ τοὺς κάνουμε θές νὰ εἴπεις.

ΚΛ. (σηκώνει τοὺς ὤμους του καταφατικῶς).

ΗΓ. Μὲ τὸ ἴδιο μέσο ποὺ μᾶς παιδεύουν, μὲ τὸ ἴδιο νὰ τοὺς ξεκάνουμε. Δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος νὰ τοὺς φέρεις στὰ λογικά τους. Τὸ εἶπε κι' ὁ Χριστὸς μας αὐτό.

ΚΛ. (δειλά). Ὁ Χριστὸς μας εἶπε νὰ μὴ σκοτώνουμε.

ΗΓ. Εἶπε αὐτὸ, ἀλλὰ εἶπε καὶ τὸ ἄλλο ὁμως.

ΚΛ. (Μ' ἀπορία) τί;

ΗΓ. Ὅποιος μαχαίρι δίνει, μαχαίρι θὰ λάβῃ. Ἔτσι κι' αὐτοὶ μὲ μαχαίρι μᾶς παιδεύουν (δείχνει μαχαίρι κάτω ἀπὸ τὸ ράσο), μὲ μαχαίρι πρέπει νὰ παιδεύουν. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο καὶ μεῖς, θὰ ἀποκτήσουμε τὴ λευθεριά μας. Εἶναι εὐλογημένο τὸ ντουφέκι ποὺ ἀγωνίζεται νὰ δώσῃ τὸ πολυτιμώτερο ἀγαθὸ στὸν ἄνθρωπο, τὴν λευτεριά. Λές νὰ μὴν τοὺς σκοτώνουμε αὐτοὺς, ποὺ δὲν σεβάστηκαν τίποτα; (Τὸν ὠθεῖ ἐλαφρά). Θυμήσου τὸν πατέρα σου, τὴν μητέρα σου, ποὺ τοὺς ἐσφαξαν σὰν τραγιά! (ὁ Κλέφτης συγκινεῖται). Ναι, σὰν τραγιά κάτω ἀπὸ τὴν φτέρνα τους.

ΚΛ. (Μὲ συγκίνησι). Φτάνει παπούλη μου! Μὴ μοῦ τὰ θυμίζεις.

ΗΓ. (Ἐπιμένων). Νὰ μὴ τοὺς θυμίζω! Μὴ δὲν μπορῶ. Νὰ, ἡ τραγικὴ ἐκείνη εἰκόνα εἶναι μπροστὰ στὰ μάτια μου τὴ στιγμὴ αὐτῇ, τὰ λόγια τους, οἱ σπαραχτικὲς ἐκείνες φωνές τους ἔρχονται στ' αὐτιά μου. «Ἐκδίκησι!» φωνάζουν.

ΚΛ. (Πέφτει στην άγκαλιὰ τοῦ ἡγουμένου). Σὲ παρακαλῶ πέρ μου, τί πρέπει νὰ κάνω γιὰ νὰ ἐτελέσω ἐγὼ τὴν ἐντολὴν τῶν γονέων μου;

ΗΓ. Νὰ πᾶς καὶ σὺ μὲ τοὺς κλέφτες.

ΚΛ. Νὰ πάω ἀμέσως τώρα.

ΗΓ. Θὰ σὲ στείλω, ἀλλὰ προηγουμένως, θὰ μοῦ ὀρκισθῇς πῶς θὰ εἶσαι πιστός.

ΚΛ. Στὸ ὀρκίζομαι στὸ Θεό μας.

ΗΓ. Ὅχι, θὰ μοῦ ὀρκισθεῖς ἄλλοῦ.

ΚΛ. Ὅπου θέλεις (προχωροῦν μαζὺ κοντὰ σ' ἓνα κιδῶτιον ἀνθρώπων ὁσίων τὸ ὁποῖον ὁ ἡγούμενος ξεσκεπάζει).

ΗΓ. Στὰ κόκκαλα τῶν γονέων σου;

ΚΛ. (Ἐξαιρετικὰ συγκινημένος). Πατέρα—Μητέρα. (Πίπτει στὸ κιδῶτιον). Θὰ ἐκδικηθῶ!

ΗΓ. Ἐλα! ἔλα! (Ὁ κλέφτης σηκώνεται). Πᾶμε νὰ ἡσυχάσης καὶ αὐριοῦν θὰ πᾶς στ' ἄλλα παλληκάρια (Βγαίνουν). Ἀπὸ τὰ δεξιὰ μπλίνει ἡ Φλίδρα καὶ κοντὰ ἡ Εὐδοξία κρατώντας ἀπ' τὰ χέρια παιδάκια ξυπόλυτα, κουρελιασμένα, ἀδύνατα, μαζὺ πᾶσι καὶ μιὰ γρη῏ εἶναι ἡ μάνα τοῦ παπαῖ μὲ καλὴ ἐμπάνησι στηριζομένη σ' ἓνα μπαστοῦνι. Ὁ ἡγούμενος βλέποντας πλησιάζει).

ΗΓ. (στὴ Φλίδρα). Αὐτὰ εἶναι μονάχα;

ΦΑΙΔΡΑ. Θάρθουν κι' ἄλλα.

ΗΓ. (στὰ παιδιὰ). Ἐλᾶτε...ἐλᾶτε εὐλογημένα ν' ἀναπυθῆτε καὶ νὰ φᾶτε κάτι...ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος.

ΕΥΔ. (μὲ ἀδύνατη φωνή). Ἄς μᾶς λυπηθῇ ὁ μεγαλοδύναμος... Ὁ Μανώλης ποῦ εἶναι;

ΗΓ. τώρα θάρθῃ πέρασε νὰ ἡσυχάσης (τὴν πηγαίνει κρατώντας στὰ κελιὰ).

ΕΥΔ. Καπετάνισσα..τώρα μπορούμε νὰ φύγουμε).

ΦΑΙΔ. Δὲν εἶν' ὧρ' ἀκόμα. Πήγαινε νὰ ξεκουραστῇς λίγο. Ἀπὸ χιτὲς τὸ πρωῒ εἶναι στὸ πύδι. Θάρθω κι' ἐγὼ μετὰ. (Ἡ Εὐδοξία φύγει καὶ μπαίνει στὰ κελιὰ. Ἡ Φλίδρα κοιτάζει μὲ μεγάλο πόνο τὰ παιδάκια ποῦ παρατηροῦν μὲ περιέργεια γύρω τους.

ΠΡΩΤΟ ΠΑΙΔΙ. (ὡς 7 χρονῶν). Ἡ μάνα μου ποῦ εἶναι; Θάρθῃ γρήγορα;

ΦΑΙΔ. (τὸ χαϊδεύει στοργικὰ). Τώρα θάρθῃ μικρούλη μου...

ΗΓ. (βγαίνει καὶ δίνει στὸ κάθε παιδί λίγο ψωμί) Φᾶτε παιδά.

κια μου λίγο ψωμάκι. (Τὰ παιδιά τὸ παίρνουν καὶ τρῶνε λαίμαργα).

ΦΑΙΔ. (στὸν ἡγούμενο). Ὁ Γούλας ποῦ εἶναι;

ΗΓ. Μέσθ μὲ τὸ Χάμψχ (δείχνει τὴ σπηλιά. Ἡ Φαίδρα μπαίνει στὴ σπηλιά καὶ ὁ ἡγούμενος γυρίζει στὸ κελί).

ΠΡΩΤΟ ΠΑΙΔΙ. (τρώγοντας). Ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος. Τὶ καλοὶ ἄνθρωποι ποῦ εἰν' αὐτοί! (κοιτάζει γύρω του).

ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΙΔΙ. (ὡς 9 χρονῶν στὸ τρίτο παιδί. (Γιατὶ μᾶς ἄφησαν οἱ καλὲς κυράδες.

ΤΡΙΤΟ ΠΑΙΔΙ. (ὡς 11 χρονῶν). Θᾶχουν δουλειές, δὲν καταλαβαίνεις τί γίνεται;

ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΙΔΙ. Ὅχι.

ΤΡΙΤΟ ΠΑΙΔΙ. Ἐδῶ εἴμαστε στὸ μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Προδρόμου. Ἐγὼ ἔχω ἔρθει πολλὰς φορὰς μὲ ἄλλα παιδιὰ κρυφὰ τὴ νύχτα καὶ ὁ ἅγιος πατέρας μᾶς μάθινε γράμματα, καὶ μᾶς ἔδινε νὰ τρῶμε. Ἐσὺ δὲν ἐτῆγες νὰ μάθης γράμματα κι' ἔλλ. ἱστορία;

ΔΕΥΤ. ΠΑΙΔΙ. Πῶς! ἔχω μάθει. Ὁ πατέρας μου καὶ ἡ μάνα μου μὲ μάθαιναν στὸ σπίτι πολλὰ πράγματα. Γιὰ τὸ μεγάλο Ἀλέξανδρο, γιὰ τὸ Λεωνίδα, γιὰ τὸ Θεμιστοκλῆ. (σκέφτεται γιὰ νὰ θυμηθεῖ κι' ἄλλους) καὶ γιὰ τὸ Φίλιππο ποῦναι δικὸς μας πατριώτης.

ΠΡΩΤΟ ΠΑΙΔΙ. Καὶ τώρα ποῦ εἶναι ἡ μάνα σου;

ΔΕΥΤ. Π. Ἡ κυρὰ μοῦρεπε πῶς θᾶρθαι γρήγορα. Κάτω στὰς Σέρρας ἔμεινε. (Ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα τὸ μεγάλο παιδί ἔμεινε πολὺ σκεπτικὸ καὶ κάθε τόσο πρόσεχε τὸ διάλογο τῶν μικρῶν μὲ πικρὸ χαμόγελο).

ΗΓ. (Μπαίνει καὶ βλέπει τὰ παιδιὰ μὲ τρυφερότητα). Σᾶς ξαναβλέπω πάλι παιδιὰ μου. (Τὰ δυὸ μικρὰ τὸν κοιτάζουν μὲ περιέργεια. Τὰ πλησιάζει καὶ τὰ χαϊδεύει στοργικά, σ' ὅλα) ἐφάγατε;

ΟΛΑ. Ναὶ ἅγιε πάτερ.

ΗΓ. Τώρα θὰ σᾶς εἰπῶ λίγα λόγια γιὰ τελευταῖα φορὰ, γιατί δὲ θὰ ρχόσκατε πιά στὸ μοναστήρι τὴ νύχτα σὲν τις ἄλλες φορὰς νὰ σᾶς μαθαίνω γράμματα, ἀλλὰ... ἅν ὁ καλὸς Θεὸς θέλει, θὰ φτιάσουμε κι' ἐμεῖς σχολεῖα καὶ θὰ μαθαίνουνε ὅλα τὰ παιδιὰ γράμματα. Καθῆστε. (Τὰ δάζει νὰ καθήσουνε. Κάθεται κι' αὐτός). Ἐρετε πῶς εἴπατε παιδιὰ τῆς Μακεδονίας καὶ θὰ σᾶς εἰπῶ ἄλλη μιὰ φορὰ τὴ μεγάλη ἱστορία ποῦ ἡ πατρίδα μας εἶναι ὑπερήφανα γι' αὐτή. (Ὅταν οἱ Ρωμαῖοι ἦρθαν γιὰ νὰ μᾶς καταχτήσου-

με, ὁ Μεγάλος μας βασιληᾶς με τοὺς ἀντρείους Μακεδόνες καὶ με τῇ βοήθειᾳ τοῦ Θεοῦ μπόρεσαν καὶ τοὺς κατατσάκησαν σὲ τέτοιο βαθμὸ ποὺ δὲν πρόκαμαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ φέδρο τους καὶ μάλιστα ὁ μεγάλος τους ποιητὴς Ὁράτιος πέταξε ὅτι εἶχε καὶ τὰ δ-πλα του φεύγοντας καὶ γύρισε στὴ Ρώμῃ ντροπιασμένος. Αὐτὰ τὰ λόγια νὰ σᾶς μείνουν στὸ μυαλὸ γιὰ πάντα κι' ὅταν μεγαλώστε καὶ θᾶστε καὶ σεῖς ἀξιοὶ νὰ πιάστε τὰ δπλα, νὰ τὸ κάνετε χωρὶς σκέψη καὶ νὰ χτυπήστε τὸν τύραννο. Γιατί ἡ ἐλευθερία παιδιὰ μου, μονάχα με τὸ ντουφέκι ἀποχτιέται. Ἐλάτε τώρα (χαϊδευτικά) πᾶμε νὰ κοιμηθῆτε ἡσυχα καὶ νὰ μὴν ξεχνᾶτε ποτὲ αὐτὰ ποὺ τώρα σᾶς εἶπα.

ΤΡΙΤΟ ΠΑΙΔΙ. Δὲ θὰ μᾶς εἰπτεῖς, πάτερ, γιὰ τὸ Μεγάλο Ἀλέξανδρο σήμερα; Ποὺ εἶχε καταχτήσῃ ὅλο τὸν κόσμον; Καὶ ὅστε-ρα πῶς πέθανε;

ΗΓ. Ἀλλήφορὰ θὰ σᾶς τὸ εἰπῶ κι' αὐτὴ.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΠΑΙΔΙ. (ὡς 14 ἢ 15 χρονῶν). Ἀγίε πάτερ, «ὥς πότε θὰ ζοῦμε στὴ σκλαβιά, μονάχοι σὰ λιοντάρια, στοὺς δράχους στὰ βουνά» ὅπως λέει κι' ὁ μεγάλος μας ποιητὴς.

ΗΓ. Γρήγορα παιδί μου θὰ γλυτώσουμε ἀπ' τὰ χέρια τοῦ τυράννου. Γιὰ αὐτὸ θέλω νᾶσαστε χαρούμενα σήμερα. Σὲ λίγο θὰ ξημερώσῃ ἡ 25 τοῦ Μάρτη. Θ' φέξῃ ὁ ἥλιος γιὰ ὅλους τοὺς Ἕλληνας καὶ μετὶς χρυσὲς του ἀχτίνες θὰ σκορπίσῃ τὴν ἐλευθερίαν καὶ θὰ ζεστάνει κάθε ἐλληνικὴ ψυχὴ. Ὅλοι αὔριο θὰ πολεμήσουν καὶ μετὶς τῇ βοήθειᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀντρεία τους θὰ συντρίψουν τὸν κατακτητὴ. «Καλλίτερα μιᾶς ὥρας ἐλεύθερη ζωὴ παρὰ σαράντια χρόνια σκλαβιά καὶ φυλακὴ παιδιὰ μου». (Ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα τὸν παρεκκολουθοῦσαν προσεχτικὰ ὅλα τὰ παιδιὰ μὰ πὶο πολὺ τὸ μεγαλύτεροι)

ΤΕΤΑΡΤΟ ΠΑΙΔΙ. Δέσπονα ἂν εἴν' ἔτσι, θέλω νὰ πολεμήσω κι' ἐγώ. Εἶμαι μικρὸς ἀλλὰ ξέρω νὰ κρατᾶω ἕνα γιαταγάνι. Θὰ πᾶω νὰ ἐλευθερώσω τὴ μάνα μου ποὺ τώρα τόσα χρόνια εἶναι σκλάβαν ἐκεῖ κάτω στὰ Γιάννενα κάποιου ἀναθεματισμένου τυράννου. Καὶ νὰ τῆς πῶ: «Μητέρα ἦρθα. Εἶμ' ἐγὼ τὸ παιδί σου. Ὁ Γιώργης, ποὺ τὸν ἄφησες μικρούλη. Μὰ τώρα εἶμαι πιά μεγάλος, καὶ ἡ πατρίδα μοῦδωσε αὐτὸ τὸ γιαταγάνι γιὰ νὰ σ' ἐλευθερώσω. Ἐσένα κι' ὅλους τοὺς Ἕλληνας ποὺ ὑποφέρουν». Νὰ τὴν πάρω κοντά μου, καὶ νὰ τὴν ἔχω γιὰ πάντα (δακρύζουν τὰ μάτια

του). Ἐγὼ δέσποτα δὲν τῇ θυμᾶμαι. Ἦμουνά πολὺ μικρὸς ὅταν τὴν πήραν. Δὲν ἔννοιωσεν τὰ χάδια τῆς μάννας ὅπως τ' ἄλλα παιδιὰ πρὸς βλέπω νὰ τὰ χαϊδεύουν καὶ νὰ τὰ σφίγκουν στὴν ἀγκαλιά τους καὶ νὰ τὰ φιλοῦν οἱ μαννάδες τους... Ἐγὼ δὲν ἔχω κανένα στὸν κόσμον (ὁ ἡγούμενος τὸ χαϊδεύει στοργικὰ).

ΗΓ. Ἐχεις τὸν παντοδύναμον Θεὸ καλὸ μου παιδί. Ἡ μητέρα σου θὰ σὲ σφίξει μιὰ μέρα στὴν ἀγκαλιά της καὶ πολὺ γρήγορα μάλιστα καὶ θὰ σοῦ δώσει πολλὰ φιλιὰ. Καὶ ἡ πατρίδα πεῦναι κι' αὐτὴ μητέρα σου θὰ σὲ σφίξει στὴ θερμὴ ἀγκαλιά της καὶ θὰ ζεστάνει τὴ μικρὴ ἀλλὰ μεγάλῃ σου καρδιά. Ἐλᾶτε πᾶμε τώρα (προχωροῦν ἐξέρχονται. Ὁ ἡγούμενος ξαναγυρίζει).

ΠΑΠΑΣ. (Μπαίνει ζωντὰ, μὲ δυὸ παλληκάρια καὶ τὸν Οἰκονόμου. Κοιτάζει γύρω του νευριασμένα στὸν ἡγούμενον). Δὲν ἦρθαν ἀκόμ' αὐτοί;

ΗΓ. Συμβαίνει τίποτα ἀρχηγέ;

ΠΑΠ. (στά παλληκάρια). Θὰ τῇ συνοδέψετε μέχρι τὸν Ἀγιώργη καὶ θὰ περιμένετε ἀποτέλεσμα. Ἐπειτα θαρθεῖτε δῶ χωρὶς νὰ χάσετε καιρὸ.

ΗΓ. Μήπως μᾶς γίνηκε κανά....

Π. (ξερά). Τίποτα. Ποιὸς εἶν' ἐδῶ;

ΗΓ. Ὁ Χάμψος, ὁ Γούλας, ἡ Φαίδρα, εἶναι μέσα ἐκεῖ στὰ μπαρούτια (ἀπὸ τὴ σπηλιὰ ὀγαίνουν ὅλοι, μπροστὰ ἡ Φαίδρα, πρὸς ἀκουσαν τὴ φωνὴ τοῦ Παπαῦ).

ΧΑΜΨ. (μ' ἐρωτηματικὸ βλέμμα). Ἀρχηγέ, εἶν' ἔτοιμα ὅλα;

Π. Τὶ εἶν' ἔτοιμα μωρέ.

ΦΑΙΔ. Γιατὶ εἶσαι τόσο ἀγριεμένος σήμερα;

Π. Δὲν εἶμαι ἀγριεμένος. Ἦρθε ὁ Ζαμπέκος ἐδῶ ἀπάνω;

Φ. Ὁχι.

Π. Ὁ Τσαντήρας;

Φ. Ὁχι.

Π. Θᾶπρεπε νὰ τὸν βρῶ ἐδῶ (σκέπτεται). Τὰ γυναικόπαιδα τὰ στείλατε σ' ὅλα τὰ μοναστήρια;

Φ. Ναὶ ἦρθαν μερικά. Περιμένουμε κι' ἄλλα.

Π. Ἡ μητέρα μου;

Φ. Εἶναι ἀπάνω στὸ κελί. Κοιμᾶται.

Π. (ἀπότομα). Ἡ Εὐδοξία ποῦ εἶναι;

Φ. Τὴν ἔστειλα νὰ ἡσυχάσῃ. Ὅλη τὴ νύχτα καθόμαστε κα-

ραουλι για να ιδούμε τις κινήσεις του ἑχθροῦ.

Π. Φώναξέ την ἐδῶ! (ἡ Φαίδρα μπαίνει στὸ κελί. Ὁ Παπᾶς ξαναδηματίζει στὴ σκηνή).

ΗΓ. (πλησιάζει καὶ τὸν σταματάει. Ἐμπιστευτικά) Ἀρχηγέ... Μήπως μᾶς πρόδωσαν;

Π. Πήγαινε δέσποτα νὰ ἡσυχάσης. Αὐτὰ εἶναι ζητήματα δικά μου.

ΗΓ. ὁ Θεὸς νὰ βοηθήσῃ(σταυροκοπούμενος μπαίνει στὴν ἐκκλησία ἀκούγεται ἀπὸ μέσα ἡ ἀδύνατη φωνή του καὶ διαβάζει προκαταρκτικὲς προσευχές. Βγαίνει ἡ Φαίδρα μὲ τὴν Εὐδοξία.)

Π. Ἐλα κορίτσι μου...τὸ ξέρω ποῦ εἶσαι κουρασμένη...ἀλλὰ ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ σένα. Εἶναι δύσκολο αὐτὸ καὶ θὰ σοῦ εἰπῶ... ἀλλὰ ἐπειδὴ ξέρω πῶς σὲ ἀγαποῦν ὅλοι...καὶ δταν σ' ἀγαποῦν ὅλοι θὰ σ' ἀγαπάει κι' ὁ πατέρας σου...(αὐστηρά). Θὰ πᾶς κάτω στὴν πόλη καὶ θὰ μοῦ τὸν φέρεις ἐδῶ. Μεταχειρίσου ὅποιονδὴποτε τρόπο. Κι' ἂν δὲν τὸ κατορθώσεις...(βγάζει καὶ τῆς δίνει ἕνα μπιστόλι) μὲ τοῦτο δῶ...θὰ τὸν ξεκάνεις.

ΕΥΔ. (τὰ χάνει) μὲ...ἀρχηγέ...αὐτὸ...δὲν μπορῶ νὰ τὸ κάνω... Δὲν εἶναι εὐκολο γιὰ μένα...στεῖλε με ὅπου ἄλλοῦ θέλεις...Μὰ, ὅχι αὐτὸ...μὴ μοῦ τὸ ζητᾶς.

Π. Πῶς; Ἐσὺ νομίζεις πῶς ἐπειδὴ γεννήθηκες ἀπ' τὰ σπλάχνα του δὲν πρέπει νὰ γλυτώσεις χιλιάδες ἀνθρώπους...Κανεὶς ἄλλος δὲ θὰ μπορέσει νὰ τὸν πλησιάσει ὅπως εἶναι τὰ πράγματά. Μονάχα ἐσύ.

ΦΑΙΔ. (ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ἐκοίταζε σὰ χαζή). Μὰ..Μανώλη...Αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο...δὲν μπορεί ἡ Εὐδοξία νὰ φτάσει νὰ καταλάβει ὀρισμένα πράγματα. Σκέψου πῶς εἶναι μιὰ γυναῖκα.

Π. Γυναῖκα, ξεγυναῖκα αὐτὸ θέλω νὰ γίνεῖ. (Σκέφτεται τὴν Εὐδοξία). Θὰ τὸν προειμοῦσῃ ζωντανό. Δὲν ἔχω ἄλλα νὰ σοῦ εἰπῶ. Κι' ἔλα γρήγορα. Ἔχεις τέχνη. Αὐτὸ τὸ ξέρω καλά. Πήγαινε (φεύγει ἀπότομα καὶ μπαίνει μέσα στὴ σπηλιά. Ἡ Εὐδοξία συγκινημένη πλησιάζει τὴ Φαίδρα, θέλει νὰ τῆς πει κάτι ἀλλὰ δὲν μπορεί. Φλίνεται σὰν νὰ τρεκλίζει).

ΦΑΙΔ. Κορίτσι μου...πήγαινε..Σὲ περιμένω...(ἡ Εὐδοξία προχωρεῖ ἀποφασιστικά νὰ βγεῖ μὰ τὴν ἴδια στιγμὴ μπαίνει ὁ Χατζηπέτρος διαστικά).

Χ)ΤΡΟΣ. Εὐδοξία...(ἡ Εὐδοξία δὲν ἀπκντάει ἀλλὰ φεύγει τρέ-

χοντας. Τὰ δυὸ παλληκάρια βγαίνουν κι' αὐτά. Στὴ Φαίδρα) τι συμβαίνει;

ΦΑΙΔ. Δὲν ξέρω.

ΑΔ. (μπαίνει ἀπὸ τ' ἀριστερά). Ἦρθ' ὁ ἀρχηγός;

ΦΑΙΔ. Ναι δείχνει τὴ σπηλιά. Στὸ Χατζηπέτρο.) Φώναξέ τον (ὁ Χατζηπέτρος μπαίνει στὴ Σπηλιά).

ΑΔ. Οἱ ἄλλοι;

ΦΑΙΔ. μέσα εἶναι (δείχνει τὸ κελί) ὁ Τσαντήρας μονάχα δὲν φάνηκε.

ΑΔ. Τὰ γυναικόπαιδα;

ΦΑΙΔ. τᾶχουμε διαμοιράσει σ' ὅλα τὰ μοναστήρια. (Βγαίνουν ἀπὸ τὴ σπηλιά ὁ Παπᾶς κι' ὁ Χατζηπέτρος).

ΑΔ. Εἴμαστε ἔτοιμοι ἀρχηγέ.

Π. Σὲ λίγο. Μᾶς λείπει ὁ Τσαντήρας.

ΑΔ. Θᾶπρεπε νάηταν ἐδῶ.

Π. θάρθει (στὸ Χατζηπέτρο). Φώναξε τοὺς ἄλλους (ὁ Χατζηπέτρος μπαίνει στὸ κελί).

ΦΑΙΔ. δὲν θᾶπρεπε νᾶρθει καὶ ἡ Εὐδοξία;

Π. ὅχι.

ΑΔ. ποῦ πῆγε;

Π. (βγάζει ἓνα γράμμα καὶ τὸ δίνει στὸν Ἀδάμη) διάβασε.

ΑΔ. (τὸ παίρνει καὶ διαβάζει μέσα του. Τὸ διπλώνει καὶ τὸ ξαναδίνει στὸν Παπᾶ). Γιατί αὐτό; (Ἡ Φαίδρα τοῦ κοιτάζει περίεργα καὶ τοὺς δύο).

Π. Δὲν ξέρω. Μὰ γιὰ νὰ τὸ γράψει κάτι τρέχει.

ΑΔ. Θᾶπρεπε νὰ πάει ἓνας ἀπ' τοὺς δύο μας τότε κάτω.

Π. Ναι ἀλλὰ...εἰν' ἀδύνατο νὰ τὸν πλησιάσει κανένας ἀπὸ μᾶς; Μονάχα ἡ Εὐδοξία.

ΑΔ. (Μένει σκεπτικός) τότε..

Π. (στεύς ἄλλους). Καθῆστε (ὅλοι κάθονται). Ἔχω νὰ σᾶς πῶ (κάθεται κι' αὐτός) μερικὰ πράγματα, πρὶν πρέπει καὶ σεῖς νὰ ξέρετε προτοῦ ἀρχίσει τὸ ντουφέκι.

ΓΟΥΔ. Στίς προσταγές σου ἀρχηγέ;

Π. Μετὰ τὴ δοξολογία...θὰ φύγετε ὅλοι, ὁ καθένας γιὰ τὸ καπετανάτο του. Μόλις ἐπιτεθεῖτε ἡ πρώτη σας δουλειὰ θὰ ναι νὰ πιάστε τὰ δημόσια χτίρια καὶ νὰ σκοτώστε αὐτοὺς ποὺ διευθύνουν.

ΧΑΜΨ. (Ποῦ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα τοὺς ἄκουγε μὲ προσοχή.
Ἄν ὁ Τσαντήρας δὲν πολεμήσει;...

Π. Θὰ τὸν πιάστε καὶ θὰ τὸν στείλετε ἔξω ἀπ' τὰς Σέρρας ἐ-
κεῖ ὁ Ἀδάμης...(γυρίζει καὶ βλέπει τὸν Ἀδάμη) ξέρεῖ τι θὰ κά-
νει (ὁ Ἀδάμης γνέφει).

ΓΟΥΛ. Δὲ φαντάζομαι. Ὁ Τσαντήρας δὲ θὰ μᾶς ἀφήσει..

ΧΑΜΨ. Γιατί τότε δὲν ἦρθε;

ΓΟΥΛ. Θὰ περιμένει τῇ συμβουλῇ τοῦ Ζαμπέκου.

ΧΑΜΨ. Νὰ τὴν κάνει τί;

ΓΟΥΛ. ὁ Τσαντήρας δὲν κάνει οὐτ' ἓνα ὅημν χωρὶς νὰ ξέρεῖ ὁ
Ζαμπέκος.

Π. Ἀφήστε τα αὐτά. Δὲν εἶναι καιρὸς τώρα νὰ χανόμαστε σὲ
κουτὲς ιδέες. Ἀπὸ σᾶς θέλω νὰ ξέρω τι τρόφιμα ἔχει ὁ καθένας,
πόσα παλληκάρια, καὶ τι μπαρούτια.

ΑΔ. 500 παλληκάρια. Τρόφιμα γιὰ δυὸ μῆνες καὶ μπαρούτια
μπόλικά.

ΧΑΜΨ. 300 παλληκάρια, τρόφιμα ἐξασφαλισμένα γιὰ τρεῖς
μῆνες, μπαρούτια καὶ ντουφέκια ἔφθονα. Ὁ Χατζηλάζαρος μεῦ-
δωσε τὸ ἀγρόχτημά του καὶ τὰ κρύψαμε. Θέλει κι' αὐτὸς νὰ μείνει
ἐκεῖ μ' ὅλη του τὴν οἰκογένεια. Γι' αὐτὸ ἀρχηγὲ πρέπει νὰ τοῦ
στείλουμε μήνυμα πὼς ξεσηκωθήκαμε κιόλας.

Π. Αὐτὸς εἶπε πὼς θέλει νὰ μάθει πότε θὰ ξεσηκωθοῦμε.

ΧΑΜΨ. Ὅχι καπετάνιε. Μὰ θᾶθελα νὰ φύγει ἀπὸ τὴν πόλη,
γιατὶ τὸν πρῶτο ποῦ θὰ σκοτώσουν..θᾶναι αὐτὸς.

Π. Ναι τὸ ξέρω.

ΑΔ. Γι' αὐτὸ, λέω, πρέπει νὰ τὸν εἰδοποιήσουμε.

Π. Πρῶτα πρέπει νᾶρθῃ ἡ Εὐδοξία (σκέφτεται). Πότε σιῶσω-
σε σένα τὸ ἀγρόχτημα.

ΧΑΜΨ. Δὲν πᾶνε πέντε μέρες...ἦρθε στὸ λημέρι καὶ μεῦσιπε
νὰ σοῦ εἰπῶ πὼς τὸ ἀγρόχτημα εἶναι στὴ διάθεσή μας. Καὶ μάλι-
στα ἔχει κρύψει ἐκεῖ καὶ τὰ λεφτά του. Ὅταν μᾶς χρειαστοῦνε
εἶναι δικά μας.

Π. Τέτοιοι ἀνθρώπων δύσκολα ἀπαντάει κανεὶς, κι' ἔχεις ἐκεῖ-
νον τὸν Ζαμπέκο.

ΓΟΥΛ. Ὁ Χατζηλάζαρος ἀρχηγὲ θᾶναι τὸ πρῶτο θῦμα τῆς
ἐπαναστάσεως, καὶ γι' αὐτὸ θάηταν προτιμώτερο νὰ τὸν πάρουμ'
ἐδῶ. Θᾶναι ἐξασφαλισμένος. Οἱ ἐχθροὶ ξέρουν πὼς μᾶς τροφο-

δοτάει.

Π. Θά ἴδοῦμε.

ΓΟΥΛ. Ἐγὼ ἀναλαμβάνω νὰ τὸν προστατέψω.

Π. Αὐτὸ θά γίνει μόνις μποῦμε εἰς τὰς Σέρρας.

ΧΑΜΨ. Μὰ μέχρι τότε;...

Π. Κι' ἐγὼ τὸ βλέπω καὶ λυπᾶμαι κατάκαρδα μὰ...δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ διαφορετικά.

ΑΔ. Ἐχω τὴν ἰδέα πὼς προτοῦ μποῦμε στὰς Σέρρας πρέπει νὰ κόψουμε τὴ συγκοινωνία μὲ τὴ Θεσσαλονίκη.

Π. Γι' αὐτὸ ἀκριδῶς ἐγὼ θά πιάσω τὰ στενὰ τῆς Κασσάντρας. Μὰ προτοῦ γίνει αὐτὸ, ὅλα τὰ κέντρα τοῦ Νομοῦ Σερρῶν πρέπει νὰ τὰ κηταλάβετε. Κι' αὐτὸ μέσα σὲ λίγες ὥρες.

ΑΔ. Μὰ..ἂν ὁ Ζαμπέκος μᾶς ξεφύγει...θᾶναι δύσκολο ἀρχηγέ.

Π. Ὁ Ζαμπέκος δὲ θά ὑπάρχει.

ΧΑΜΨ. Καὶ ποιὸς ἀπὸ μᾶς θά τὸν ἀναλάβει;

Π. Ἄν τὸν φέρουν ζωντανὸ θά τὸν παραδώσω στὴν κόρη του. Ἡ μόνη ποὺ μπορεῖ νὰ τὸν κάνει καλὰ εἶναι αὐτή. Ὁ λαὸς τῶν Σερρῶν δὲν πρέπει νὰ ξέρει τίποτα γιὰ τὴν τύχη τοῦ Ζαμπέκου. Τὸν ἀγαπάει τὸν ἄτιμο. Οἱ λαοὶ εἶναι σᾶν τὰ πρόβατα. Ὅπου πάει τὸ πρῶτο βγαίνοντας ἀπὸ τὴ μάντρα ἐκεῖ τρέχουν καὶ τ' ἄλλα.

ΓΟΥΛ. Κι' ἂν μάθουν οἱ Σερραῖοι τὴν τύχη τοῦ Ζαμπέκου καὶ δὲ θελήσουν νὰ πιάσουν τὰ ὅπλα;

Π. Θὰ τοὺς ντουφεκίζετε σὰ σκυλιά.

ΤΣΑΝΤΗΡΑΣ (μέχρι 40 χρονῶν, ἀρματωμένος. Μπαίνει ἀπὸ τὰ δεξιά καὶ προχωρεῖ ἴσια στὸν Παπᾶ. Ὁ τελευταῖος σηκώνεται). Εἰμ' εὐτυχισμένος ποὺ σᾶς δρίσκω ὅλους μαζωμένους ἐδῶ πέρα.

Π. (ψυχρά). Ἐπρεπε νὰ σ' εὕρω ἐγὼ ἐδῶ. Γιατὶ τώρα ἴσως εἶναι ἀργὰ καὶ θᾶσαι ὑπεύθυνος ἐσὺ καὶ οἱ ἄλλοι, ὅχι γιὰ μένα βέβαια μὰ γιὰ τὰ τομάρια σας. Ἐγὼ ἔκανα ὅτι ἔκανα καὶ εἶμαι παρὰ πάντων δέβκιος πὼς θά πετύχω.

ΤΣΙΑΝΤ. Ἀρχηγέ, ἂν δὲν ἤθελα νὰ γίνει ἡ θέλησή σου ποὺ εἶναι καὶ θέληση ὅλων τῶν Μακεδόνων δὲ θά μ' ἔβλεπες αὐτὴ τὴ στιγμή στὸ μοναστηρι τοῦ Ἀγίου Προδδόμου. Δὲ θέλησες νὰ συμφωνήσεις μὲ τίς ἰδέες μου, ποὺ γιὰ μένα εἶναι λογικὲς...ἀλλὰ...μιά ποὺ ἐσὺ ἀρχηγέ ἔκρινες καλὸ νὰ πολεμήσης...ἐγὼ δὲν ἔχω ἄλλο νὰ κάνω παρὰ νὰ ἀκούσω τίς διαταγές σου.

Π. (σὺ νὰ μὴ πιστεύει). Καὶ ὁ κυρ Ζαμπέκος;

ΤΣΑΝΤ. Δεν ξέρω.

Π. δηλαδή;...

ΤΣΑΝΤ. Έχω πολὺν καιρὸ νά τὸν ἰδῶ.

Π. (έρειννητικά). Τὰ παλληκάρια σου;

ΤΣΑΝ. περιμένουν διαταγὲς κάτω στη Νιγρίτα.

Π. Ἀπὸ ποιόν;

ΤΣΑΝΤ. (διστακτικά) ἀπὸ τὸν...

Π. (τὸν διακόπτει) Ζαμπέκο!

ΤΣΑΝΤ. (τά χάνει δὲν ξέρει τί νά εἶπει).

Π. Δεν ἀπαντᾷς;

ΤΣΑΝΤ. Τί σχέση ἔχει ὁ Ζαμπέκος;

Π. Ἐχεις σχέση ἐοὺ ὅμως. Ἦρθες νὰ μείνης ἐδῶ, δὲν εἰν' ἔτσι;

ΤΣΑΝ. Καὶ νά πολεμήσω στὸ πλάϊ σου.

ΠΑΠ. Θᾶπρεπε νᾶναι καὶ ὁ Ζαμπέκος μαζί σου.

ΤΣΑΝΤ. ἔφυγε καπετάνιε.

Π. (ἔξω φρενῶν). Γιά πού;

ΤΣΑΝΤ. δὲν ξέρει κανεὶς.

Π. χμ...τώρα καταλαβαίνω...

ΑΔ. δὲν σοῦεπε τίποτα γιὰ τὰ σχέδιά μας;

ΤΣΑΝΤ. εἶναι πολὺς καιρὸς πού δὲν τὸν βλέπω. Τὸ μόνο πού ξέρω εἶναι πὼς θ' ἀντιδράσει στὴν ἐπανάσταση.

Π. ξέρεις ἂν συναντήθηκε μὲ τὸν Παπαφλέσσα;

ΤΣΑΝΤ. Ναι. Ἐτσι μοῦεπε στὸ τελευταῖο συμβούλιο πού κάναμε ἐδῶ καὶ κάμποσες μέρες. Ἐγὼ προσπάθησα νά τὸν καταφέρω. Μὲ ἐνθουσίασε ὁ ἐρχομὸς τοῦ Παπαφλέσσα. Μ' αὐτὸς εἶπε σ' ὅλο τὸ συμβούλιο πὼς εἶναι ἀδύνατο ν' ἀκολουθήσει τὰ σχέδια τοῦ Ὑψηλάντη. Δεν τὰ βρίσκει λογικά.

Π. Καλά θὰ τὸ ἰδοῦμε. Δὲ μοῦ λὲς Τσαντήρα. Τί δύναμη ἔχει ὁ ἐχθρὸς στὴ Νιγρίτα;

ΤΣΑΝΤ. Περισσότερη ἀπὸ τὰς Σέρρας (ὅλοι ξαφνιάζονται).

Π. Καὶ πότε τὴ μάζεψε;

ΤΣΑΝΤ. Εἶναι δυὸ μέρες τώρ' ἀρχηγέ.

Π. (γίνεται ἔξω φρενῶν ὀηματίζει νευρικά). Ἀ...θέλουν νά μοῦ κόψουν τὸ δρόμο γιὰ τὰ στενα τῆς Κασσάντρας...Κι' αὐτὰ ὅλα τᾶχει κάνει ὁ Ζαμπέκος (σταματᾷ ξαφνικά). Καὶ ὁ Ζαμπέκος; ὁ Ζαμπέκος; πὼς ἔμαθε τὰ σχέδιά μας Ἀδάμη;

ΑΔ. Δεν τὸ φαντάζομαι ἀρχηγέ. Θᾶχουν μαντέψει ἤ...ξέρουν

πὼς τὰ παλληκάρια τῆς Νιγρίτας μποροῦν νὰ πολεμήσουν καλλι-
τερα ἀπὸ τ' ἄλλα τῆς Μακεδονίας γι' αὐτὸ πῆραν τὰ μέτρα τους.

Π. (στὸν τσαντήρα). Τὰ παλληκάρια σου βρίσκονται ἔξω ἢ
μέσα στὴ Νιγρίτα;

ΤΣΑΝΤ. Τὰ μισὰ ἔξω στὸ ἀγρόκτημα τοῦ Ζαμπέκου καὶ τ' ἄλ-
λα μέσα.

Π. Λοιπὸν καιρὸ δὲν πρέπει νὰ χάνουμε (στὸ Χατζηπέτρο). Χα-
τζηπέτρο (ὁ Χ. σηκώνεται). Σὲ μιὰ ὥρα θὰ φύγεις καὶ θὰ πᾶς
στὰς Σέρρας. Μὲ κάθε προφύλαξη θὰ μπεῖς μέσα καὶ θὰ διαδώσεις
πὼς ὁ Παπᾶς ξεκίνησε νὰ καταλάβῃ τὰς Σέρρας καὶ ὅτι γι' αὐτὸ
τὸν συνεδούλεψε ὁ Ζαμπέκος. Ὁ Οἰκονόμου μὲ τὸ σκάσιμο τοῦ
ἡλίου θ' ἀρχίσει μὲ ἑκατὸ παλληκάρια τὸ ντουφέκι ἀπὸ τὸ μέρος
τοῦ Κουλαῖ. Θὰ κρατήσῃ ὡς τὸ μεσημέρι μὲ κάθε θυσία (στὸν Ἀ-
δάμη). Ἐσὺ (ὁ Χατζηπέτρος κάθεται) δυὸ ὥρες ὕστερα μ' ὅλα
τὰ παλληκάρια ἀπὸ τὸ δυτικὸ μέρος θὰ μπεῖς στὰς Σέρρας (στὸ
Χάμψα). Ἐσὺ θὰ δώσεις διχταγές στὸ πρωτοπαλλήκαρό σου νὰ
περιμένει μὲ τὰ παλληκάρια κάτω στὸ δάλτο τῆς Νιγρίτας. Καὶ
ἂν ἀπὸ τῇ Νιγρίτα οἱ ἐχθροὶ θελήσουν νὰ κατεβοῦν στὰς Σέρρας,
θὰ τοὺς ἐμποδίσουν μέχρι θανάτου (στὸν Τσαντήρα). Θὰ διαδώσῃς
στὴ Νιγρίτα πὼς ὁ Παπᾶς πηγαίνει νὰ καταλάβῃ τὰς Σέρρας καὶ
θὰ παρακολουθεῖς ἀπὸ τὰ ὑψώματα τίς κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ. Μό-
λις φύγουν ἀποσπάσματα καὶ φτάσουν στὸ μισὸ δρόμο τῆς Βάλ-
τας. Κι' ἀκούσεις τὸ ντουφεκίδι τῶν παλληκαριῶν τοῦ Χάμψα θὰ
ἐπιτεθεῖς ἀπ' ὅλες τίς μεριές καὶ δὲ θ' ἀφήσεις ρουθοῦνι ζωντανό.
Ἐπειτα θὰ βιάσῃς γιὰ τὴ Νιγρίτα. (Στὸ Χατζηπέτρο ποὺ σηκώ-
νεται μόνις τοῦ μιλάει). Ἐσένα αὐρτο θὰ σὲ περιμένω στὸ Τσάγτζι.

ΧΥΤΡΟΣ. Ναὶ ἀρχηγέ.

ΠΑΠ. Πήγαινε τώρα δώσε διαταγές στὰ παλληκάρια (ὁ Χα-
τζηπέτρος βγίνει (στὸ Γούλα). Ἐσὺ, σὰν θὰ μπεῖ ὁ Ἀδάμης στὰς
Σέρρας, θὰ κυκλώσῃς ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τὴν πόλη καὶ δὲ θ' ἀφή-
σῃς νὰ φύγῃ κανένας ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Θὰ παίρνεις διαταγές ἀ-
πὸ τὸν Ἀδάμη καὶ θὰ τίς ἐκτελεῖς χωρὶς δεύτερη σκέψη, (στὸ
Χάμψα). Καὶ σὺ, ὅταν ὁ Ἀδάμης ξεκαθαρίσῃ τοὺς ἐχθροὺς στὴν
πόλη θὰ βιάσῃς πρὸς τὴ Δράμα καὶ θὰ καθαρίσῃς ὅλα τὰ χω-
ριά. Δὲ θ' ἀφήσεις οὔτε μισὸ ντουφέκι σὲ σπῖτι ἐχθροῦ, γιατί αὐ-
τοὶ μποροῦν νὰ μᾶς βαρέσουν στὶς πλάτες. Καὶ πρόσεχε τοὺς ἄλ-
λόγλωσσους ποὺ μποροῦν νὰ σηκώσουν ποδάρι καὶ νὰ μᾶς βαρέ-

σουν ξαφνικά γι' αυτό κάθε ύποπτη κίνηση που θα καταλαβαίνεις θα του; ντουφεκίζεις χωρίς να περιμένεις διαταγές από κανέναν. (Στὴν Τσωνιήρα, Γούλα και Χάμψα.) Προσέχτε καλά αυτά που θα σᾶς εἰπῶ τώρα. Τὰ παλληκάρια σας, πρέπει νὰ ξέρουν πῶς ἐγὼ ἐκυρίεψα τὰς Σέρρας. Μονάχα ἔπειτα ἀπὸ 24 ὥρες θὰ μάθουν τὴν ἀλήθεια.

ΟΛΟΙ. Ναι ἀρχηγέ.

ΠΑΠ. Σὲ κανέναν ἀπὸ σᾶς δὲ γεννήθηκε ἡ περίεργεια νὰ ρωτήσῃ γιατί θέλω νὰ εἰπῇτε ψέμματα στὰ παλληκάρια σας.

ΓΟΥΛ. Ἀρχηγέ, οἱ προσταγές σου εἶναι πολὺ λογικές. Γιατί ἂν μάθουν τὰ παλληκάρια πῶς; ὁ ἀρχηγὸς λείπει μακριὰ μπορεί νὰ τοὺς λείψῃ τὸ θάρος. Κι' αὐτὸ δίδωται θάνατι πολὺ κακὸ γιὰ μᾶς. (Οἱ ἄλλοι δεδαιώνουν μὲ κίνηση τοῦ κεφαλιοῦ).

Π. Παιδιά, προσοχὴ μεγάλη, γιὰ ὅλ' αὐτὰ περὶ σᾶς εἶπα. Ἡ ὥρα ἔφτασε. (Ἀπὸ τὸ δάθος μπαίνει ἡ Εὐδοξία, πίσω της τὰ δυὸ παλληκάρια ποὺ τὴν ἀκολούθησαν. Κατάχλωμη, δὲ μπορεί νὰ εἰπῇ λέξη). Λοιπόν;

ΕΥΔ. (προσπαθεῖ φοβισμένα νὰ ἐξηγήσῃ, μὰ ἡ σιτάση καὶ τὸ ὕψος τοῦ Παπαῦ τὴν φρενίζουν).

Π. Δὲ μιλάς; ἔμπρός τι ἔκανες;

ΕΥΔ. Ὅτι θὰ σοῦ εἰπῶ ἀρχηγέ...δὲ θὰ τὸ πιστέψεις...γι' αὐτὸ προτιμῶ...

Π. (θυμωμένος). Τὶ λόγια εἶν' αὐτά; Ἐκανες αὐτὸ περὶ σεῦσιπα;

ΕΥΔ. Θὰ ἰδκανα ἀρχηγέ, γιατί κι' ἐγὼ καταλαβαίνω τώρα πῶς θᾶπρεπε νὰ τὸν θυσιάσω γιὰ τὸ καλὸ τῆς πατρίδος. Μὰ...πρέπει νὰ μὲ πιστέψεις. Δὲν τὸν βρῆκα.

Π. Λὲς ψέμματα! Φοβήθηκες νὰ ξεκάνεις ἕνα παλητόμαρο, κι' ἂν εἶναι πατέρας σου αὐτὸ δὲ λείει τίποτα.

ΕΥΔ. Δὲν τὸν βρῆκα ἀρχηγέ. Πῆγα στὸ σπήτι καὶ βρῆκα τὴ μάγνα μου στὸ κρεβάτι. Ἦταν ἄρρωστη. Δὲν τὴ ρώτησα τί ἔχει, μὰ τὴ ρώτησα γι' αὐτόν. Ἦμουνά τόσο ζαλισμένη πρὸς θὰ τὸν σκότωνά χωρίς νὰ τοῦ εἰπῶ λέξη. Μὰ οὔτε ἡ μάγνα μου δὲν ἤξερε πρὸς πῆγε. Πέντε ἡμέρες λείπει ἀπὸ τὸ σπῖτι χωρίς νὰ εἰπῇ σὲ κανέναν περὶ πάει.

Π. Αὐτὸ σὲ δυσκόλεψε νὰ μᾶς εἰπῇς; (τῆς Εὐδοξίας δουρκῶνουν τὰ μάτια της. Μπαίνει ἡ Φαίδρα) Τότε γιατί ἤρθες ἐδῶ;

ΕΥΔ. Ἄν δὲν ἐρχόμουνά θὰ νομίζατε πῶς σᾶς πρόδωσα. Γι'

αὐτὸ εἶπες καὶ τῇ μάννᾳ μου σὲ τέτοια κατάστασις. Ὅταν γυρίσω δὲ θὰ τὴν βρῶ μοῦ τότεπε (συγκινεῖται πάρα πολύ.) Δὲν ξέρω πᾶς μοῖρα μᾶς προσμένει.

ΦΑΙΔ. (πλησιάζει καὶ τῇ σφίγγει στὴν ἀγκαλιά της.) Κόρη μου...τὰ θυσίσεις ὅλα γιὰ τὸ σκοπὸ μας. Θᾶμαι ἐγὼ ἡ μητέρα σου καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς πατρίδος θᾶναι τὰ πρὸ αἰῶνια μητρικὰ χεῖδια γιὰ σένα.

Π. (κάπως συγκινημένος). Τί σκέπτεσαι νὰ κάνεις γιὰ τὴ μάνα σου;

ΕΥΔ. (τὴν ἀφήνει ἡ Φαίδρα ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά της). Ἐγὼ τίποτα...ὁ Θεὸς νὰ εἶαι βοηθός.

Π. Θέλεις νὰ στείλουμε νὰ τὴν πάρουμε μὲ κάθε θυσία;

ΕΥΔ. Αὐτὸ τὸ θέλω μὲ...εἶναι ἀδύνατο. Θὰ σᾶς πιάσουν ὅλους. Οἱ ἐχθροὶ τάχουν μάθει ὅλα καὶ ἔχουν βάλει παντοῦ στρατό. Ἄν μ' ἄρῃσαν ἐμένα...ἔχουν τὸ σκοπὸ τους. Προτιμῶ νὰ τὰ χάσω..θὰ ὑποφέρω...μὲ ἀφοῦ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ διαφορετικά..

ΓΟΥΔ. Γιατί ὁ πατέρας σου ἐπροτίμησε νὰ φύγῃ καὶ ν' ἀφήσῃ τὴ μάνα σου στὸ κρεββάτι;

ΕΥΔ. Αὐτὸ δὲν μπορῶ εἶπ' ἐγὼ νὰ καταλάβω. Κάτι θὰ συμβαίνει πολὺ σοβαρὸ (κοιτάζοντας τὸν Παπᾶ). Ὁ ἀρχηγός μας θᾶναι σὲ θέση νὰ ξέρει.

Π. Μὰ...ἐγὼ γι' αὐτὸ σ' ἔστειλα. Τώρα θὰ μείνεις ἐδῶ καὶ θὰ κάνεις συντροφιά στὰ γυναικόπαιδα.

ΕΥΔ. Θέλω νὰ πολεμήσω στὸ πλάϊ σας ἀπχηγέ. Καὶ νὰ πεθάνω. Ἔτσι θὰ ξαλαφρώσω ἀπὸ τὰ βάραινα τῆς σκλαβιάς.

ΦΑΙΔ. Μαζί θὰ πολεμήσουμε. Μὰ δὲ θὰ πεθάνουμε. Θὰ πεθάνῃ οἱ τύραννοι τῆς πατρίδας μας.

ΕΥΔ. (κοιτάζει γύρω της) ὁ Χατζηπέτρος;

ΦΑΙΔ. τώρα θᾶρθῃ. Πᾶμε νὰ ἡσυχάσῃς λίγο κόρη μου.

ΕΥΔ. (κοιτάζει τὸν Παπᾶ).

Π. Ναι, πηγαινέ καὶ θὰ σᾶς φωνάξω (ἡ Φαίδρα καὶ ἡ Εὐδοξία βγαίνουν καὶ πηγαίνουν στὰ κελιά). Τί κορίτσι...Καὶ νὰ σκέφτεται κανεὶς πῶς εἶναι κόρη ἐκείνου τοῦ ἀτιμοῦ ἄντρα.

ΑΔ. Καὶ θὰ τὸν σκότωνε ξέρεις ἂν τὸν ἐβρίσκες.

Π. τὸ ξέρω (στὰ παλληκάρια). Δὲ σᾶς θέλω. Πηγαίνετε στὶς θέσεις σας. (Τὰ παλληκάρια βγαίνουν στὸν Ἀδάμη). Μόλις μπείτε στὰς Σέρρας προσπάθησε μὲ κάθε τρόπο νὰ σώσῃς αὐτὴ τὴν εὐ-

λογημένη γρηά που έφερε στὸν κόσμο αὐτὸ τὸ ἄξιο κορίτσι.

ΑΔ. Ἐννοια σου ἀρχηγέ καὶ θὰ τὴ στείλω ἐδῶ πάνω.

Π. Καὶ τὸ Χατζηλάζαρο ὅπως μπορέσεις (ὁ Ἀδάμης γνέφει) (στὸν Τσαντήρα). Τὸ Ζαμπέκο τὸν θέλω ζωντανό. Εἰμαι δέδαιος πῶς μπορεῖς νὰ μοῦ τὸν φέρης.

ΤΣΑΝΤ. Μὰ, ἀρχηγέ..σοῦ εἶπα...εὔτε ξέρω ποὺ βρίσκεται γιὰ τοὺς ἄλλους...σεὺ δίνω τὸ λόγου μου.

Π. Δὲ μᾶς χρειάζονται οἱ ἄλλοι. Μὲ τὸ πρῶτο ντουφεκίδι θὰ πιάσουν κι' αὐτοὶ τὰ ὅπλα καὶ θὰ πολεμήσουν κοντὰ μας.

ΓΟΥΛ. Ἔτσι λέω κι' ἐγώ.

Π. Ἀπάνω στὴ θύελλα ὅλα χορεύουν. Γιὰ τὸ Ζαμπέκο ὅμως (στὸν Ἀδάμη δίνοντάς του τὸ γράμμα) δικάσ' τὸ γράμμα τοῦ Παπαφλέσσα νὰ μάθουνε ὅλοι τι θὰ μᾶς κάνει ὁ Ζαμπέκος ἂν δὲ μπορέσουμε νὰ τὸν πιάσουμε ἢ νὰ τὸν ξεκάνουμε.

ΑΔ. (διαδάζει μὲ δυνατὴ φωνή). «Ἀγαπητὲ Μανώλη. Μόλις λάδεις τὸ γράμμα μου προσπάθησε νὰ πιάστε τὸ Ζαμπέκο μὲ κάθε θυσία. Κι' ἂν δὲ μπορέστε νὰ τὸ κατορθώσετε νὰ τὸν σκοτώστε. Ἡ πατρίδα μας θὰ σᾶς εὐγνωμονεῖ. Παπαφλέσσας».

ΧΑΜΨ. Γιὰ νὰ θέλει τὸ θάνατο τοῦ Ζαμπέκου ὁ Παπαφλέσσας πᾶσι νὰ εἰπεῖ πῶς μᾶς πρόδωσε!

ΓΟΥΛ. Ὁ ἄτιμος ἄντρας. Μὰ τὸ Θεὸ, θὰ τὸν ξήσω ζωντανὸ σὰν θὰ μοῦ πέσει στὰ χέρια, (ἀπὸ τὰ δεξιὰ μπαίνει ὁ Οἰκονόμου τρέχοντας καὶ λαχανιασμένος).

ΟΙΚΟΝ. Ἀρχηγέ, ὁ Ζαμπέκος τριγυρίζει ἐδῶ στὰ ὑψώματα.

Π. (σὰ θερίο). Εἶσαι δέδαιος;

ΟΙΚ. Ναὶ ἀρχηγέ.

Π. Καὶ γιατί δὲν τὸν ἐπιανες; Ἄν ξεφύγει θὰ σοῦ κόψω τὸ κεφάλι.

ΟΙΚ. Δὲ θὰ ξεφύγει ἀρχηγέ. Εἶπα στὰ παλληκάρια νὰ τὸν κυκλώσουν. Δὲν ἤξερα ἂν ἤθελες νὰ μάθῃ πῶς βρισκόμαστε ἐδῶ.

Π. Πήγαινε καὶ φέρτον ἀμέσως (ὁ Οἰκονόμου φεύγει τροχάδην. Ὁ Παπᾶς (στὸ προσκήνιον τὸν φωνάζει). Ἀκουσε...μὴν τοῦ εἶπες πῶς τὸν θέλω ἐγὼ (ξαναγυρίζει).

ΑΔ. ἐπὶ τέλους!

Π. (στὸν Τσαντήρα). Πήγαινε στὸ κελεὶ δὲν πρέπει νὰ σὲ ἴδω, μὲ τὸν καιρὸ θὰ σὲ φωνάξω (στὸν Ἀδάμη) πήγαινε καὶ σύ. Ἐμπρὸς καὶ στείλε μου γρήγορα τὴ Φαίδρα καὶ τὴν Εὐδοξία (φεύ-

γουν και οι δύο. Στο Γούλα και στο Χάμψα). Θα ξαφνιαστεί αν
σας ιδω έδω. Πηγαίνετε και σεις. (Από το δάθος βγαίνουν η Φαί-
δρα και η Εύδοξία. Στην εϋδοξία.) 'Ο πατέρας σου είναι έδω.

ΕΥΔ. (τά χάνει) έδω;

ΦΑΙΔ. Πως ήρθι; ποιός τον έφερε;

Π. Μόνος του.

ΦΑΙΔ. 'Επί τέλους θα μπορέσουμε ν' αναπνεύσουμε ελεύθερα.

ΕΥΔ. Και να ήσυχάσω απ' αυτόν τον εφιάλτη που με δέρνει
άλύπητα μέρα νύχτα (στη Φαίδρα). Δέ μπορεί; να φανταστείς τι
σημασία έχει αυτό για μένα. Ποτέ μου ως τώρα δεν ένοιωσα τέ-
τοια χαρά. Χρόνια βασανίζουμε με τον εαυτό μου. Πολλές φορές
σκεφτόμουν τι θ' απογίγω αν ο πατέρας μου δεν αποφάσιζε ν'
αλλάξη μυαλό. Θα σκοτωνόμαστε μεταξύ μας σα νάειμαστε έχ-
θροι. 'Ο Θεός μας λυπήθηκε όλους.

ΦΑΙΔ. Αυτό το χρωστᾶμε σε σένα. 'Ο πατέρας σου όσο σκλη-
ρός κι' αν είναι σ' αγαπάει κι' αν ήρθ' έδω αυτό τόκανε για
σένα.

Π. Πιστεύεις πώς θα πάψει την αντίδραση και θα ένωθεί μα-
ζί μας.

ΕΥΔ. Αυτή τη φορά, ναι.

ΦΑΙΔ. Διαφορετικά δέ μπορεί να έξηγηθεί.

Π. Θα το ιδούμε (στην Εϋδοξία). Μόλις έρθει, εσύ δέ θα βγά-
λεις τσιμουδιά, θ' ακούς μονάχα. ('Η Εϋδοξία γνέφει καταφατι-
κά. Έχει αρχίσει σιγά σιγά να χαράζει).

ΦΑΙΔ. 'Εγώ θα πάω να ξυπνήσω τα παιδιά για τη δοξολογία
(στην Εϋδοξία) θάρρος κορίτσι μου. Όλα ήρθαν όπως τα ήθέλαμε.
'Ο Θεός είναι μεγάλος. Είμαι σίγουρη πως αυτή τη φορά ο πατέ-
ρας σου θα σε σφίξει στην άγκυαλιά του και θα σ' ευχαριστήσει
για όσα έκανες για την πατρίδα μας. ('Ο Οικονόμος μπαίνει με
το Ζαμπέκο και δυο παλληκάρια τη στιγμή που ο Παπᾶς είχε
γυρισμένες τις πλάτες του προς την είσοδο. 'Ο Ζαμπέκος πηγαί-
νει να πλησιάσει τον Παπᾶ μα η Φαίδρα τον σταματάει, τον πλη-
σιάζει και τον χαιρετάει σφίγκοντάς του το χέρι.

ΦΑΙΔ. (σιγά). Όλοι σε περιμέναμε με μεγάλη άνησυχία, δεν
ξέρεις πόσο χαιρόμαστε που σ' έχουμε μαζί μας. Και περισσότε-
ρο ο αρχηγός μας (ο Παπᾶς κάνει πως δεν τον κατάλαβε κοιτά-
ζοντας άφηρημένα. 'Η Εϋδοξία τον κοιτάζει με έρευνητικό βλέμα

μα).

ΖΑΜΠΕΚΟΣ (στον Παπα) ἀρχηγέ...

Π. (γυρίζει καὶ μὲ ὕψος τραχύ). Τί θές Χατζηπέτρο; (καιαλα-
βάίνει τάχα πὼς ἔκανε λάθος). ὦ..Ζαμπέκο πὼς ἐδῶ τέτοια ὥρα;

ΖΑΜ. τὰ παλληκάρια σου μ' ἔφεραν.

Π. (στον Οἰκονόμου). Γιατί τὸν φέρατε;

ΟΙΚΑΝ. ἀρχηγέ εἶδ' ἕναν ἴσχυιο ἐκεῖ πάνω νὰ τριγυρνᾷ, δὲν
ἤξερα ποῖος ἦταν. Πῆρα μερικά παλληκάρια καὶ πῆγα νὰ τὸν πι-
άσω. Μὰ ὅταν τὸν πλησιάσαμε κατάλαβα πὼς πέσαμε σὲ γκάφα.
Μ' ὅλα αὐτὰ ὁμῶς ἔκρινα καλὰ νὰ τὸν φέρω ἐδῶ. Δὲν ξέρω ἂν ἔ-
κανα καλὰ ἢ ἄσχημα...

Π. Κάνετε καλὰ (γυρίζει στὸ Ζαμπέκο) γιατί μεῦρες τὸν ἀ-
γαπητὸ Ζαμπέκο.

ΖΑΜΠ. Σ' εὐχαριστῶ.

Π. (πλησιάζει). Δὲ μοῦ λές τίποτα νέα ἀπὸ τὰς Σέρρας, γιατί
ἐδῶ ἀπάνω ἐμεῖς εἴμαστε σὰν τοὺς ἐρημίτες. Δὲ μαθαίνουμε τίποτα.

ΖΑΜΠ. Τί νέα θές νὰ ξέρω; Ἐγὼ νομίζω ὅτι γιὰ ναρθεῖτε ἐδῶ
θὰ ξέρετε τίς κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ.

Π. Ἔ, κάτι μαθαίνουμε κι' ἐμεῖς, μὰ ὅχι δέδεια ὅλα. Ἐσὺ θὰ
ξέρεις καλλίτερα τὴν κατάσταση.

ΖΑΜΠ. Ἐγὼ δὲν ξέρω, πρᾶ μόνάχα ὅτι ἔχετε ἀναστατώσει ὁ-
λους τοὺς κατοίκους τῆς Μακεδονίας καὶ χιλιάδες ἄνθρωποι περι-
μένουν μὲ ἀγωνία ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή ν' ἀντιστοῦν στὸ ντουφέκι
ποῦ ἐτοιμάζεις. Δὲ μπορῶ νὰ ξέρω δέδεια ἂν αὐτὴ ἡ ἀγωνία θὰ
μᾶς δοῦν καλὸ. Στὸ λέω αὐτὸ γιατί ὅλοι οἱ καπεταναῖοι χά-
θηκαν καὶ ὁ κόσμος δὲν ξέρει ὅπως ἐγὼ ὁ ἴδιος (τονίζει τὰ λόγια,
ἂν θὰ σ' ἀκολουθήσουν).

Π. (κάνει τάχα πὼς ξαφνιάζεται.) Κεὶ ποὺ πῆγαν εἰ καπετα-
ναῖοι;

ΖΑΜΠ. Ἄλλος λέει πὼς ἔφυγαν γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη, ἄλλος γιὰ
τὴν Κων)πολη, ἄλλος γιὰ τὰ Γιάννενα. Ποιὸν νὰ πρωτοπιστέψεις;

Π. (ἡσυχάζοντας σιγὰ-σιγὰ τάχα). Ἐσὺ τί λές; πιστεύεις πὼς
ἔφυγαν; γιατί κι' ἐγὼ δὲν ξέρω τί νὰ σκεφθῶ γι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

ΖΑΜΠ. Σ' ἄρησαν μόνάχο καπετὰν Μανώλη. Γι' αὐτὸ εἶμαι σὰν
τρελλός...Δὲν ἤθελες νὰ μ' ἀκούσης...εἶναι τώρα πέντε μέρες ποὺ
γυρίζω στὰ δουνὰ ψάχνοντας μοναστήρι σὲ μοναστήρι γιὰ νὰ σε
δρῶ.

Π. Και τώρα που με δρῆκες;

ZAM. Νά...θέλω νά σκεφτοῦμε...και νά τὸ ἐξετάσουμε καλὰ τὸ ζήτημ' αὐτὸ πὺν μπορεί νά φέρει τὸ θάνατο χιλιάδων Ἑλλήνων.

Π. Σ' ἀκούω.

ZAMP. Πρῶτ' ἀπὸ δλκ. Γιατί ν' ἀκούσουμε τὸν Παπαφλέσσα αὐτὸν τὸν ἐπανάστατη πὺν δὲν κάνει ἄλλο παρὰ νά σηκώνει τὰ μυαλὰ λογικῶν ἀνθρώπων και νά μὴν τὸ σκεφτοῦμε ἐμεῖς τὸ ζήτημα τῆς ἐπανάστασεως; ποῦνιμαστε οἱ μόνοι ἀρμόδιοι και ὑπεύθυνοι.

Π. Τὸν γνῶρισε τὸν Παπαφλέσσα;

ZAMP. Καὶ δὲν τὸν γνῶρισα λές.

Π. Πότε;

ZAMP. Ὅταν ἦρθε σὶδ λημέρι ἐγὼ δὲ γύρισα στὰς Σέρρες τὸν παρκαλοῦθησα και τὸν σταμάτησα. Κατάλαβα πῶς αὐτὸς θᾶηταν ὁ διαβολάνθρωπος και τοῦπα καθαρά και ξάστερα πῶς ἡ ἐπανάστασις τῆς Μακεδονίας δὲ θὰ γίνεῖ παρὰ ὅταν θελήσω ἐγώ. Εἶχα δὲ ὑπ' ὄψει μου δέδκια και τὴ συνεργασία τῇ δικῇ σου. Αὐτὸς τότε...(σιγή).

Π. Λέγε.

ZAMP. Χύμηξε σὰ λύκος ἀπάνω μου. Εὐτυχῶς περνοῦσαν κά-τι ἀρδινιτάδες; και σὶς φωνές μου τρέξανε και με γλύτωσαν.

Π. Καὶ ὁ Παπαφλέσσας;

ZAMP. Τόσκασε σὰν νάητανε ἀετός.

Π. Καλὰ. Ὅλ' αὐτὰ πέρασαν. Τώρα εἶσαι ζωντανὸς και αὐτὸ μᾶς εἶν' εὐχάριστο. Ἐνα πρᾶμμα θέλω ἀπὸ σένα και ἀπάνω σ' αὐτὸ θέλω νά μοῦ εἰπτεῖς ὁρθὰ κοφτά: ναι ἢ ὄχι. Τί σκέφτεσαι νά κάνεις τώρα;

ZAMP. Δηλαδή;

Π. Ἐμεῖς ἀποφασίσταμε, και γρήγορα μάλιστα. Σὲ δυὸ ὥρες θ' ἀρχίσει τὸ ντουφέκι.

ZAMP. Μά..τί νά σοῦ εἰπῶ...παραδιάστηκες ῥε Μονώλη.,.ἂν σ' εὔρισκα νωρίτερα...μπορεῖ νά σὲ προλάβαινα...

Π. Νά προλάβαινες; (κάνει νόημα νά δοῦν οἱ ἄλλοι ἕνας ἕνας).

ZAMP. Ἐμ...ἐμ' δέδκια...γιὰ λίγο ἰᾶχες. Ἄ, ἂν ἦταν και οἱ ἄλλοι κπεταναῖτοι..μὶὰ κι' ἐπτάσκαμε μέχρι τὴν ἄκρη (δγαίνει πρῶτος ὁ Χάμψας, ὁ Ζαμπέκος; μύλις τὸν βλέπει κοιτάζει σὰ χα-

ζος δὲν ξέρει τί τοῦ γίνεται). Καλὰ... (στοὺ Χάμψα). Καὶ σὺ ἰδῶ;
ΧΑΜΨ. Ναὶ γιὰ νὰ πολεμήσω!

ΖΑΜΠ. Ὅλο μὲ παραξηγεῖτε. Δὲν ἤθ.λα νὰ εἰπῶ αὐτό. Τὸ
ξέρω πῶς θὰ πολεμήσης καὶ πῶς θὰ πολεμήσουμε...

Π. (ἐνθουσιασμένος). Κι' ἐσὺ μαζί μας;

ΖΑΜ. Ναὶ μὰ...πρέπει νὰ σκεφτοῦμε καλὰ Μαϊώλη.

Π. δὲν τὸ σκέφτηκες ἀκόμα; (δγαίνει ἀπὸ τὸ κελεὶ ὁ Γούλας).

ΖΑΜΠ. (τὸν κοιτάζει. Μπερδεμένα) ὁ Γούλας.

ΓΟΥΛ. (ξερὰ) δλόκληρος. (Μπαίνει ἡ Φαίδρα μὲ τὰ παιδιὰ καὶ
ἡ Εὐπραξία καὶ τὰ στέλνουν μέσα στὴν ἐκκλησία.

ΖΑΜΠ. (στοὺν Παπᾶ). Τότε...εἴσασι' ἔτοιμοι.

Π. ἔτσι φαίνεται Ζαμπέκο. Ὅπως τὸ βλέπεις...

ΖΑΜ. Καλὰ, πῶς διαδόθηκε πῶς ὅλοι ἐφυγαν, ἄλλοι γιὰ τὴ
Θεσσαλονίκη, ἄλλοι γιὰ...

Π. Ἐγὼ ὁ ἴδιος τὸ διέδωσα Ζαμπέκο, γιὰτι ἔτσι οἱ ἐχθροὶ θὰ
νόμιζαν ὅτι δὲν εἴμασι' ἔτοιμοι. Τώρα ὁμως σὲ μιὰ ὥρα τὸ ντου-
φέκι θ' ἀρχίσει. Ἀλλὰ...κάποιος μᾶς πρόδωσε! (ἀπότομα). Δὲ μοῦ
λὲς ἐσὺ πῶς ξέρουν οἱ ἐχθροὶ πῶς αὐτιὲς τίς μέρες θὰ ξεσηκωνό-
μαστε;

ΖΑΜ. Τί θεὸς νὰ εἰπείς;

Π. ὁ ἐχθρὸς τί γυρεύει στὴ Νιγκρίτα;

ΖΑΜ. Ἐ...ἴσως οἱ ἀρβανιτάδες...γιατι τότε εἶπα ἐγὼ πῶς πέ-
ρασε ὁ Παπαφλέσσας ἀπὸ κεῖ πέρα.

Π. (ἔξω φρενῶν, τὸν ἀρπάζει ἀπὸ τὰ στήθια). Ἀναντρε...

ΕΥΔ. (μπαίνει στὴ μέση νὰ σταματήσῃ τὸν Παπᾶ) ἀρχηγέ..

Π. (τὴν κοιτάζει μὲ ἐκπληξη). Μὴ φοβᾶσαι. Κι' ὁμως θὰ τὸν
σκότωνες ἐσὺ ἡ ἴδια..καὶ τώρα...

ΖΑΜ. (στοὺ ἀκουσμά αὐτὸ ξαφνιάζεται. Στὴν κόρη του) πῶς;
ἐσὺ Εὐδοξία; τὸν πατέρα σου; (δάζει τὰ χέρια του στὰ μαλλιά του
καὶ τὰ τραβάει). Ἀχ Θεέ μου...μὲ τρελλάνατε...δὲν καταλαβαίνω
τί μοῦ γίνεται!

ΕΥΔ. Πατέρα, μὲ συγχωρεῖς. Σοῦ ἔκαναν πολὺ κακὸ αὐτὰ τὰ
λόγια. Τὸ καταλαβαίνω. Μὰ τώρα ὅλα τέλειωσαν...δὲν εἶν' ἔτσι
πατέρα; Γιατι ἐξακολουθεῖς; δὲν πονᾷς; δὲν καταλαβαίνεις πῶς μ'
αὐτὸν ποῦ κάνεις μᾶς καταστρέφεις ὅλους; (στοργικά). Δὲν μ' ἀγα-
πᾷς; δὲ θέλεις τὴν εὐτυχίᾳ μου; (τὸν ἀγκαλιάζει). Ἀπὸ σένα κρέ-
μεται ἡ εὐτυχία ἡ δική μου καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς Μκεδονίας.

Μίλα...μιά λέξη πές μου (ὁ Ζαμπέκος ἀποφεύγει ν' ἀπαντήσῃ. Ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὸ ἀγκάλιασμά της, δαίνει ὁ Τσαντήρας, ὁ Ζαμπέκος τὸν κοιτάζει κατάπληχτος).

ΖΑΜ. Πῶς; καὶ σὺ ἐδῶ; μὰ γίνεται ἐπὶ τέλους;

ΤΣΑΝΤ. Τὸ ξέρω πῶς; σὲ ξαφνιάζει αὐτὸ Ζαμπέκο. Καὶ μπορεῖ νὰ χάσῃς κάθε ιδέα γιὰ μένα, γιατί σου ἤμουν ὁ πιὸ πιστὸς ἀπ' ὅλους. Μὰ μᾶθετο μιὰ καὶ καλή. Δὲ μπορῶ νὰ θυσιάσω τὴν πατρίδα καὶ τ' ἀδέρφια μου σὲ στιγμὲς κρίσιμες μόνο καὶ μόνο γιατί σ' ἔχω φίλο!

ΖΑΜΠ. Δηλαδή...μ' ἄλλα λόγια...ἐγὼ εἶμαι προδότης! "Α! αὐτὸ δὲν τὸ πρόσμενα! Ἐάν νομίζετε ὅτι ἡ στάσις ποῦ κράτησα ἀπέναντί σας, θέλει νὰ εἴπῃ πῶς εἶμαι προδότης..(γίνεται ἔξω φρενῶν). Σᾶς βεβαιώνω, μ' ὅλα μου τὰ γερατειὰ εἶμαι σὲ θέση νὰ σᾶς ξεσκίσω ὅλους ἐδῶ πάνω. "Αν νομίζετε πῶς ὁ Γερω-Ζαμπέκος γίνθηκε προδότης τῆς πατρίδας του..Μέχρι σήμερα δὲν τόλμησε κανένας, οὔτε νὰ τὸ σκεφθεῖ ἀκόμα...ὅχι νὰ μοῦ τὸ εἰπεῖ κατάμουτρα (σιγὴ στὸν Παπαῖ). Μὴ νομίσεις πῶς μ' αὐτὰ ποῦ λέω θέλω νὰ σὲ προσβάλω..κατὰ βάθος πάντοτε σ' ἀγάπησα καὶ σ' ἐχτίμησα περισσότερο ἀπ' τὸν καθέναν. Ἀλλὰ ἐπειδὴ ὠρισμένα πράγματα δὲν τὰ βρῆκα λογικά...ἔχεις σχηματίσει καὶ σὺ τὴν ιδέα ὅτι εἶμαι ἓνας προδότης τῆς πατρίδας μας; (κατακομένος). Ἀπ' ὅλους μποροῦσα νὰ φανταστῶ ὅτι θ' ἄκουγα αὐτὰ τὰ λόγια...ἀλλ' ἀπὸ σένα Μανώλη...ποῦ σὲ κρατοῦσα στὴν ἀγκαλιά μου καὶ μὲ ξέρεις τόσο καλά...ἀπὸ σένα ποῦ σ' ἀνάθρεψα σάν ἡσOUNA μικρὸ παιδάκι... ἀπὸ σένα ποῦ σοῦ φύσηξα μεσ' στὴν καρδιά σου τὴν ἀγάπη γιὰ τὴν πατρίδα. Αὐτὸ γιὰ μένα εἶναι πληγὴ ἀγιάτρευτη (δαίνει τὸ μαντήλι του καὶ σκουπίζεται. Σιγὴ). Μὲ τὸν καιρὸ ἴσως γιατρευτεῖ, μὰ τὸ σημάδι θὰ μείνει αἰώνια...εἶμαι γέρος...αὔριο θὰ σᾶς ἀφήσω...καὶ δὲ θάθελα οἱ ἀπόγονοί μας νὰ λέν. «"Α! ἐκεῖνος ὁ Γερω-Ζαμπέκος, ὁ προδότης τῆς πατρίδας». Σᾶς βεβαιῶ πάνω στὸν ἐνθουσιασμό σας δὲ μπορεῖτε νὰ τὰ προσέξετε αὐτά. Κι' εἴτε μπορεῖτε νὰ καταλάβετε τί κακὸ εἶναι γιὰ ἓνα Γέρο, ποῦ ἔζησε ὅλη τὴ ζωὴ του προσμένοντας τὴν ἡμέρα τῆς ἐλευθερίας...καὶ ὅταν αὐτὴ ἔφτασε...χμ...ὁ Γερω-Ζαμπέκος προδότης (δακρύζουν τὰ μάτια του καὶ δαίνει τὸ μαντήλι του καὶ σκουπίζεται).

Π. (τὸν πλησιάζει). Σὲ καταλαβαίνω Ζαμπέκο...ἡ στάση μας σ' ἔχει πληγώσει...μὰ μήπως ἐγὼ ἤθελα νὰ σοῦ κάνω αὐτὸ τὸ κακό;

“Ένα πράγμα κι’ ἐγὼ θπως τὸ εἶπες πρωτῆτερα, ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἐγεννήθηκα ἐσκέφτηκα καὶ ὀνειρεύτηκα. Τὴν ἐλευθεριά! δέ-
βαια δὲν εἶμαι κερδιογνώστης νὰ ξέρω τί σκέφτεσαι. Ἡ στάση
δμως αὐτὸ μοῦλεγε. Τώρα...καταλαβαίνω πὼς πέσαμε ὅλοι σὲ με-
γάλο λάθος, καὶ ἂν σοῦ κάναμε ἄθελα κακὸ σοῦ ζητᾶμε νὰ μᾶς
συγχωρήσης. Γιὰ μᾶς εἶσαι ἓνας πατέρας.

ZAMP. (Τοὺς κοιτάζει ὅλους στοργικά) Σὰς συγχωρῶ (σιγή).
Πότε θ’ ἀρχίσει τὸ ντουφέκι;

EYΔ. (ὅλο χαρὰ, τρέχει, τὸν ἀγκαλιάζει καὶ τὸν φιλάει). Σὲ
δυὸ ὥρες πατέρα (ὁ Ζάμπεκος τὴ χαϊδεύει).

ZAMP. Θὰ μὲ σκοτώνες ἔ;

EYΔ. (σχύδνει τὸ κεφάλι μὲ πόνο).

ΤΣΑΝΤ. (τὸν πλησιάζει). Τώρα Ζαμπέκο τέλειωσαν ὅλα.

ZAMP. Θὰ κρατήσω κι’ ἐγὼ ἓνα ντοκφέκι μ’ ὅλα μου τὰ γε-
ράματα.

ΟΛΟΙ. Νὰ μᾶς ζήσει ὁ Ζαμπέκος.

Π. (στὸ Χατζηπέτρο). Φώναξε τὰ παλληκάρια ἀπόξω. Θέλω
ὅλοι τους ν’ ἀκούσουν αὐτὴ τὴν εἶδηση (ὁ Χατζηπέτρος φεύγει.
Στοὺς ἄλλους). Αὐτὴ εἶναι μιὰ μέρα ποὺ θὰ μείνει ἱστορικὴ γιὰ τὴ
Μακεδονία. Εἶμαι εὐτυχισμένος ποὺ σᾶς βλέπω ὅλους ἐνωμένους,
κι’ ἔτσι δὲ θὰ μπορέσει κανεὶς νὰ μᾶς κόψει τὸ δρόμο. Ἄς
εἰπῶ τώρα καὶ μιὰ στερνὴ μου θέληση. Ἴσως ἡ μαῖρα μοῦ ἐτοιμά-
ζει κάτι. Μὴ σᾶς ξαφνιάζει. Ἴσως μὲ πάρει μιὰ σφαῖρα γι’ αὐτὸ
ὅλοι σας πρέπει νὰ ξέρετε, ἔαν τυχὸν πάθω τίποτα (μπαίνει ὁ Χα-
τζηπέτρος μὲ τὰ παλληκάρια καὶ τὸν Ἑγγλέζο. Κοιτάζοντας τὸ
Χατζηπέτρο). Ἀφήνω στὴ θέση μου ὡς ἀρχηγὸ τὸ Χατζηπέτρο
ποὺ εἶμαι δέδικτος πὼς θᾶ /αι ἄξιος νὰ κρατήσῃ τοὺς δρκους ἐνοῦ
ἀρχηγοῦ γιὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐνδοξὴ Μακεδονία μας.

Χ)ΤΡΟΣ (πλησιάζει). Σὲ εὐχαριστῶ ἀρχηγέ. Καὶ θᾶμαι ἄξιος.

Π. (ἐξακολουθώντας) Δὲν πιστεύω νὰ φέρει ἀντίδραση κανεὶς
στὴ θέλησή μου.

ΟΛΟΙ. Ὁχι ἀρχηγέ.

ΤΣΑΝΤ. Αὐτὸ θᾶθελα νὰ τὸ προτείνω ἐγὼ μὰ...εἶναι τὸ ἴδιο.
Ὁ Χατζηπέτρος ἔχει μέσ’ στὶς φλέβες του αἷμα ποὺ μπορεῖ νὰ
κρατήσῃ τὸν ἀγῶνα τῆς Μακεδονίας.

Π. Κι’ ἂν ὁ Χατζηπέτρος σκοτωθεῖ, νὰ μὴ δειλιάσετε. Τὰ κόκ-
καλα τῶν πατέρων μας φωνάζουν «ἐκδίκησι». (Ὁλο αὐτὸ τὸ δι-

ἀσχηματὴς ἡ Εὐδοξία δείχνει τρυφερότητα στοὺς Χαντζηπέτρο. Ὁ Χανμπέκος τοὺς παρκαλοῦσθαι μετ' εὐχαρίστησιν) (ἀκούγονται καμπάνες τοῦ μοναστηριοῦ. Γυρίζουν ὅλοι, κάνουν τὸ σταυρὸ τους καὶ πρῶτα ὁ Παπαῖς μετὰ ὁ Χανμπέκος καὶ κατόπιν οἱ ἄλλοι ἕνας ἕνας μπαίνουν στὴν ἐκκλησίαν. Οἱ καμπάνες χτυποῦν μέχρις ὅτου μπεῖ καὶ τὸ τελευταῖον παλληκάρι. Τὰ γυναικόπαιδα ἔχουν μπεῖ πρωτίτερν. Ἐνα λεπτό τῆς ὥρας σιγὴ ἔπειτα ἀκούγονται τὰ τροπάρια).

ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ (ἀπὸ μέσα τὴν ἐκκλησίαν).

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια...

ὥς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια...

ἀναγράφω σοι ἡ πόλις σου Θεοτόκε.

Ἄλλ' ὥς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον

ἐκ παντοίων μοι κινδύνων ἐλευθέρωσον

ἵνα κράζω σοι «χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε».

ΕΝΑΣ (ἀπὸ μέσα). Σήμερον τῆς Σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον καὶ τοῦ ἀπ' αἰῶνος μυστηρίου ἡ φανέρωσις, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, υἱὸς τῆς παρθένου γίνεται καὶ γαβριὴλ τὴν χάριν εὐαγγελίζεται.

ΗΓΟΥΜ. Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς. Ἀμήν.

(Ἐνας-ἕνας δγαίνουν κάνοντας τὸ σταυρο τους. Ὁ ἡγούμενος εἶναι στὴν πόρτα καὶ τοὺς δίνει ἀντίδωρο καὶ αὐτοὶ τοῦ φιλοῦν τὸ χέρι. Ὑστερα μπαίνει μέσα.)

ΠΑΠ. (πλησιάζοντας τὴ μητέρα του) Μάννα...ἦρθε ἡ ὥρα ποὺ ἀπὸ σένα τὴν εὐχὴ σου μονάχα θέλω. Ὅλα τ' ἄλλα ζητήματα τάχουμε κανονίσει. Ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς πατρίδας θάναί γιὰ μᾶς ἡ καλλίτερη ἀμοιβὴ γιὰ τίς θυσίες μας.

ΕΥΠΑΞΙΑ (τὸν ἀγκαλιάζει). Παιδί μου Μανώλη...ποτέ μου δὲ σ' ἀρνήθηκα, εὔτε καὶ τώρα θὰ σ' ἀρνηθῶ ποὺ φτάσαμε στὴν ἀκρῇ. Ἡ ὥρα καλὴ παιδί μου. Μετὰ τὴν εὐχὴ μου στὸ καλὸ (τὸν φιλεῖ).

ΠΑΠ. Σ' εὐχαριστῶ μητέρα. Σ' εὐχαριστῶ (συγκινημένη).

ΗΓΟΥΜ. (ἐξέρχόμενος κρατῶν λάβαρον).

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε. (Ἀνέρχεται ἐπὶ λίθου καὶ ὅλοι συσπειροῦνται ὑπὸ τὸ λάβαρον).

Εὐλογημένοι Χριστιανοί, θὰ σᾶς διαβάσω ἕνα γράμμα τοῦ ἀρ-

χηγοῦ μας Δ. Ὑψηλάντη, ποῦ ἔγραψε στὸ Ἰάσιον τῆς Βλαχίας καὶ τὸ ἔστειλε εἰς ὅλους μας γιὰ νὰ μάθουμε πῶς ἐκήρυξε Ἐπανάσταση κατὰ τῶν κατακτητῶν πρὸς τὸ σκοπὸ νὰ ἐλευθερωθῇ τὸ γένος τῶν Χριστιανῶν. Ἀκοῦστε:

« Ἄνδρες Γραικοί, ὅσοι εὗρίσκεσθε εἰς Μολδαβίαν καὶ Βλαχίαν, ἰδοὺ μετὰ τοσοῦτων αἰώνων ὁδύνας ἀπλώνει πάλιν ὁ φοῖνιξ τῆς Ἑλλάδος μεγαλοπρεπῶς τὰς πτέρυγας τοῦ καὶ προσκαλεῖ ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ γνήσια καὶ εὐπειθῆ τέκνα τῆς. Ἰδοὺ ἡ φίλη ἡμῶν Πατρὶς Ἑλλάς ἀνυψώνει μετὰ θριάμβου τὰς πατρικάς της σημαίας. Ὁ Μωρέας, ἡ Ἡπειρος, ἡ Θεσσαλία, τὰ Νησιά τοῦ Ἀρχιπελάγους, ἐνὶ λόγῳ ἡ Ἑλλάς ἅπασα ἔπιασε τὰ ὅπλα διὰ νὰ ἀποτινάξῃ τὸν βαρὺν ζυγὸν τῶν δεσφάρων. Καὶ ἀτενίζουσα εἰς τὸ μόνον νικητήριον ὄπλον τῶν ὀρθοδόξων, τὸν τίμιον λέγω, καὶ ζωοποιὸν Σταυρὸν, κράζει μεγαλοφώνως ὑπὸ τὴν προστασίαν μεγάλης καὶ κραταιᾶς δυνάμεως: « Ἐν τούτῳ τῷ σημείῳ νικῶμεν. Ζήτω ἡ Ἐλευθερία ».

Καὶ εἰς ὅλας τὰς παλαιάς μας ταύτας ἐπαρχίας σχηματίζεται σῶμα πολυαριθμῶν ἀνδρείων συμπατριωτῶν, διὰ νὰ τρέξῃ εἰς τὸ ἱερὸν ἔδαφος τῆς φίλης ἡμῶν Πατρίδος. Ὅθεν ὅσοι εὐχονται νὰ ὀνομασθῶσι σωτῆρες ἅς τρέξωσιν εἰς τοὺς δρόμους οὗτοι ἀκούουσιν ὅτι διαδίδει τὸ σῶμα τοῦτο, διὰ νὰ συνεννωθῶσιν μετὰ τοὺς συναδέλφους των. Ὅσοι ὁμῶς γνήσιοι Ἕλληνες εἶναι ἄξιοι νὰ πιάσωσι τὰ ὅπλα καὶ μετὰ ὅλον τοῦτο μένουσι ἀδιάφοροι, ἅς ἠξεύρωσι ὅτι ἐπισύρουν εἰς τὸν ἐχυτὸν των τὴν μεγάλην ἀτιμίαν, καὶ ὅτι ἡ Πατρὶς θέλει τοὺς θεωρεῖ ὡς νόθους καὶ ἀναξίους τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος.

Ἰάσιον τῇ 24 Φεβρουαρίου 1821

Ἀλέξ. Ὑψηλάντης»

ΕΜ. ΠΑΠΑΣ. (Πέρνοντες τὸ λόγον). Μκκεδόνες! Ὁ ἅγιος ἡγούμενος σᾶς δίδωκε τὸ γράμμα τοῦ ἀρχηγοῦ μας. Μάθετε σήμε-
ρα, σ' ὅλα τὰ μέρη τῆς ἀγχιπητῆς μας Πατρίδος, οἱ καπεταναῖοι κηρύσσουν τὴν Ἐπανάστασι, γιὰ νὰ διώξουν τὸν κατακτητὴ ἀπὸ τὸ κεφάλι μας. Μιζί μας θὰ πολεμήσῃ (δείχνει τὸν Ἀγγλον) καὶ ἓνας ξένος ποῦ τιμᾷ τὴν πατρίδα μας. Κηρύσσομεν, λοιπὸν, καὶ ἐμεῖς στὴ Μκκεδονία τὴν Ἐπανάστασι. Ὁ ὄρκος μας εἶναι, (ὅλοι βοᾶζουν τὰ γιγταγάνια τους καὶ ἐγγίζουσιν τὸ λάβραρον). Ἐλευθερία ἢ Θάνατος!

ΟΛΟΙ. (ὁ Ἄγγλος ἐκφράζεται λίγο ψευδᾶ). Ἐλευθερία
ἢ θάνατος!
ΕΜ. ΠΑΠΑΣ. Ἐμπρός!
(Τραγοῦδι ἐνῶ κλείνει ἡ αὐλαία σιγὰ—σιγὰ)
Μακεδόνες...

ΠΡΑΞΗ ΤΡΙΤΗ

ΣΚΗΝΗ

(Ἡ σιηνὴ παριστάνει ἓνα μέρος τοῦ βουνοῦ τὰ στενὰ τῆς Κασσάντρας στὸ δάθος μέρος τῆς Θεσσαλονίκης. Μὲ τὸ ἄνοιγμα τῆς ἀύλας ἀκούγονται μικρὰ πυροβολισμοί. Ἀπὸ τὰ δεξιὰ μπαίνουν σκυρτὰ μερικά παλληκάρια.

ΟΙΚΟΝ. Σταμχεῖστε. Ἐῶ μᾶς εἶπε. Ταμπουρηθῆτε ὅλοι. (Πάρνουν θέση μάχης κοιτάζοντας ἀριστερὰ καὶ παρακολουθοῦν μὲ ἀγωνία τὶς κινήσεις τῶν ἐχθρῶν. Ἐπειτα ἀπὸ λίγη σιγή).

ΓΙΑΝΚΟΣ (σιγὰ). Τὶ θὰ κάνουμε τώρα;

ΟΙΚΟΝ. Ἄν δὲν πάρουμε διαταγὲς δὲν πρέπει νὰ ρίξουμε οὔτε μιὰ ντουφεκιά.

ΚΩΤΣΙΟΣ (στὸ πρῶτο). Βλέπετε τίποτα;

ΟΙΚΟΝ. Ναί! πρὸς τὰ δεξιὰ, δίπλα στὴν καλύβα πολεμάει ὁ ἀρχηγὸς μας (ὅλα τὰ παλληκάρια κοιτάζουν μὲ προσοχή). Φαίνεται πῶς ἀπὸ δῶ θὰ τοὺς γυρίσει νᾶσισαστε ἔτοιμοι.

ΓΙΑΝΚΟΣ. Ἄ! Μπράβο. Ἄν πέσουνε πρὸς τὰ δῶ..θὰ τοὺς χτυπήσουμε ἀπ' ὅλες τὶ μεριές.

ΟΙΚ. Κι' ἔτσι δὲ θὰ μείνει οὔτε ρουθοῦνι.

ΓΙΑΝΚ. Τὶ νὰ 'πόκανε ὁ Χατζηπέτρος;

ΟΙΚ. Ναί, αὐτὸ λέω κι' ἐγώ. Δὲ μάθαμε ἀκόμα.

ΓΙΑΝΚ. Κι' ἂν δὲ μᾶς στείλει ὁ ἀρχηγὸς διαταγὲς τὶ θὰ κάνομε' ἐμεῖς;

ΟΙΚ. Θὰ βαρέσουμε μόλις πλησιάσει ὁ ἐχθρὸς στὰ ἑκατὸ μέτρα. Ὡς τότε κάποιος θὰ φανεῖ. Θάρρες παιδιά. Τὸ παιγνίδι τὸ κερδίσαμε ἀφοῦ ὡς τώρα δὲ μπόρεσαν νὰ σπάσουν αὐτὴ τὴ γραμμή. Θὰ τὰ ξεκάνουμε τὰ παληόσκυλα.

ΓΙΑΝΚ. Εἶναι τόσοσ καιρὸς τώρα ποὺ πολεμάμε καὶ δὲ μάθαμε τί ἔκανε ὁ καπετάν Τσαντήρας.

ΟΙΚ. Ναί. Μὰ ὁ Ἀδάμης κυρίεψε τὰς Σέρρας. Σὲ μᾶς τώρα μένει...

ΓΙΑΝ. κάποιος ἔρχεται (ὅλοι κοιτάζουν).

ΚΩΤΣΙΟΣ Τὸ νοῦ σας!

ΟΙΚ. (στὸ Γιάνκο) τράβα ἀπὸ τὰ πλάγια καὶ δὲς καλὰ

ποιὸς εἶναι (Γιᾶνκος βγαίνει σκυφτὰ ἀπὸ τ' ἀριστερὰ καὶ ξυναγουρίζει ἀμέσως).

ΓΙΑΝ. Δὲ φαίνεται! χάθηκα στὴ χαράδα (κοιτάζοντας). Καὶ στὸ μέρος ποὺ ἦταν ὁ ἀρχηγὸς μας δὲ φαίνεται πιά κανεὶς.

ΟΙΚ. Δὲ θᾶηταν ὁ ἀρχηγός.

ΓΙΑΝ. Ποιὸς θεὸς νᾶναι ἀποῦ αὐτὰ τὰ μέρη τᾶχουμ' ἐμεῖς καταλάθει.

ΟΙΚ. Ἄκου τί σοῦ λέω...

ΓΙΑΝ. Μωρὲ νάτος ἐκεῖνος... (ἀπὸ τὰ δεξιὰ μπαίνει ἓνα παλληκάρι σκυφτὰ καὶ τρέχοντας).

ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ. Παιδιά (ὅλοι γυρίζουν τὸ βλέμμα). Τὸ νοῦ σας! Ὁ Χατζηπέτρος εἶν' ἐκεῖ κάτω! ἔχει συντρίψει τὸν ἐχθρό. Τὸν ἔχει χωρίσει στὰ δύο. Τοὺς μισοὺς τοὺς κυνήγησε πρὸς τὴ θάλασσα. Τοὺς κατάσφαξε. Οἱ ἄλλοι ἔμως προχωροῦν πρὸς τὰ ἐδῶ. Πόσοι εἴσαστε ἐδῶ πέρα;

ΟΙΚΟΝ. Δηλαδή ποῦ;

Α' ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ. Αὐτὴ τὴν πλευρά.

ΟΙΚ. ὁ ἀρχηγὸς μ' ὅλα τὰ παλληκάρια. Ἐμᾶς ἐδῶ μᾶς ἔστειλε νὰ παρακολουθήσουμε τὸν ἐχθρό καὶ νὰ τὸν βαρέσουμε μόλις πλησιάσει.

Α' ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ. Λοιπὸν, ὁ ἀρχηγὸς εἶν' ἐδῶ κοντά;

ΟΙΚ. Κάπου τρακόσια μέτρα δῶθε πέρα (δείχνει).

Α' ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ. Ἐμένα μ' ἔστειλε ὁ Χατζηπέτρος. Οἱ ἐχθροὶ θὰ περάσουν ἐδῶ κάτω στὴ ρεματιά. Τοὺς τσάκισε καὶ κάτω. Λοιπὸν, τὸ νοῦ σας. Ἐγὼ πάω νὰ βρῶ τὸν ἀρχηγό. Σεῖς κρατᾶτε τοὺς ὅσο μπορείτε. Νὰ μὴν ἐπιτεθεῖτε ὅμως.

ΓΙΑΝΚ. Θὰ περάσεις πάλι ἀπὸ δῶ;

Α' ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ. Ναὶ κι' ἔπειτα θὰ σμίξουμε.

ΟΙΚ. Πέε; στὸν ἀρχηγὸ πὼς στὸ δεξιὸ τοῦ χέρι, τὸν κρατᾶμε τὸν ἐχθρό.

Α' ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ. Καλὰ (φεύγει ἀπὸ τ' ἀριστερά).

ΓΙΑΝΚΟΣ. Ὅλα πᾶν καλὰ, μονάχα ποὺ ἐδῶ εἴμαστε λίγοι.

ΟΙΚΟΝ. Μωρὲ μήπως θὰ τὸ πάρουν χαμπάρι πόσοι εἴμαστε; θὰ ρίχνουμε ὅλοι μαζὶ γιὰ νὰ νομίσουν πὼς εἴμαστε πολλοί. Κι' ἔτσι θὰ σταμχήσουν ὡς ὅτου νᾶρθῃ ἀπὸ κάτω ὁ Χατζηπέτρος μὲ τ' ἄλλα τὰ παλληκάρια (ἀκούγεται πολὺ κοντὰ ἓνας πυροβολισμός. Γυρίζει ξαφνιασμένος καὶ κοιτάζει). Ἄ! ἔπεσε ὁ Γιᾶνκος

τὸν σκότωσαν (στὰ παλληκάρια). Τρέξτε ἓνας ἀπὸ σᾶς στὸν Ἀρχηγὸ, καὶ πέστε του (σηκώνεται ἓνα παλληκάρι καὶ φεύγει σκυφτὰ ἀπὸ τ' ἀριστερά). Τὸν ἔφαγαν τὰ σκυλιά! Μὰ ἀπὸ ποῦ τοῦρριξαν; Δὲν φαίνεται κανεὶς γύρω.

ΓΙΑΝΚΟΣ. Μωρὲ θάηταν' ἐκεῖνος ποῦ φάνηκε πρωτῆτερα.

ΟΙΚΟΝ. Ἔτσι φαίνεται. Μὰ πῶς διάβολο δρέθηκε ἐδῶ πάνω; Τὸ νοῦ σας μὴ μᾶς ξεφύγει... Ἄ, νὰ κι' ἄλλοι, ἔτοιμοι ὅλοι τὸ νοῦ σας. Πρὸς τὰ δεξιὰ στὸ μικρὸ ὕψωμα. Νὰ μὴ ρίξη κανεὶς. Ἀφήστε τους ν' ἀνεβοῦν πιδὸ πάνου καὶ νὰ τοὺς ἀρχίσουμε στὸ ντουφεκίδι.

ΓΙΑΝΚ. Θάναι πολλοί. Γιὰ ἰδὲς τους κάθε τόσο ξεφυτρώνουν. Ἀπὸ ποῦ διάβολο βγαίνουν;

ΟΙΚΟΝ. Μωρὲ ἄκουσε τί σοῦ λέω. Στὴ χαράδρα, θάναι αὐτοὶ χιλιάδες μέσα. Μὰ ἐκεῖ δὲν ἔσπασε ὁ Χατζηπέτρος; Δὲν μᾶς εἶπε ὁ Μῆτρος. Πῶς διάβολο δρίσκονται;

ΓΙΑΝΚ. Θάηταν καλλίτερα νὰ μὴ ρίξουμε μετς ντουφεκιά, ἀλλὰ ν' ἀρχίσῃ ὁ ἀρχηγὸς πρῶτα.

ΟΙΚΟΝ. Μωρὲ θὰ ρίξουμε κι' ὅτι διάβολο θέλει ἄς γίνῃ. Ἄς πεθάνουμε ὅλοι ἐδῶ. Δὲ θὰ τοὺς ἀφήσουμε νὰ πλησιάσουνε... Τὰ παληόσκυλα.

ΓΙΑΝΚ. (ὅλο χαρὰ στὸν Οἰκονόμου). Γιὰ ἰδὲς ἐκεῖ κάτω! δικοὶ μας εἶναι, στίς πλάτες τοὺς ἔχουν πάρει. (Δείχνει καὶ ὅλοι κοιτάζουν. Μπαίνει τρέχοντας καὶ σκυφτὰ ὁ Χατζηπέτρος ἀπὸ τὰ δεξιὰ) συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Ἀγγλον.

ΧΥΤΡΟΣ. Παιδιά. (ὅλοι τους γυρίζουν τὸ κεφάλι χαρούμενοι). Μὴ ρίξετε ντουφεκιά. Εἶναι ὅλοι τους μέσα στὴ ρεματιά. Τοὺς ἔχουμε κυκλώσει καὶ θὰ τοὺς πιάσουμε σὰν τὰ ποντίκια στὴ φάκα (πρὸς τὸν Ἀγγλο.) Ἐοὺ λόρδε πιάσε (δείχνει πίσω) μιὰ θέση ἐκεῖ πέρα (ὁ Ἀγγλος καταλαμβάνῃ τὴν θέσιν καὶ κάθεται πρὸς μάχην χωρὶς ἐκφράσεις).

ΟΙΚ. Μὰ σὺ δὲν ἦσουν ἐκεῖ κάτω; πῶς δρέθηκες ἐδῶ;

ΧΥΤΡΟΣ. Τοὺς κυνήγησα ἀπὸ πίσω καὶ μὲ τὰ μισὰ παλληκάρια γύρισα ἀπὸ τὸ δουνὸ γιὰ νὰ τοὺς βαρέσω στὰ πλάγια. Θάρρος καὶ θὰ τοὺς ξεπαστρέψουμε. Ὁ ἀρχηγὸς ποῦ δρίσκεται;

ΟΙΚ. Ἐδῶ ἀπάνω στὴν καλύβα. Ὁ Μῆτρος ποῦ τὸν ἔστειλες πέρασε ἀπὸ ἐδῶ, μὰ σὰν ξεμύτισε σὲ κεῖνο τὸ καταράχι τὸν σκότωσαν.

Χ)ΤΡΟΣ. Ἄ, τὰ τομάρια. Καὶ τώρα ὁ ἀρχηγὸς δὲν ξέρει τίποτα γιὰ μένα; Γρήγορα νὰ πάει κάποιος.

ΟΙΚΟΝ. Ἔστειλα. Μόλις εἶδα τὸ Μῆτρο νὰ πέφτει ἔστειλα τὸν Κώτσιο στὸν ἀρχηγό.

Χ)ΤΡΟΣ. Μπράβο.

ΓΙΑΝΚ. (στὸ Χατζηπέτρο). Ἐχουμε ἀπὸ κάτω εἰδήσεις; Τί γίνεται ἐκεῖ.

Χ)ΤΡΟΣ ὁ Ἀδάμης μπῆκε στὰς Σέρρας.

ΓΙΑΝ. Τὸ μάθαμε κι' ἐμεῖς αὐτό. Μὰ γιὰ τὸν Τσαντήρα, τὴ Φαῖδρα, τὸ Γούλα, καὶ τὸ Χάμψα;

Χ)ΤΡΟΣ. Ὅλα πᾶν' καλὰ. Κρατᾶτε ντουφέκι γερὰ καὶ μὴ σᾶς νοιάζει. Ὁ ἀρχηγὸς μας νᾶν' καλὰ.

ΓΙΑΝ. (ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα παρακολουθοῦσε τὸν ἐχθρό), Παιδιά...τί εἶν' ἐκεῖνο ποὺ σηκώνουνε ἀπ' τὴ ρεματιά; (ὅλοι κοιτάζουν).

Χ)ΤΡΟΣ (ὅλος χαρά). Σηκωθεῖτε (σηκώνονται). Ἄσπρη σημαία. Παραδίδεται ὁ ἐχθρὸς (ὅλοι σηκώνονται).

ΟΙΚΟΝ. Τί θὰ γίνῃ τώρα;

Χ)ΤΡΟΣ. Θὰ περιμένουμε' ἐδῶ. Θὰ στείλουν αὐτοὶ κήρυκες στὸν ἀρχηγὸ γιὰ νὰ παραδοθοῦνε. Ὁ ἀρχηγὸς θὰ μᾶς διατάξῃ ἐμᾶς.

ΟΙΚΟΝ. Μωρὲ αὐτὸ δὲν εἶν' καλὸ. Θᾶπρεπε νὰ τοὺς σφάξουμε κεῖ μέσῳ...Τί νὰ τοὺς κάνουμε νὰ τοὺς πιάσουμε ὅλους αὐτούς.

ΓΙΑΝΚ. Μωρὲ καλὰ λέει, τί νὰ τοὺς κάνουμε νὰ τοὺς πιάσουμε; λίγους λίγους νὰ μᾶς τοὺς φέρνουνε καὶ...νὰ δουλέψῃ τὸ γιγαντιάρι.

Χ)ΤΡΟΣ. Ὁ ἀρχηγὸς θὰ μᾶς εἰπεῖ γι' αὐτό. Τώρα ἀκοῦστε. Μόλις πᾶμε ἐκεῖ κάτω, πρώτη σας δουλειὰ...μάζωμα τὰ ὅπλα. Αὐτοὶ θὰ τᾶχουνε κρύψει στὰ χαμόκλαδα. Καὶ νὰ τοὺς προσέχετε καλὰ γιατί εἶν' μπαμπέσηδες.

ΟΙΚΟΝ. Ἐννοια σου καὶ τοὺς ξέρω ἐγώ, μέσα σὲ δαύτους γεννήθηκα.

ΓΙΑΝΚ. Ἄ...ὅταν θὰ τὸ μάθει ὁ Ἀδάμης (μὲ ἀστείότητα) θὰ σκάσῃ ἀπὸ τὴ ζήλεια του.

Χ)ΤΡΟΣ (τὸν χτυπάει στὴν πλάτη) Ἔλα, ἄστα τώρα τ' ἀστειὰ σου πᾶμε.

ΟΙΚΟΝ. Μιὰ στιγμὴ. Μὴν ξεχνᾶτε πὼς ἐδῶ κάτω εἶναι ὁ Μῆ-

τρος. Πᾶμε πρώτα νὰ ἰδοῦμε. Μπορεῖ νὰ εἶναι σκοτωμένος, μπορεῖ νὰναι λαβωμένος, δὲν ξέρουμε τί γίνεται.

Χ)ΤΡΟΣ. (Μὲ πίκρα) πᾶμε...πᾶμε. Ἦταν τὸ καλλίτερο παλληκάρι μας. (Μπαίνει τρέχοντας ἀπὸ τ' ἀριστερὰ ὁ Κώτσιος λαχανιασμένος δὲ μπορεῖ νὰ προφέρει λέξη. Τοῦς κοιτάζει ὅλους μὲ πίκρα). Τί ἔχεις ἐσύ;

ΚΩΤΣΙΟΣ (μὲ στενοχώρα μεγάλη). Τί ἔχω λές...κεῖ πάνω (σταματάει...δὲ μπορεῖ νὰ προχωρήσει.)

ΟΙΚ. (μὲ γέλιο). Μωρὲ μίλα, τώρα ποὺ παραδόθηκαν σοῦ πιὰ στηχ' ἐσένα ἢ λαλιά.

Χ)ΤΡΟΣ (καταλαβαίνει. Τὸν πλησιάζει). Μήπως;...

ΚΩΤΣΙΟΣ (κουνάει τὸ κεφάλι). Ναί!

Χ)ΤΡΟΣ (ἐξω φρενῶν). Λαβώθηκε; (Τὰ παλληκάρια ὅλα κοιτάζονται μεταξύ τους καὶ περιμένουν μὲ ἀγωνία).

ΚΩΤΣΙΟΣ (κάνει κινήσεις ποὺ δείχνουνε πολλὴ στενοχώρια, σχεδὸν ἀπελπισία) δ α ρ ε ι ᾶ. (Ὁ Χιτζηπέτρος καὶ ὅλα τὰ παλληκάρια στὸ ἄκουσμα αὐτὸ, μένουν σιωπηλοί).

Χ)ΤΡΟΣ (τρέχοντας). Τρέξτε παιδιὰ...(ὅλοι δγαίνουν).

Αὐλαία — Ἀλλαγὴ σκηνῆς.

(Σηκώνεται ἀμέσως ἡ αὐλαία. Ἡ Σκηνὴ εἶναι ἡ ἴδια τῆς δευτέρας πράξης. Ὁ ἡγούμενος δγαίνει ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν κλειδώνοντας μὲ τρόπο, καὶ πλησιάζει τὸ Ζαμπέκο ποὺ εἶναι καθισμένος ἐξω ἀπὸ τὴ σπηλιά καὶ φαίνεται πολὺ σκεπτικός).

ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ (ἐρευνητικά). Πῶς πᾶμε σήμερα γερω-Ζαμπέκο;

ΖΑΜΠΕΚΟΣ καλὰ ἡγούμενε (σιγή). Θὰ περιμένω πολὺ ἀκόμα ἐδῶ;

ΗΓ. (μὲ προσποιητὸ τόνον). Θὰ περιμένουμε μέχρις ὅτου γυρίσει ὁ ἀρχηγός μας.

ΖΑΜ. Ναί, μὰ...δὲν καταλαβαίνω. Ἀφοῦ πήραμε τὰς Σέρρας κι' ὅλη τὴν περιοχὴ γιατί δὲν πᾶμε ἐκεῖ κάτω νὰ ἰδοῦμε κι' ἐμεῖς τὰ σπίτια μας;

ΗΓ. Ὅλα μὲ τὴ σειρὰ θὰ γίνουν. Τὸ δέδαιον εἶναι ὅτι εἴμαστε πιὰ ἐλεύθεροι...χύθηκε αἷμα πολὺ, μὰ...

ΖΑΜ. (σηκώνεται). Ἀπὸ τίς γυναῖκες σκοτώθηκαν πολλές;

ΗΓ. Τί θές τώρα καὶ ρωτᾷς γιὰ τέτοια πράγματα;

ΖΑΜ. (τὸν κοιτάζει κάπως περίεργα). Καὶ γιατί νὰ μὴν ξέρου-

με τις λεβέντισσες που έπεσαν για να μάς ελευθερώσουν;

ΗΓ. "Ελα! πάμε να ήσυχάσης. Δεν είναι καλό αυτό που κάνεις. 'Από τα χθές δεν κάνεις άλλο παρά δλς να ρωτάς για πράγματα που σ' άνησυχούν και σε τινάζουν. Βγάλτα τώρα όλα αυτά απ' το νοῦ σου.

ZAM. Μπορώ να μη σκέφτομαι; λίγος καιρός μου μένει ά-
κόμα...έπειτα...

ΗΓ. Καλά. Τό ξέρω, μα δεν υπάρχει λόγος να δασανίζεσαι. Κι' έπειτα τι θά κερδίσουμε; τό ξέρω, χύθηκε πολύ αίμα, μα γι' αυτό πρέπει ν' απογοητευόμαστε; τώρα πιά όλα τέλειωσαν.

ZAMP. 'Η Φαίδρα δέ γύρισε ακόμα;

ΗΓ. Τήν περιμένουμε. Με τον Τσαντήρα είναι.

ZAMP. (με πονηρία). Κάτι μου κρύβει' έδω μέσα δλοι σας.

OIKON. (που στεκόταν από την άρχή σε μία γωνικά της σκη-
νης προς τ' άριστερά, πολύ σκεπτικές, χωρίς να γυρίσει τό κε-
φάλι του στο Ζαμπέκο και στον ήγούμενο που κουδέντιαζαν). Τι
θές να σοῦ κρύψουμε γερω-Ζαμπέκο; "Αν μάς βλέπεις όλους σκε-
πτικούς, αν μάς βλέπεις νάημαστε άνήσυχoi, είναι γιατί...είμαστε
κουρασμένοι, έπειτ' από τόσες μάχες. "Επειτα...αν ήταν κάτι τό
σοδαρό γιατί να στο κρύψουμε; (προχωρεί έξερχόμενος) Ε, μα τό
Θεό με τις γκρίνιες σου μ' έφαγες μες τά αὐτιά.

ZAMP. (με δυσπιστία). Μπορεί...μα άποφεύγετε ν' άνοίξετε
κουδέντα μαζί μου. Γιατί δλ' αὐτά; Κι' αν δεν υπάρχει τίποτα...
γέρος άνθρωπος είμαι...

ΗΓ. "Ελα, όπως στά είπα έγώ είναι. Δεν είναι τίποτ' από αυτό
που δάζει ό νοῦς σου. Πήγαινε μέσα τώρα. Πήγαινε να ήσυχάσης
και...πρόσεχε με τή στάση σου...μήν άνοίξεις κουδέντα πάλι, για-
τί εκείνη ή εύλογημένη γρηά...Οὔτε στην Εὐδοξία τώρα που θά
πας μέσα μήν ν' άνοίξεις πάλι συζήτηση και γιατί και πώς. "Η καλ
λίτερα άφησέ την. Μήν πας στο καλί της. "Αφησέ την να ήσυχάση.

ZAMP. Καλά. (Σηκώνει τις πλάτες σαν να μην καταλαβαίνει
τι τοῦ γίνεται). Σε λίγο πάλι θα είμαι έδω. Δεν μπορώ να καθή-
σω εκεί μέσα..Μ' αφήνετε όλομόναχο... Τή στιγμή εκείνη μπαίνει
ή Εὐπραξία.

EYΠPAΞ. (μπαίνει άκουμπώντας σ' ένα μπαστρονι). 'Εδω είστε;

ΗΓ. (πηγαίνει και τήν υποδαστάζει). Ναί. Πώς πέρασες άπόψε;

EYΠP. Καλά, ή άγιοσύνη σας. (Προς τό γερω.Ζαμπέκο). Και

σὺ γερο-Ζαμπέκο;

ΖΑΜΠ. Ἄς τὰ λέμε καλά. (Ὁ ἡγούμενος δίδει κάθισμα στήν Εὐπραξία καὶ κάθεται.)

ΕΥΠΡ. (περίεργα). Γιατί; μήπως συμβαίνει τίποτα;

ΗΓ. Μπά! Θεὸς φυλάξει. Ὁ γερο-Ζαμπέκος ξέρεις πὼς εἶναι τύπος ποὺ πάντοτε σκέπτεται τ' ἀντίθετο.

ΖΑΜΠ. Καὶ δὲν ἔπεςε ποτὲ ἔξω.

ΕΥΠΡ. Πρὸς Θεοῦ! μὴ μὲ τρομάζετε. Δὲν θέλω ν' ἀκούω λόγια τρομαχτικά, μοῦ φθάνουν τὰ ὄνειρα ποῦ βλέπω κάθε βράδυ.

ΗΓ. (ὕποκριτικά). Τὰ σημάδια λέν, πῶς ὅλα τελείωσαν. Δὲν θ' ἀργήσῃ νᾶρθῇ ἡ εὐχάριστη εἰδησι ποὺ θὰ λέῃ, (ἐντονα) Δ ε υ-
τ ε ρ ι ᾶ, Δ ε υ τ ε ρ ι ᾶ!

ΑΥΠΡ. Ἀπὸ τὸ στόμα σου, ἄγιε ἡγούμενε, καὶ στοῦ Θεοῦ τ' αὐτί. (Σταυροκοπιέται).

ΗΓ. Ἐνα ἄσπρο πουλὶ μπῆκε χτὲς στήν ἐκκλησία.

ΕΥΠΡ. (μ' ἀγωνία). Πῶς; πουλὶ μπῆκε στήν ἐκκλησία;

ΗΓ. Ναι, ἓνα περιστέρι καὶ τῶχω σὲ καλὸ σημάδι... (Ἡ Εὐπραξία παρακολουθεῖ μ' ἀγωνία) ἓνα ἄλλο, σὰν γεράκι μαῦρο φαινόταν, τὸ κυνηγοῦσε ἀπὸ κοντά.

ΕΥΠΡ. Μ' αὐτό;

ΗΓ. Εἶναι καλὸ σημάδι.

ΕΥΠΡ. (στὸ Ζαμπέκο). Καὶ σὺ πῶς τὸ κρίνεις αὐτό;

ΖΑΜΠ. Πῶς νὰ τὸ κρίνω, ὅπως φαίνεται.

ΟΙΚ. (μπαίνει). Γιά σας (δῆθεν πῶς ἐκείνη τῇ στιγμῇ ἔρχεται).

ΕΥΠΡ. Ἀπὸ ποῦ, καλὸ παιδί;

ΟΙΚΟΝ. Ἀπὸ τῇ μάχῃ, καπετάνισσα.

ΕΥΠΡ. (μ' ἐκφραση χαρᾶς). Κι' ὁ ἀρχηγός;

ΟΙΚ. Μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι, (ἡ Εὐπραξία ἀπὸ τῇ χαρᾷ τῆς σηκώνεται) σκόρπισε τὸν ὀλεθρο στοὺς κατακτητάς. Τὰ πουλιὰ τῶν βουνῶν τῆς Κασσάνδρας τραγουδοῦν τ' ὄνομά του.

ΕΥΠΡ. (ξανασηκώνεται μὲ εὐχαρίστησι). Δόξα νᾶχῃς Μεγαλοδύναμε! Δόξα νᾶχῃς. (Σταυροκοπιέται).

ΗΓ. Δὲν στάλεγα ἐγώ. (Χαϊδεύει τὸν Οἰκονόμου). Εὖγε! καλὸ μου παλληκάρι. Ὁ Θεὸς σ' ἔστειλε νὰ μᾶς χαροποιήσῃς στὲς στιγμὲς αὐτές. (Παρ' ὅλα αὐτὰ ὁ Ζαμπέκος δυσπιστεῖ).

ΟΙΚ. Ἀπάνω ἐκεῖ στὶς βουνοκορφές ξαναγεννήθηκε ἡ ἐλληνική παλληκαριά. Ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸ μέχρι τὸ τελευταῖο παλληκάρι

συναγωνισμὸ κάναμε ποιὸς νὰ ξεπεράσῃ τὸν ἄλλον στὸν ἥρωισμό, (δλοὶ τὸν παρακολουθοῦν μ' ἀγωνία) καὶ γιὰ μιὰ στιγμή.

ΕΥΠΡ. Τί ἐγίνε; (ἐνῶ σηκώνεται ἀπότομα).

ΟΙΚ. Πρὺ ὁ ἀρχηγὸς ρίχτηκε ἐπάνω τους κι' ἀπόκοντα τὰ πᾶλληκάρια, ἤρθε στὰ χέρια μὲ τὸν ἀρχηγό τους...

ΕΥΠΡ. (μ' ἀγωνία) κι' ὕστερα;

ΟΙΚ. Τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὰ μᾶλλιά καὶ σὰν τραγὶ τοῦ ἔκοψε τὸ κεφάλι καὶ σπαρτσάρισε σὰν φίδι κατὰ γῆς. Τότε ἐκύτταξαν δλοὶ τοὺς νὰ φύγουν πρὸς τὴν Θεσσαλονίκη πετῶντας πίσω τους ὅτι εἶχαν δπλα, ἐφόδια κι' ἄλλα, 600 νεκροί. Ἐκτὸς ἀπὸ ἕξη σημαίας καὶ δύο κανόνια ἦταν τὸ τρόπαιό μας.

ΕΥΠΡ. (πηγαίνει τρέμοντας καὶ καταφιλεῖ τὸν Οἰκονόμου). Σ' εὐχαριστῶ λεβέντη μου.

ΗΓ. (ὕποδραστᾷ τὴν Εὐπραξία καὶ προχωρεῖ πρὸς τὰ κελιά). Ἄγγελος καλῶν εἰδήσεων ὁ Οἰκονόμου (ἐνῶ κυτᾷ πονηρὰ) ἔρχεται πρὸς τὰ κελιά). Καὶ σὺ, Ζαμπέκο, φεύγεις;

ΖΑΜΠ. Ὑστερα ἀπὸ τῆς καλῆς εἰδήσεως ποὺ μᾶς ἔφερε ὁ λεβέντης, θὰ πάω κι' ἐγὼ νὰ ἡττηθῶ. (Ἐξέρχεται πρὸς τὰ κελιά).

ΟΙΚ. (παρακολουθεῖ τὸν Ζαμπέκο καὶ τὴν Εὐπραξία ποὺ μπαίνουν στὰ κελιά μέχρις ὅτου φύγουν προχωρεῖ ταραγμένος). Μὰ ὡς πότε δέσποτα θὰ κρατᾷ αὐτό; ἀπὸ τῆς μιᾶς ἀγωνίας στὴν ἄλλη πέσαμε, Ἐγὼ δὲ μπορῶ πᾶς νὰ ὑπικρίνουμαι καὶ νὰ λέω ψέμματα.

ΗΓ. Παιδί μου, πολλές φορές τὸ ψέμμα εἶναι ἅγιο. Καταλαβαίνω...ἀλλὰ τί μπορεῖ νὰ γίνε; ἔτσι ἀπότομα παιδί μου νὰ τὸ μάθουν. Σκέψου τὴ Φαίδρα ποὺ πολεμάει ἀκόμα. Σκέψου τὴ μητέρα του, αὐτὴν τὴν ἅγια γυναῖκα ἐκεῖ μέσα ποὺ ὅλη της τὴ ζωὴ ἦταν ἓνα θλιβερό μαρτύριο. Μέρα νύχτα ἐκλαιγε γιὰ τὴν τύχη τοῦ γιου της. Ἐ...Οἰκονόμου...πολλές φορές μοῦ ἔλεγε «Δέσποτα αὐτὸ ποὺ κάνει ὁ γιός μου θὰ μεῖ στοιχίσει πολὺ μιὰ μέρα. Εἶναι καλὸ, ἀλλὰ μιὰ μάννα πονάει, ὑποφέρει, βασανίζεται. Θὰ τὸν χάσω...Τὸ μόνο στολίδι πῶχω σ' αὐτὸν τὸν κόσμο». Πῶς θὲς τώρα ἔτσι ἀπότομα νὰ τῆς πεις. «σκοτώθηκε ὁ Παπᾶς»; Δὲν τὸ καταλαβαίνεις;

ΟΙΚ. Καλὰ, καὶ μπορούμε νὰ ἐξακολουθήσομε' ἔτσι; μιὰ λύση πρέπει νὰ δοθῇ.

ΗΓ. Ἐμεῖς δὲ μπορούμε νὰ τῇ δώσομε. Μονάχα ἡ δύναμις τοῦ

Θεοῦ μπορεῖ νὰ κάνη ἕνα τέτοιο θαῦμα.

ΟΙΚ. Ἐχεις δίκην, πᾶτερ. Ἀλλὰ ἐγὼ κοντεύω νὰ τὰ χάσω. Ἄντρες, γυναῖκες ἐδῶ μέσα, χάσατε ὅλοι τὴν ψυχραιμίᾳ σας. Μαζὶ μὲ δαύτους εἶναι κι' ὁ Χατζηπέτρος. Κάνει σὰν τρελλός! Ἔ, δὲ λέω ὅχι. Ἀγαποῦσε τὸν Παπᾶ! ὁ Παπᾶς τὸν εἶχε σὰν παιδ του. Ὅχι ὅμως νὰ γυρίζει ὁλοένα ψάχνον-ας μεσ' στὰ λαγγάδια καὶ σ' ἱς ρεματιές. Ποῦ εἶναι ἡ παλληκαριά του; Ποῦ εἶναι ἡ ψυχραιμία του... Ἀκόμα οἱ ἄλλοι πολεμᾶνε.

ΗΓ. Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ, πρέπει νὰ τὸ καταλάβῃς κι' ἐσὺ πῶς δὲν πρέπει νὰ ξέρουνε οἱ ἄλλοι γιὰ τὴν τύχη τοῦ Παπᾶ. Καὶ πιδ πολὺ τὰ παλληκάρια. Βλέπεις πῶς ἔχεις ἄδικο;

ΟΙΚ. Τὸ βλέπω ἀλλὰ... εἶναι στιγμὲς ποὺ τὰ χάνει κανεὶς... δὲν ξέρει τί λέει... δὲν ξέρει τί κάνει.. σπάζω τὸ κεφάλι μου νὰ βρῶ μιὰ λύση ἀλλὰ... (Μπαίνει ὁ Χατζηπέτρος σκυφτός, πάρα πολὺ στενοχωρημένος καὶ προχωρεῖ πρὸς τὴν πόρτα τῶν κελιῶν).

ΗΓ. (στοργικά). Χατζηπέτρο ποῦ πᾶς; Μείνε λιγάκι μαζὺ μας. Ἐκεῖ μέσα εἶναι ὁ Ζαμπέκος κι' ἅμα σέ ἰδεῖ ἔτσι...

ΧΥΤΡΟΣ (νευριασμένα). Ἀ... ἐπὶ τέλους! τί ἔχετε μαζὶ μου ὅλοι σας; δὲ μ' ἀφήνετε μιὰ στιγμὴ ἡσυχος;

ΗΓ. Μὰ Χατζηπέτρο... σκέψου λιγάκι... ἔγινες ἄλλος ἄνθρωπος... ἂν δὲ μπορεῖς νὰ χαμογελάσης... προσποιήσου... αὐτὸ εἶναι ἀπαράιτητο... πονᾶς... τὸ ξέρω... μὰ δὲν καταλαβαίνω γιὰτί καὶ οἱ ἄλλοι πρέπει νὰ πονέσουν σὲ στιγμὲς ποὺ δὲν εἶναι κατάλληλες;

ΧΥΤΡΟΣ. Μὰ τί θέλετε νὰ κάνω; νὰ γελάω; ἀφήστε με ἡσυχῶ. Δὲ θέλω νὰ ξέρω τίποτα.

ΟΙΚ. Ναί, μὰ σκέψου πῶς ἀκόμα δὲν τέλειωσαν. Ἡ Φαίδρα μὲ τὸν Τσαντήρα πολεμᾷ καὶ δὲν ξέρουμε τί γίνεται... ἂν ἐσὺ ἐξακολουθεῖς ἔτσι.. (ἀπὸ τὸ δάθος μπαίνει ἡ Εὐδοξία χαρούμενη βγαίνοντας ἀπὸ τὸ κελί. Ὅλοι ἀλλάζουν ὕψος μόνο ὁ Χατζηπέτρος μένει σκεφτικός).

ΗΓ. (πλησιάζοντας τὴν Εὐδοξία). Κοιμήθηκες καλὰ;

ΕὐΔ. (κοιτάζοντας τὸ Χατζηπέτρο). Ἡσύχασα λιγάκι... Ἡ Φαίδρα;

ΗΓ. (κάπως μπερδεμένα). Ἐ... θὰ γυρίσει γρήγορα... ἔτσι μάθαμε γιὰτί ἐκεῖ κάτω... πᾶν καλὰ τὰ πράγματα. Ὁ πατέρας σου εἶναι μέσα;

ΕὐΔ. Δὲν τὸν εἶδα σήμερα, ἀλλὰ μέσα θᾶναι ποὺ θὰ πάει; μὰ

γιατί με ρωτάς;

ΗΓ. Γιατί, τοῦ εἶπα νὰ μὴ σὲ ξυπνήσει.

ΕΥΔ. (στὸν Οἰκονόμου). Κατέβηκες Οἰκονόμου στὴν πόλη;

ΟΙΚ. Ναί.

ΕΥΔ. Πῶς πᾶν' τὰ πράγματα;

ΟΙΚ. Μεγάλη ἡσυχία.

ΕΥΔ. δηλαδή θὰ κατεβοῦμε γρήγορα;

ΟΙΚ. Ναί...γρήγορα.

ΕΥΔ. Ὁ πατέρας μου, τὸ ἔμαθες; τοῦ τῶσαι;

ΗΓ. Βέβαια.

ΟΙΚ. Ἦταν ὁ πρῶτος ποῦ τῶσαι.

ΕΥΔ. Ἀγίε πατέρα, θάρχεσαι συχνὰ νὰ μᾶς βλέπεις;

ΗΓ. Κάθε ἡμέρα ποῦ θὰ κατεβαίνω.

ΕΥΔ. (κοιτάζοντας τὸ Χατζηπέτρο). Καὶ γὼ θάρχουμαι συχνὰ στὸ μοναστήρι. Θάρχουμαι ὁμως...ὄχι μόνη, γιατί κι' ἄλλοι πολέμησαν ἐδῶ πάνω. Θὰ μείνη αἰώνια στὴ μνήμη μας αὐτὸ τὸ ἱερὸ μέρος ποῦ θυσιάστηκαν πολλοὶ γιὰ μιὰ ιδέα τόσο μεγάλη. Ἐδῶ ἀπάνω ὠρκίστηκε ὁ ἀρχηγός μας νὰ νικήσῃ ἢ νὰ πεθάνῃ (ὁ Χατζηπέτρος κουνάει τὸ κεφάλι του μὲ μεγάλο πόνο) κι' ἐνίκα.

ΟΙΚ. Ὁχι μονάχα ὁ ἀρχηγός μας μὰ καὶ ὅλα τὰ παλληκάρια.

ΕΥΔ. (πολὺ χαρούμενα) σωστά. Ὅλοι μαζί λοιπὸν θὰ τραγουδάμε τὸ τραγοῦδι τῆς λευτεριᾶς (στὸ Χατζηπέτρο). Γιατί δὲ μιλάς Θάνο, τί ἔχεις;

Χ)ΤΡΟΣ. Τίποτα...εἶμαι κουρασμένος πολὺ.

ΟΙΚ. Στενοχωριέται γιατί ὁ ἀρχηγός δὲ διατάζει νὰ μπεῖμε στὰς Σέρρας.

ΕΥΔ. Δὲ θ' ἀργήσῃ νᾶρθῃ ὁ ἀρχηγός. Ἡ Νιγρίτα εἶναι κοντά.

ΗΓ. Ναί...ἀλλὰ ἔχει νὰ κανονίσει πολλὰ πράγματα καὶ ὁ Χατζηπέτρος στενοχωριέται...βλέπεις τὸν ἀγαπάει πολὺ καὶ μὲ τὸ δίκιο του (ὁ Χατζηπέτρος φεύγει ἀπότομα ἀπὸ τὰ δεξιά).

ΕΥΔ. Μὰ τί ἔπαθε; μοῦ φαίνεται ἀλλοιῶτικος.

ΟΙΚ. Ἔτσι εἶναι αὐτός. Τὸν ξέρω ἀπὸ μικρὸ παιδί ἐγώ.

ΗΓ. Εἶναι ὁ πολὺς ἐνθουσιασμός του ποῦ τὸν κάνει νευρικό.

ΕΥΔ. (μένει ἀκίνητη. Παραξηγεῖ τὴ στάση τοῦ Χατζηπέτρου). Μήπως...μάλωσε μὲ τὸν ἀρχηγό;

ΟΙΚ. Ἄ μπᾶ.

ΕΥΔ. Ὁ πατέρας; ποῦ εἶναι ὁ πατέρας μου;

ΗΓ. μὰ τί ἐπαθες; ὁ Χατζηπέτρος...δὲν εἶν' ἔτσι ποὺ φαντάζε-
ται. Μὴ φωνάζεις...

ΕΥΔ. Ἄ! ὄχι! θὰ φωνάξω! θέλω νὰ φωνάξω! δὲ μπορῶ!

ΗΓ. (πλησιάζει). Ἔλα τώρα...ὄλα θὰ διορθωθοῦν.

ΕΥΔ. Τὸ ξέρω μὰ...εἶναι τόσα πράγματα περὶ μὲ κάνουνε ν' ἀ-
νησυχῶ (κοιτάζονται ὁ ἡγούμενος μὲ τὸν Οἰκονόμου ἐρωματικά).
Γιατὶ ἄργει ὁ ἀρχηγὸς ἐνῶ ὄλα τὰ παλληκάρια ἔχουν ἔρθει; καὶ
γιατὶ νὰ πάει στὴ Νιγρίτα ἐνῶ κανονικὰ ἔπρεπε νὰ περάσει ἀπὸ
δῶ;

ΗΓ. Μὰ...ἀπ' αὐτὸ δὲ βγαίνει ὅτι μάλωσε μὲ τὸ Χατζηπέτρο.
'Ο ἀρχηγὸς...ἔχει δουλειές.

ΟΙΚ. Ποῦ τὸ ξέρεις ἄγριε ἡγούμενε. Μπορεῖ νά'ναι κι' αὐτὸ, για-
τί...κι' ἐγὼ δὲ μπορῶ νὰ ἐξηγήσω τὴ στάση τοῦ Χατζηπέτρου...
ὁ ἀρχηγὸς...εἶναι νευρικός...μὰ...κι' ἂν ἔγινε τίποτα μεταξὺ τους...
θὰ τὸ ξεχάσει γρήγορα.

ΗΓ. Ἔλα τώρα..μὴν κάνεις ἔτσι, ὄλα θὰ περάσουν. Πρέπει νὰ
εἶσαι πάντοτε χαρούμενη. 'Ο πατέρας σου δὲν πρέπει νὰ σὲ βλέ-
πει στενοχωρημένη. Εἶναι γέρος κι' αὐτὸ θὰ τοῦ κάνει κακό...
σ' ἀγαπάει τόσο...

ΟΙΚ. Ἐγὼ θὰ μάθω καὶ θὰ τοῦ εἰπῶ ὄλα. ('Ἡ Εὐδοξία χωρὶς
ν' ἀπαντήση προχωρεῖ καὶ μπαίνει στὸ κελί. Στὸν ἡγούμενο). Νο-
μίζεις ὅτι ἡ Φαῖδρα θὰ τὰ χάψει ὄλ' αὐτά; (ὁ Χατζηπέτρος μπαί-
νει πολὺ ταραγμένος).

ΣΥΤΡΟΣ. Τὶ παιδιάστικα καμώματα εἶναι τοῦτα; πῶς εἶνε μπο-
ρετὸ νὰ ὑποκρινόμαστε σὲ μιὰ τέτοια τραγικὴ μέρα; Πρέπει νὰ
τὸ μάθουν ὄλοι νὰ τελειώσει μιὰ καὶ καλὰ αὐτὸ τὸ μαρτύριο. Δὲν
ἀντέχω αὐτὲς τίς ὑποκρισιές (προχωρεῖ ἀποφασιστικὰ πρὸς τὸ κε-
λί μὰ τρέχει καὶ τὸν σταματάει ὁ Οἰκονόμου).

ΟΙΚ. Τρελλάθηκες;

ΧΥΤΡΟΣ. Ποιὸς τρελλάθηκε; ἐδῶ ὄλα τὰ λαγκάδια κλαῖνε γιὰ
τὸ χαμό του κι' ἐμεῖς...(Μπαίνει ἡ Φαῖδρα μὲ τὸν πατέρα της.
'Ολο ζωή. Πολὺ χαρούμενη. 'Ολοι ἀλλάζουν ὄφρος. 'Ο Χατζηπέ-
τρος κόβει τὰ τελευταῖα λόγια του καὶ σταματάει ἀπότομα. Γυρί-
ζει κοιτάζει τὴ Φαῖδρα καὶ τὰ χάνει).

ΦΑΙΔΡΑ (μπαίνοντας) Ἐλευθερία, ἐλευθερία, τ' ὄνειρό μας ἐ-
ξεπληρώθη.

ΗΓ. (προσπαθεῖ νὰ κρατήσῃ τὴ λύπη του). 'Ο Θεὸς μᾶς λυ-

πήθηκε.

ΦΑΙΔΡΑ (στο Χατζηπέτρο). Μά Χατζηπέτρο... (σ' όλους). Σας βλέπω μουνδιασμένους, τι τρέχει; Σήμερα πεύ δλ' ή φύση γελάει για τη μεγάλη νίκη, πεύ μια χοῦφτ' άνθρωποι συντρίψανε τόν πιό ισχυρό έχθρό;

ΗΓ. 'Η χαρά είναι καπετάνισσα που μάς κάνει. Πώς πήγατ' εκεί κάτω;

ΤΣΑΝΤΗΡΑΣ (χαρούμενος). "Α! αν δέν κατορθώναμε να σταματήσουμε τόν έχθρό κι' έπειτα να τόν συντρίψουμε...θα μάς έσφαζαν όλους χωρίς να πάρη είδηση κανείς μας. Κινυνέψαμε πολύ μά,..

Χ)ΤΡΟΣ (προσπαθώντας με μεγάλη δύναμη να κρατήσει την ταραχή του): Και γιατί δέ μάς είδοποιούσατε να 'ρθοῦμε να σās βοηθήσουμε;

ΦΑΙΔ. Θάηταν άργά δέ θα προφθάνατε.

Χ)ΤΡΟΣ. Λοιπόν δλ' ή Μακεδονία...είν' έλεύθερη..

ΗΓ. Χάρις στη μεγάλη νίκη της Κασσάντρας.

ΤΣΑΝΤΗΡΑΣ Χάρις και στην Καπετάνισσα που πολέμησε με τέχνη και άντρεία.

ΦΑΙΔ. 'Εμπρός! δέ μπορώ να σās βλέπω με τέτοια μοῦτρα. Σήμερα θα γλεντήσουμε όλοι. Μικροί, μεγάλοι, άντρες, γυναίκες, παιδιά, γέροι, θα γιορτάσουμε τη νίκη της Μακεδονίας (κανείς δέ μιλάει, είναι όλοι σαν να κάθονται σ' αναμμένα κάρβουνα). Κανείς δέν άπαντάει; Ήσκουτιάνατε όλοι σας από τη χαρά; Χάσατε τό αίμα σας; έγώ θ' άρχίσω πρώτη τό χτύπημα στις καμπάνες έδω στο μοναστήρι του "Αγίου Προδρόμου.

ΤΣΑΝΤ. Κι' όστερα θα φύγουμε γρήγορα να πάμε να εροῦμε τόν άρχηγό μας.

ΦΑΙΔ. (προχωρώντας προς την εκκλησία. Στο Χατζηπέτρο). Σήμερα σε θέλω μαζί μου Χατζηπέτρο. Θα καταδοῦμε μαζί σιās Σέρρας.

Χ)ΤΡΟΣ (προσπαθεί με μεγάλη δύναμη να συγκρατηθεί). Ναι καπετάνισσα. ('Η Φαίδρα φθάνει στην πόρτα της εκκλησίας και σπρώχνει να την άνοίξει).

ΦΑΙΔ. (στον ήγούμενο). Κλειστή είναι;

ΗΓ. (τά χάνει δέν ξέρει τι να είπει). Την έκλεισα Φαίδρα... Κάθε χρόνο σαν και σήμερα...είναι μια συνήθεια του Μοναστη-

ριοῦ..για λόγους ἱερούς.

ΦΑΙΔ. (τοῦς κοιτάζει ὄλους περίεργα ποῦ στέκονται σάν ἀπο-
σβολωμένοι. Προχωρεῖ πρὸς τὸν ἡγούμενο). Δὲν πειράζει ἄγινε
πατέρα ἂν σήμερα παραδοῦμε τίς ἱερές συνήθειες τοῦ μοναστη-
ριοῦ..σήμερα πρέπει νὰ γιορτάσουμε καὶ νὰ εὐχαριστήσουμε τὸ
θεὸ ποῦ μᾶς χάρισε τὴν νίκη.

ΗΓ. (σὰ νὰ τοῦ ἔχει πέσει ἀστραπὴ στὸ κεφάλι. Δὲν ξέρει ποιά
στάση νὰ κρατήσει).

ΦΑΙΔ. Ἔλα λοιπὸν...ἄνοιξε (εἰ ἄλλοι μένουν σιωπηλοί).

ΗΓ. (βγάζει τὸ κλειδί καὶ τὸ δίνει μηχανικὰ στὴ Φαίδρα. Αὐ-
τὴ τὸ παίρνει, ἀνοίγει τὴν ἐκκλησίᾳ καὶ μπαίνει. Ὅλοι περιμέ-
νουν μὲ ἀγωνία. Ὁ Ζαμπέκος βγαίνει ἀπὸ τὸ κελεῖ.

ΖΑΜΠΕΚΟΣ (στὸν ἡγούμενο). Ἐμαθα πῶς θὰ φύγουμε σήμε-
ρα δέσποτα.

ΤΣΑΝΤ. (χαρούμενος). Ναι Ζαμπέκο..θὰ φύγουμε..μὰ θὰ γλεν-
τήσουμε πρῶτα γιὰ τὴν ἐλευθερίᾳ μας. (Ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν ἐκ-
κλησίᾳ ἀκούγεται ἡ φωνὴ τῆς Φαίδρας σὰ δυνατὸ στρίγγλισμα,
διακοπή).

ΦΑΙΔ. (μέσα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίᾳ). Μανώλη...ἔν ἐῖν' ἀλήθεια..
πές μου πῶς δὲν ἐῖν' ἀλήθεια. Δὲν μ' ἀκοῦς; ἐγὼ εἶμαι ἡ Φαί-
δρα.. (ὄλοι γυρίζουν σιωπηλοὶ καὶ κάνουν τὸ σταυρὸ τους. Ὁ
Ζαμπέκος κι' ὁ Τσαντήρας κοιτάζουν σὰ χαζοί. Ἀπὸ μέσα ἀκού-
γονται στρίγγλικες φωνές καὶ λοῖγοι τῆς Φαίδρας. Σὲ λίγο παύ-
ουν. Ἡ Εὐδοξία βγαίνει ἀπὸ τὸ κελεῖ, τρομαγμένη ἀφήνοντας τὴν
πόρτα ἀνοιχτή).

ΕΥΔ. Τί τρέχει; (κάνει δὲν ἀπαντάει). Σὲ σᾶς λέω δὲν ἀκοῦτε;

ΗΓ. (χωρὶς ν' ἀπαντήσει δείχνει τὴν ἐκκλησίᾳ. Ἡ Εὐδοξία τρέ-
χει νὰ μπῇ στὴν ἀνοιχτὴ πόρτα μὰ ὁ Χατζηπέτρος τὴ σταματᾷ
μ' ἓνα πῆδημα).

ΧΙΤΡΟΣ (σιγὰ καὶ πολὺ συγκινητικά). Μὴν πᾶς Εὐδοξία...μῆ-
νε δώ μαζί μας...ἄρῃσέ τὴν νὰ κλᾷψη ὅσο μπορεῖ.

ΕΥΔ. Μὰ πές μου, τί ἔπαθε; τί εἶναι;

ΦΑΙΔ. (ἀπὸ μέσα). Μὰ ποῦ...δὲν εἶναι κανεὶς ἐδῶ; μ' ἄφησαν
μόνη;

ΕΥΔ. Ἀ...τὸν σκότωσαν..(σωριάζεται κάτω καὶ τὴ σηκώνει ἐ-
λαφρὰ ὁ Χατζηπέτρος).

ΖΑΜΠ. (πολὺ ταραγμένος. Πλησιάζει καὶ τὴν χαϊδεύει. Στοι-
...

ἄλλους). Αὐτὴ ἦταν ἡ σιωπὴ σας; (Κανένας δὲν ἀπαντάει. Στὴν Εὐδοξία). Σήκω..θάρρος..πᾶμε κι' ἐμεῖς ἐκεῖ μέσα..μᾶς περιμένει...

ΕΥΔ. (καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια νὰ κρατηθῇ στὰ πόδια της). Τρέξε..πατέρα. Κλείσε ἐκεῖνη τὴν πόρτα (δείχνει τὴν πόρτα τοῦ κελιοῦ). Ἡ μάνα του, ἄν τὸ μάθει.. (ὁ ἡγούμενος τρέχει καὶ κλείνει τὴν πόρτα τοῦ κελιοῦ).

ΤΣΑΝΤ. (ὄλο αὐτὸ τὸ διάστημα ἦταν σὰν ἀπροσβολωμένοι, μὲ πίκρα). Θὰ γιορτάσουμε τὴ μεγάλη νίκη.

ΦΑΙΔ. (βγαίνει ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τρικλίζοντας. Ὁ ἡγούμενος καὶ ὁ Οἰκονόμος τρέχουν καὶ τὴν πιάνουν καὶ προχωρεῖ στὴ μέση τῆς σκηνῆς).

ΗΓ. Θάρρος..τὸ καταλαβαίνω..εἶναι δυνατόν τὸ χτύπημα σὲ λυπάμαι Φαίδρα..μὰ ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος.

ΦΑΙΔ. (πολὺ συγκινημένη. Μόλις ἀκούγονται τὰ λόγια της). Δὲ θέλω νὰ μὲ λυπᾶται κανένας ἄγιε πατέρα. Θὰ φύγω μακριὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ μέρη. (Ἡ φωνὴ της γίνεται ζωηρότερη). Δὲν πάει λίγος καιρὸς ποὺ τὰ δυὸ παιδιὰ μου τᾶσφαξαν. Ἡ μόνη μου ἐλπίδα ἦταν ὁ ἄντρας μου..σκοτώθηκε κι' αὐτός..θὰ φύγω.

ΗΓ. Ὁ Θεὸς θὰ σὲ βοηθήσῃ..εἶναι σκληρὸν αὐτὸ..τέτοιες θυσίες μένουν αἰώνια χαραγμένες στὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων.

ΦΑΙΔ. (γυρίζει, βλέπει τὸ Χατζηπέτρο καὶ τὴν Εὐδοξία ποὺ εἶναι μαζὶ. Ἡ Εὐδοξία καταλαβαίνει τὸ βλέμμα τῆς Φαίδρας καὶ πλησιάζει. Ἡ Φαίδρα τὴ χαϊδεύει). Ἡ μόνη μου εὐχὴ εἶναι νὰ ζήσης κάτω ἀπ' τὴ σκιὰ τῆς εὐτυχίας ποὺ στοίχισε τόσο. Εἶσαι νέα..μπροστὰ σου ἔχει ἀνοιχτεῖ ὁ μεγάλος δρόμος ποὺ θὰ σ' ὁδηγήσῃ στὸ φάρο τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς ἐλευθερίας ποὺ τετρακόσια χρόνια τώρα ἦταν σδυτός...

ΕΥΔ. Σ' εὐχαριστῶ Φαίδρα. Μὰ καὶ γιὰ σένα εἶναι ἀνοιχτός αὐτός ὁ δρόμος, καὶ σὲ περιμένει. Ἡ μόνη ποὺ πρέπει νὰ περάσει πρώτη εἶσαι σύ.

ΦΑΙΔ. Γιὰ μένα τέλειωσαν ὅλα. Εἶμαι εὐχαριστημένη..τόσο ὅσο ποτὲ..γιατί θὰ βλέπω ὅλους τοὺς Ἕλληνες νὰ ζοῦν εὐτυχισμένοι. (Στὸ Χατζηπέτρο ποὺ εἶχε πλησιάσει κι' αὐτός). Ἀπὸ σήμερα εἶσαι ἀρχηγός. Αὐτὴ ἦταν ἡ θέλησις τοῦ ἀρχηγοῦ μας. Πιστεύω πῶς θὰ κρατήσῃς τὸν ὅρκον σου ψηλὰ εἶμαι βέβαιος πῶς ὁλοκληρώσετε τὸ ἔργο ποὺ σ' ἔφησε ὁ ἀρχηγός μας.

ΧΥΤΡΟΣ. Τὸ ὀρκίζομαι..καὶ θὰ ἐκδικηθῶ τὸ χαμό του.

ΦΑΙΔ. Φθάνει! (στοὺς ἄλλους). Καὶ σεῖς ὅλοι ποὺ μὲ τόση ἀν-
τρεία καὶ θάρρος ἀναδείξατε τοὺς ἑαυτοὺς σας καὶ τὴ μικρὴ, ἀλ-
λὰ μεγάλη μας Ἑλλάδα...ποὺ ὅλος ὁ κόσμος ἐθαύμασε καὶ θαυ-
μάζει..εἶμαι δεδαία πὼς θὰ μείνετε πιστοὶ στὸν ὅρκο σας καὶ στὴ
μνήμη τοῦ ἀρχηγοῦ μας. (Μπαίνει μαντατοδόρος).

ΜΑΝΤΑΤΟΔΟΡΟΣ. Ἐλεύθεροι..ἐλεύθεροι..

ΗΓ. Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι;

ΜΑΝΤΑΤΟΔΟΡΟΣ. Μ' ἔστειλε ὁ Ἀδάμης κι' ὁ Γούλας γιὰ νὰ
διαδάσει ὁ ἀρχηγὸς τὴν εἰδηση τῆς ἐλευθερίας τοῦ Μωρηᾶ.

ΦΑΙΔ. (περίληπτη) ὁ ἀρχηγός.

ΧΙΤΡΟΣ. (Παίρνει τὸ χαρτὶ καὶ διαδάζει).

Ἕ λ λ η ν ε ς !

Μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν παλληκαριά τὴ δική σας ἐξον-
τώθηκε, σήμερα, τὸ θεριὸ ποὺ ἔτρωγε αἰῶνες τὰ σπλάγχνα μας.
Σπαράζει, τώρα, κάτω στὴ γῆ σὰν κοψοκεφαλιασμένο φεῖδι, μὰ
εἶναι ἀνίκανο νὰ μᾶς κάνῃ κακό.

Ἡ ἀγαπημένη μας Τριπολιτσὰ ἀνασαίνει ἐλεύθερα τὸν ἀέρα
τῆς λευθεριᾶς ποὺ τῆς χάρισατε.

Ἕ λ λ η ν ε ς ! Τὸ ἔργον μας θὰ συνεχισθῇ. Ὁ Καραϊσκάκης
μᾶς περιμένει στὴ Ρούμελη. Στὴ Μακεδονία ὁ Ἐμμ. Παπᾶς. Ἐ-
τοιμασθετε! Θὰ ἐλευθερώσουμε ὅλους τοὺς ἀδελφοὺς μας.

Ζήτω ἡ Πατρίδα.

Τριπολιτσὰ στίς 23 Μαρτίου 1831.

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης

ΗΓΟΥΜ. Στὴ Μακεδονία περιμένει ὁ Ἐμμ. Παπᾶς στεφανωμέ-
νος μὲ στέφανο ἀπὸ μυρωμένα λουλούδια, ἀπάνω ἐκεῖ στίς κορυ-
φές τῶν βουνῶν τῆς Κασσάνδρας τοὺς ἥρωας τοῦ Μωρηᾶ.

ΖΑΜΠ. (Ἐντονα). Ποτὲ δὲν θὰ ξεχάσω τὸν ἥρωα τῆς Μακε-
δονίας.

ΑΔΑΜΗΣ. Ὁ ποιητὴς δὲν θὰ εἰρῇ λόγια ν' ἀποδώσῃ τὴν πνοή
του. Αἰῶνες οἱ θεοὶ τῶν βουνῶν καὶ τὰ πουλιὰ θὰ τραγουδοῦν τ'
ὄνομά του.

ΤΣΑΝΤΗΡ. Κι' ὁ ἀντίλλαλος θὰ τὸν φέρνει σ' ἄλλα μέρη, σ'
ἄλλους τόπους γιὰ νὰ ἐμπνέεται κάθε ἐλεύθερος ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ
παράδειγμά του.

ΧΥΤΡΟΣ. Ἡ δόξα θά τὸν συνοδεύῃ καὶ στὸν θάνατό του. Θά μένῃ γιὰ μᾶς τοὺς ἀπογόνους τοῦ ἑναὶ φωτεινὸς φάρος, ποὺ θά φωτίζει τὸ μεγάλο δρόμο τῶν ἰδανικῶν τῆς φυλῆς μας.

ΦΑΙΔ. (Ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα εἶχε πάει στὴν ἔξοδον καὶ ἀκουμπῶντάς ἄκουγε φεύγει πολὺ λυπημένη).

ΕΥΔΟΞ. (Μὲ μεγάλη συγκίνηση). Φαίδρα... Ὅχι Φαίδρα...(Προχωρεῖ πρὸς τὴν ἔξοδο ἐνῶ στὸ μεταξύ ὁ Χατζηπέτρος τρέχει καὶ τὴν πιάνει ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὴν ξαναφέρνει σιτὴ σκηνή. Τὴν ἴδια στιγμή ἀκούγεται ἀπὸ μέσα).

ΕΥΠΡΑΞ. (Ἀπὸ μέσα). Φαίδρα..., (Ὅλοι μένουν σιωπηλοὶ καὶ κυττᾷ ὁ ἑναὶ τὸν ἄλλον). Ποῦ εἶναι ἡ Φαίδρα; Ὁ Μανώλης;

ΗΓ. (Πλησιάζει τὴν Εὐπραξία καὶ τὴν βοηθεῖ σιτὸ περπάτημά της. Βαθεῖα κι' ἔντονα.) Ἡ δόξα τὸν πῆρε νὰ στολίσαι μὲ τὴν ἀκτινεβόλο μορφή του τὸ ἥρωον τοῦ ἔθνικοῦ μας πανθέου, γιὰ νὰ εἶναι πάντα μαζύ, ὅπως θὰ εἶναι, καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη μας.

ΕΥΠΡΑΞΙΑ. Μ α ν ὠ λ η !

Α Υ Λ Α Ι Α